Comisiynydd Heddlu a Throseddu
Dyfed-Powys
Police and Crime Commissioner

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Gymraeg yn ogystal â Saesneg.

This document is available in Welsh as well as English.

Comisiynydd Heddlu a Throseddu
Dyfed-Powys
Police and Crime Commissioner

Cyd-fframwaith Llywodraethu Corfforaethol

2022-23

Heddlu Police
DYFED-POWYS

Tabl Cynnwys

TROSOLWG 4

1. CYD-FFRAMWAITH LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL 2022 - 23 5

1.1 CYFLWYNIAD 5
1.2 CYD-DESTUN 5
1.3 ROLAU A CHYFRIFOLDEBAU 6
1.4 ADOLYGU 6

2. CÔD LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL 2022-23 8

2.1 CYFLWYNIAD 8
2.2 EGWYDDORION LLYWODRAETHU DA 8

3 CYNLLUN LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL 2022-23 12

3.1 Y BERTHYNAS RHWNG COMISIYNYDD YR HEDDLU A THROSEDDU A'R PRIF GWNSTABL 12
3.2 MATERION ARIANNOL 12
3.3 MATERION CYFLOGAETH 13
3.4 CYFLENWADAU A GWASANAETHAU 14
3.5 TECHNOLEG GWYBODAETH 14
3.6 YMGYSYLLTU 14
3.7 GWYBODAETH 15
3.8 MYNEDIAD I SAFLEOEDD A PHERSONÉL 16
3.9 YSTADAU 16

4. CYNLLUN DIRPRWYO 17

4.1 EGWYDDORION CYFFREDINOL 17
4.2 DIRPRWYAETHAU GAN GOMISIYNYDD YR HEDDLU A THROSEDDU 18
4.3 DIRPRWYAETHAU GAN Y PRIF GWNSTABL 19

5. GWNEUD PENDERFYNIADAU 21

5.1 CYFLWYNIAD 21
5.2 STRWYTHUR LLYWODRAETHU 21
5.3 BLAENRAGLEN WAITH 22

6. RHEOLIADAU ARIANNOL 23

6.1 DIFFINIADAU 23

6.2 DIBEN 23
6.3 STATWS 24
6.4 RÔL Y PRIF SWYDDOG CYLLID (PSC) 25
6.5 RÔL Y CYFARWYDDWR CYLLID Y PG (CC) 25

7. ADRAN A FFRAMWAITH RHEOLAETH ARIANNOL 27

7.1 SAFONAU RHEOLAETH ARIANNOL 27
7.2 SYSTEMAU CYFRIFYDDU, COFNODION A DYCHWELIADAU 27
7.3 Y DATGANIAD BLYNYDDOL O GYFRIFON 28

8. ADRAN B CYNLLUNIO A RHEOLI ARIANNOL 30

8.1 CYNLLUNIO ARIANNOL 30
8.2 RHEOLI CYLLIDEB 32
8.3 RHAGLEN GYFALAF 36
8.4 CADW BALANSAU A CHRONFEYDD WRTH GEFN 38

9. ADRAN C RHEOLI RISG AC ADNODDAU 39

9.1 RHEOLI RISG A PHARHAD BUSNES 39
9.2 RHEOLAETHAU MEWNOL 41
9.3 GOFYNION ARCHWILIO 42
9.4 ATAL TWYLL A LLYGREDD 46
9.5 ASEDAU 48
9.6 RHEOLI TRYSORLYS A THREFNIADAU BANCIO 51
9.7 STAFFIO 54
9.8 EIDDO TYSTIOLAETHOL AC EIDDO ANHYSTIOLAETHOL 54
9.9 RHODDION, BENTHYCIADAU A NAWDD 55

10. ADRAN CH SYSTEMAU A GWEITHDREFNAU 56

10.1 CYFFREDINOL 56
10.2 INCWM 58
10.3 ARCHEBU A THALU AM WAITH, NWYDDAU A GWASANAETHAU 59
10.4 TRETHIANT 61
10.5 CARDIAU CREDYD CORFFORAETHOL, CARDIAU CAFFAEL A CHARDIAU TANWYDD 61
10.6 TALIADAU GWIRFODDOL 62

11. ADRAN D TREFNIADAU ALLANOL 64

11.1 CYLLID ALLANOL 64
11.2 GWEITHIO I DRYDYDD PARTI 64
11.3 TREFNIADAU CYDWEITHIO 65

12. ADRAN DD TERFYNAU DIRPRWYEDIG 70

13. ADRAN E NODIADAU CYFARWYDDYD AR DORRI RHEOLAU SEFYDLOG NEU REOLIADAU ARIANNOL 74

14. ATODIAD B: CONTRACT RHEOLAU SEFYDLOG 75

14.1 CYFLWYNIAD 75
14.2 BUDDIANNAU DEILIAID SWYDDI 76
14.3 STRATEGAETH CAFFAEL A LEFELAU AWDURDODI 77
14.4 TROTHWYON CAFFAEL 78
14.5 RHESTR CYFLENWYR 79
14.6 GWEITHDREFNAU CAFFAEL (AR GYFER GWERTHOEDD AMCANGYFRIFEDIG DROS £25,000) 79
14.7 CYFLWYNO AC AGOR TENDRAU A DYFYNBRISIAU 80
14.8 GWERTHUSO TENDRAU A THRAFODAETHAU AR ÔL TENDRO 81
14.9 FFURF CONTRACT 82
14.10 CANSLO CONTRACTAU 82
14.11 ANSOLFEDD 83
14.12 TRAFODIADAU TIR 83

Trosolwg

Mae'r Cyd-fframwaith Llywodraethu Corfforaethol yn cyflwyno'r egwyddorion, y strwythurau a'r prosesau fydd yn llywodraethu Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu (SCHTh) a Heddlu Dyfed-Powys, a hynny ar y cyd ac ar wahân.

Mae'r Fframwaith wedi'i ddylunio i gefnogi'r gwaith o gyflawni egwyddorion Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu sydd yn eu Cynllun Heddlu a Throseddu.

Mae'r Fframwaith yn cynnwys y tair dogfen ganlynol:

1 **Datganiad o Lywodraethu Corfforaethol** – sy'n rhoi eglurder ynghylch y ffordd y bydd Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu a'r Prif Gwnstabl yn llywodraethu, a hynny ar y cyd ac ar wahân, i hwyluso ymgymryd â busnes yn effeithiol am y rheswm cywir ar yr amser cywir;

2 **Côd Llywodraethu Corfforaethol** – sy'n cyflwyno egwyddorion craidd llywodraethu da, fel y'u hamlinellir yn nodiadau cyfarwyddyd 2016 CIPFA ar gyfer Cyrff Plismona yng Nghymru a Lloegr, *Delivering Good Governance*; a

3 **Cynllun Llywodraethu Corfforaethol** – sy'n cyflwyno'r paramedrau y bydd y ddau sefydliad yn cynnal eu busnes o'u mewn i sicrhau yr ymgymerir â busnes yn effeithlon ac y gwneir penderfyniadau yn agored a thryloyw a heb ohirio diangen.

Mae'r Cynllun Llywodraethu Corfforaethol yn cynnwys:

- Cynllun caniatâd;
- Cynllun dirprwyo;
- Gwneud penderfyniadau;
- Rheoliadau ariannol; a
- Rheolau sefydlog ar gontractau.

Mae'r Cyd-fframwaith Llywodraethu Corfforaethol wedi'i gefnogi gan y Strwythur Llywodraethu (5.2), polisïau, gweithdrefnau a phrotocolau ar wahân, y cyfeirir atynt ac y rhoddir dolenni ar eu cyfer o fewn y dogfennau eu hunain. Bydd angen cymeradwyaeth Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu (SCTh) a'r Prif Gwnstabl ar gyfer unrhyw fater busnes sydd heb gael ymdriniaeth yn y dogfennau hyn.

1. Cyd-fframwaith Llywodraethu Corfforaethol 2022 - 23

1.1 Cyflwyniad

1.1.1 Diben y datganiad hwn yw cynnig eglurder ynghylch y ffordd y bydd Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu (CHTh) a'r Prif Gwnstabl (PG) yn llywodraethu, a hynny ar y cyd ac ar wahân, i hwyluso ymgymryd â busnes yn effeithiol am y rheswm cywir ar yr amser cywir.

1.1.2 Mae llywodraethu da yn annog gwneud penderfyniadau gwell a defnyddio adnoddau mewn ffordd effeithlon. Mae llywodraethu da yn gwella'r ffordd y caiff sefydliad ei arwain a'i reoli, ac yn gwella'r trosolwg dros y sefydliad, ac mae hynny'n arwain at ganlyniadau da i ddinasyddion a defnyddwyr gwasanaeth.

1.1.3 Mae Deddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011, y cyfeirir ati o hyn allan fel 'Deddf 2011', yn sefydlu'r CHTh a'r PG fel corfforaethau undyn[1] ynddynt eu hunain a chanddynt gyfrifoldebau penderfynu cydategol ond ar wahân. Y CHTh sy'n gyfrifol am blismona yn ei gyfanrwydd o fewn ardal Dyfed-Powys, gan gynnwys am bennu'r cyfeiriad strategol ar gyfer plismona a dwyn y PG i gyfrif mewn perthynas â chyflwyno gwasanaethau plismona. Y PG sy'n gyfrifol am sicrhau y caiff gwasanaethau plismona effeithiol ac effeithlon eu gweithredu.

1.1.4 Mae'r CHTh a'r PG wedi'u hymrwymo i weithredu egwyddorion craidd llywodraethu da[2]:

1 Ffocws ar ganlyniadau ar gyfer pobl leol.
2 Eglurder o ran rolau a swyddogaethau.
3 Hyrwyddo gwerthoedd ac arddangos y rhain drwy ymddygiad.
4 Rheoli risg a phenderfyniadau tryloyw, gwybodus.
5 Datblygu capasiti a gallu.
6 Ymgysylltu â phobl leol er mwyn sicrhau atebolrwydd cadarn.

1.1.5 Bydd y CHTh a'r PG yn dilyn dull cydweithredol o rannu gwasanaethau a gwybodaeth er mwyn cefnogi'r gwaith o gyflawni eu cyfrifoldebau unigol.

1.1.6 Bydd y ddau barti yn glynu wrth y saith egwyddor a gyflwynir yn adroddiad cyntaf y Pwyllgor Safonau mewn Bywyd Cyhoeddus, a elwir yn 'Egwyddorion Nolan'.

1.2 Cyd-destun

1.2.1 Mae'r fframwaith statudol y bydd y corfforaethau undyn yn gweithredu o'i fewn fel a ganlyn:

- Deddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011
- Gorchymyn Protocol Plismona 2011

[1] Mae pob CHTh a'i Brif Gwnstabl neilltuol wedi'u sefydlu yn ôl y gyfraith fel corfforaethau undyn yn ôl Deddf 2011. O ganlyniad, mae'r CHTh a'r Prif Gwnstabl wedi'u galluogi yn ôl y gyfraith i gyflogi staff ac i ddal cyllid yn rhinwedd eu capasiti swyddogol.
[2] Fel y nodwyd yn The Good Governance Standard for Public Services (CIPFA a'r Swyddfa Rheolaeth Gyhoeddus, mewn partneriaeth ag Ymddiriedolaeth Joseph Rowntree, 2004)

- Cod Ymarfer Rheolaeth Ariannol
- Gofyniad Plismona Strategol

1.2.2 Bydd y fframweithiau rheoleiddiol hyn yn cael blaenoriaeth dros y Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol hwn.

1.2.3 Mi fydd angen i'r CHTh a PG ofalu i gynnwys deddfwriaeth ychwanegol a nodwyd isod:

- Deddf Archwiliad Cyhoeddus (Cymru) 2004
- Mesur Yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011
- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015
- Deddf Cymru 2017

1.3 Rolau a chyfrifoldebau

1.3.1 Mae Protocol Plismona 2011 yn pennu sut bydd Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu, Prif Gwnstabliaid a Phaneli Heddlu a Throseddu[3] yn ymgymryd â'u swyddogaethau mewn perthynas â'i gilydd. Mae perthynas waith effeithiol a chadarnhaol yn fwy tebygol o gael ei meithrin lle bo cyfathrebu a dealltwriaeth ar eu gorau. Bydd cyd-ddealltwriaeth o swyddogaethau statudol pob parti, a pharch tuag at y swyddogaethau hynny, yn helpu i sicrhau y caiff cymunedau lleol y gwasanaeth plismona gorau.

1.3.2 Mae Deddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011 yn sefydlu Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu o fewn pob ardal heddlu ac yn rhoi cyfrifoldeb iddynt dros blismona yn ei gyfanrwydd yn eu hardal heddlu. Mae hefyd yn ei gwneud yn ofynnol iddynt ddwyn y PG i gyfrif mewn perthynas â chyflwyno gweithrediadau plismona, gan gynnwys yng nghyswllt y Gofyniad Plismona Strategol a gyhoeddir gan yr Ysgrifennydd Cartref.

1.3.3 Mae'r atebolrwydd cyhoeddus dros weithredu'r gwasanaeth plismona, a thros ei berfformiad, yn nwylo'r CHTh ar ran ei etholwyr. Mae'r CHTh yn defnyddio'i fandad i bennu a siapio amcanion strategol ei ardal heddlu mewn ymgynghoriad â'r PG. Mae'n atebol i'r etholwyr; mae'r PG yn atebol i'r CHTh. Mae gan y Panel ym mhob ardal heddlu y pŵer i wirio y cedwir cydbwysedd cyson mewn perthynas â pherfformiad y CHTh yn y cyswllt hwnnw.

1.3.4 Mae rhagor o fanylion am rolau a chyfrifoldebau Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu, Prif Gwnstabliaid a Phaneli Heddlu a Throseddu, a'u perthynas â'i gilydd, i'w gweld yn adrannau 15 i 26 o Brotocol Plismona 2011.

1.4 Adolygu

1.4.1 Adolygir y Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol hwn yn flynyddol ar ddechrau pob blwyddyn ariannol neu ba bryd bynnag y mae'r CHTh, mewn ymgynghoriad â'r Prif Gwnstabl, yn ystyried y bo angen. Mae cyfrifoldeb wedi'i

[3] Mae pob Panel Heddlu a Throseddu'n cynnwys aelodau a benodwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol, y rhai a benodwyd gan yr awdurdodau lleol sydd o fewn yr ardal blismona, ac aelodau a gyfetholwyd gan y Panel.

ddirprwyo i'r Grŵp Llywodraethu Corfforaethol dros ymgymryd â'r broses o gynnal ac adolygu effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu.

1.4.2 Mae'r Cyd-Bwyllgor Archwilio (CBA) yn gyfrifol am gynnal, yn flynyddol o leiaf, adolygiad annibynnol o effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu, fframweithiau rheoli risg, gan gynnwys adroddiadau ariannol, prosesau llywodraethu blynyddol a chanfyd y diadau archwiliadau mewnol ac allanol.

1.4.3 Mae Cylch Gorchwyl CBA yn manylu ar sut y cyflawnir hyn.

1.4.4 Caiff unrhyw adolygiad o'r Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol ei lywio gan waith y Grŵp Llywodraethu Corfforaethol, archwilwyr mewnol a rheolwyr sydd â chyfrifoldeb dros lywodraethu yn Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu (SCHTh) ac yn yr Heddlu. Yn ogystal, bydd sylwadau gan archwilwyr allanol ac asiantaethau ac arolygiaethau adolygu eraill yn llywio unrhyw adolygiad.

2. Côd Llywodraethu Corfforaethol 2022-23

2.1 Cyflwyniad

2.1.1 Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol ar y cyd yn cyflwyno sut y bydd Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu (CHTh) a'r Prif Gwnstabl (PG) yn llywodraethu eu sefydliadau, a hynny ar y cyd ac ar wahân.

2.2 Egwyddorion llywodraethu da

2.2.1 Mae'r Côd yma wedi'i seilio ar y saith egwyddor sy'n sail i lywodraethu corfforaethol effeithiol a moesegol mewn gwasanaeth cyhoeddus fel yr amlinellir yn y Fframwaith Rhyngwladol: :

2.2.1.1 ***Egwyddor A: Ymddwyn gydag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith.***

- Mae Protocol Plismona 2011 yn mynnu bod pob parti'n glynu wrth Egwyddorion Nolan, fel y nodir ym mharagraff 1.1.6. Mae'r Protocol hefyd yn tynnu sylw at y disgwyliad y bydd y berthynas rhwng pob parti'n seiliedig ar egwyddorion ewyllys da, proffesiynoldeb, didwylledd a ffydd. Mae'r Cod Ymarfer Rheolaeth Ariannol yn mynnu bod y CHTh a'r PG yn sicrhau bod egwyddorion llywodraethu da'n cael eu hymgorffori yn y ffordd y mae'r sefydliadau'n gweithredu.
- Mae gwneud penderfyniadau moesegol wrth galon proffesiynoldeb yr heddlu. Y Cod Moeseg ar gyfer plismona yng Nghymru a Lloegr yw'r datganiad lefel uchaf o'r egwyddorion a'r safonau ymddygiad a ddisgwylir gan bawb yn y maes plismona yng Nghymru a Lloegr. Bydd ymddygiad sy'n syrthio'n is na'r egwyddorion a'r safonau a nodir yn y cod yn cael eu trin yn brydlon, cymesur a diduedd. Bydd y Pwyllgor Moeseg Annibynnol yn cynghori ac yn herio gwneuthurwyr penderfyniadau, arweinwyr a phob aelod staff ar benderfyniadau a wnaed a materion sy'n codi mewn perthynas â'r Cod Moeseg, ac yn craffu arnynt.

2.2.1.2 ***Egwyddor B: Bod yn agored a sicrhau yr ymgysylltir yn gynhwysfawr â rhanddeiliaid.***

- Mae Gorchymyn Protocol Plismona 2011 hefyd yn tynnu sylw at y ffaith bod CHTh yn atebol i bobl leol a'u bod nhw'n tynnu ar y mandad hwn i osod a llunio'r amcanion strategol ar gyfer yr ardal heddlu, mewn ymgynghoriad â'r PG.
- Mae'r Panel Heddlu a Throseddu'n nodi'n glir beth yw'r cyfeiriad strategol a'r blaenoriaethau a sut y bydd hyn yn cael ei gyflenwi.
- I ategu hyn, mae Strategaeth Ymgysylltu a Chyfathrebu'n nodi'n glir sut y bydd pobl leol yn gysylltiedig â'r CHTh a'r PG er mwyn sicrhau eu bod yn rhan o'r broses benderfynu, atebolrwydd a'r cyfeiriad i'r dyfodol. Bydd hyn yn cynnwys bod yn rhan o'r trefniadau cynllunio blynyddol a dod yn rhan o

faterion sydd o ddiddordeb i bobl leol wrth iddynt ddod i'r amlwg.
- Bydd y CHTh a'r PG yn datblygu trefniadau ar gyfer ymgysylltu effeithiol â rhanddeiliaid allweddol, gan sicrhau eu bod yn parhau i gael cysylltiad agos â phenderfyniadau, atebolrwydd a'r cyfeiriad i'r dyfodol lle bo'n briodol.

2.2.1.3 ***Egwyddor C: Diffinio deilliannau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy.***

- Mae'r CHTh wedi cyhoeddi Cynllun Heddlu a Throseddu sy'n nodi'r amcanion heddlu a throseddu a'r cyfeiriad strategol ar gyfer plismona ardal Dyfed-Powys.
- Mae cytundebau cydweithio'n nodi'r meysydd busnes hynny sydd i'w cynnal ar y cyd â Heddluoedd eraill, Cyrff Plismona Lleol a phartneriaid eraill, i leihau cost, gwella effeithlonrwydd neu wella'r gallu i amddiffyn pobl leol.
- Mae Cynllun Ariannol Tymor Canolig wedi'i ddatblygu ar y cyd rhwng y CHTh a'r PG er mwyn cefnogi cyflenwi. Mae'r rheoliadau ariannol yn sicrhau trefniadau cywir ar gyfer rheolaeth ariannol.
- Mae Fframwaith Comisiynu CHTh yn cynnwys blaenoriaethau a bwriadau comisiynu.
- Cytunwyd ar Brotocol Cwynion er mwyn cynnig eglurder ynglŷn â'r trefniadau ar gyfer ymateb i hyd a lled y pryderon a godir gan bobl leol, boed hwy'n honiadau o bryderon/methiannau unigol neu sefydliadol.

2.2.1.4 ***Egwyddor Ch: Pennu'r ymyriadau y mae eu hangen i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir yn y ffordd orau posibl.***

- Mae Cynllun Ariannol Tymor Canolig CHTh a'r PG yn ffurfio sail y cyllidebau blynyddol ac yn darparu fframwaith ar gyfer gwerthuso cynigion yn y dyfodol.
- Mae strwythurau cyfarfodydd a phenderfyniadau'r Heddlu'n cefnogi cyflenwi'r cynlluniau blynyddol yn weithredol drwy sicrhau blaenoriaethu effeithiol adnoddau a chyfathrebu, aliniad a thryloywder mentrau newid.
- Bydd proses gynhwysfawr o ddadansoddi a gwerthuso cynlluniau, a fydd fel arfer yn cynnwys gwerthuso dewisiadau, technegau ar gyfer asesu effaith ymagweddau amgen ar ganlyniadau'r gwasanaeth, a gwireddu manteision.
- Bydd prosesau mewn grym ar gyfer monitro effeithlonrwydd a gwerth am arian, gan gynnwys meincnodi perfformiad a chostau.
- Bydd CHTh a'r Heddlu'n cynnal datblygiad gweithlu effeithiol (gweler paragraff 4.3.11) a chynlluniau rheoli asedau (gweler paragraffau 8.3.3 a 9.5).

2.2.1.5 ***Egwyddor D: Datblygu capasiti'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion oddi mewn iddo.***

- Mae cynllun hyfforddi'r sefydliadau'n gosod yr hinsawdd ar gyfer datblygu unigolion. Bydd y prosesau adolygu datblygiad perfformiad unigol yn sicrhau bod y strategaethau hyn yn cael eu gwireddu ar gyfer swyddogion ac aelodau staff.
- Mae'r Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol yn nodi swyddogaethau'r PG a'r CHTh yn glir, ac mae Gorchymyn Protocol

Plismona 2011 yn nodi sut yr ymgymerir â'r swyddogaethau hyn er mwyn cyflawni deilliannau'r Cynllun Heddlu a Throseddu.

- Mae'r Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol yn mynnu bod y PG a'r CHTh yn penodi personél allweddol uwch, fel y nodir yn adran 3.2 y Cynllun Llywodraethu Corfforaethol.
- Mae'r cynllun llywodraethu corfforaethol yn tynnu sylw at y paramedrau ar gyfer rolau allweddol yn y sefydliadau, gan gynnwys dirprwyaethau neu gydsyniadau gan y PG a'r CHTh, rheoliadau ariannol ac archebion sefydlog contract.
- Bydd swyddogion, staff heddlu a staff Swyddfa SCHTh yn gweithredu o fewn:
    - Gweithdrefnau a pholisïau'r Gwasanaeth Heddlu a'r Comisiynydd Heddlu a Throseddu,
    - y Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol hwn, a
    - rheoliadau ymddygiad a chodau ymddygiad.
- Bydd y Cyd-bwyllgor Archwilio yn gweithredu yn unol â chanllawiau'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ac o fewn y Cod Ymarfer Rheolaeth Ariannol.

2.2.1.6 ***Egwyddor Dd: Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth gref dros arian cyhoeddus.***

- Mae'r protocol ar gyfer gwneud penderfyniadau y ceir manylion amdano yn adran 5 yn nodi'r egwyddorion tu ôl i'r ffordd y bydd penderfyniadau'n cael eu cymryd gan y PG a'r CHTh a'r safonau i'w mabwysiadu.
- Gweithredir y Model Penderfynu Cenedlaethol i ddigwyddiadau digymell neu ymgyrchoedd a drefnwyd gan swyddogion a staff o fewn y Gwasanaeth Heddlu fel unigolion neu dimoedd, ac i sefyllfaoedd gweithredol ac anweithredol.
- Mae'r Cynllun Llywodraethu'n tynnu sylw at y paramedrau ar gyfer gwneud penderfyniadau, gan gynnwys dirprwyaethau, cydsyniadau, terfynau ariannol ar gyfer materion penodol ac archebion sefydlog ar gyfer cytundebau.
- Mae'r Polisi Rheoli Risg yn sefydlu sut y mae risg yn cael ei reoli drwy elfennau amrywiol llywodraethu corfforaethol sefydliadau, pa un ai a ydynt yn gweithredu ar y cyd neu ar ben eu hunain.
- Mae'r strategaeth ymgysylltu a chyfathrebu'n nodi sut y bydd CHTh a'r PG yn sicrhau bod pobl leol yn rhan o benderfyniadau.
- Mae Cynlluniau Cyhoeddi'r CHTh a'r PG yn sefydlu'r ffyrdd yn ôl pa rai y bydd gwybodaeth sy'n ymwneud â phenderfyniadau'n cael ei rhoi i bobl leol, â gwybodaeth o ddiddordeb cyhoeddus uwch yn derbyn y lefel amlygrwydd uchaf, heblaw lle mae cyfyngiadau cyfreithiol yn bodoli.

2.2.1.7 ***Egwyddor E: Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio er mwyn sicrhau atebolrwydd effeithiol.***

- Mae atebolrwydd yn ymwneud â sicrhau bod y rhai sy'n gwneud penderfyniadau ac yn cyflenwi gwasanaethau'n atebol amdanynt. Nid yn unig y mae atebolrwydd effeithiol yn ymwneud ag adrodd ar gamau gweithredu sydd wedi'u cwblhau, ond mae hefyd yn ymwneud â sicrhau bod rhanddeiliaid yn medru deall ac ymateb wrth i'r sefydliad gynllunio a chyflawni ei weithgareddau mewn modd tryloyw.
- Mae archwilio mewnol ac allanol yn cyfrannu at atebolrwydd effeithiol.

- Mae deddfwriaeth yn nodi swyddogaethau'r PG a'r CHTh. Mae Gorchymyn Protocol Plismona 2011 yn disgrifio sut yr ymgymerir â'r swyddogaethau hyn er mwyn cyflawni deilliannau'r Cynllun Heddlu a Throseddu.
- Mae Deddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol yn mynnu bod CHTh yn penodi Pennaeth Staff a Phrif Swyddog Cyllid. Mae'n mynnu bod y Pennaeth Staff yn gweithredu fel pennaeth gwasanaethau taledig ac yn ymgymryd â chyfrifoldebau Swyddog Monitro. Mae'r Ddeddf hefyd yn mynnu bod y PG yn penodi Prif Swyddog Cyllid. Mae'r Cod Ymarfer Rheolaeth Ariannol yn nodi cyfrifoldebau'r Prif Swyddogion Ariannol ar gyfer y CHTh a'r PG.
- Mae'r Cyd-bwyllgor Archwilio annibynnol yn gweithredu o fewn canllawiau'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ac yn unol â'r Cod Ymarfer Rheolaeth Ariannol.
- Mae'r cynllun llywodraethu corfforaethol yn tynnu sylw at y paramedrau ar gyfer rolau allweddol yn y sefydliad, gan gynnwys cydsyniadau gan y CHTh neu'r PG, rheoliadau ariannol a rheolau sefydlog.

2.2.2 Mae Egwyddorion A a B yn sail i'r Fframwaith Rhyngwladol cyfan ac maent ymhlyg yn y pum egwyddor arall. Mae'r Fframwaith Rhyngwladol hefyd yn pwysleisio bod yn rhaid i sefydliadau llywodraeth leol weithredu er lles y cyhoedd bob amser wrth geisio cyflawni eu hamcanion.

2.2.3 Mae bwriad pob un o'r saith egwyddor llywodraethu da mewn plismona i'w weld yn y nodiadau cyfarwyddyd ar gyfer cyrff plismona yng Nghymru a Lloegr, *Delivering Good Governance* (CIPFA 2016). Mae'r ddogfen hon hefyd yn manylu ar yr ymddygiadau a'r canlyniadau sy'n dangos llywodraethu da yn weithredol.

3 Cynllun Llywodraethu Corfforaethol 2022-23

3.1 Y berthynas rhwng Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu a'r Prif Gwnstabl

3.1.1 Perthynas o sefydliadau annibynnol yw'r berthynas rhwng y CHTh a'r PG, am fod y ddau barti yn gorfforaeth undyn ar wahân. Ni fydd dim yn y Cynllun Llywodraethu hwn yn creu, neu'n cael ei ystyried i greu, partneriaeth neu asiantaeth, perthynas freiniol neu berthynas o gyflogaeth rhwng y partïon.

3.1.2 Er eu bod yn endidau cyfreithiol ar wahân a chanddynt rolau a chyfrifoldebau gwahanol, mae'n briodol i'r CHTh a'r PG gydweithio trwy gydymdrechu i wella'r canlyniadau i bobl leol fel y'u nodir yn y Cynllun Heddlu a Throseddu.

3.1.3 Mae angen gweithredu trefniadau effeithiol ac effeithlon er mwyn darparu pob math o gymorth busnes i'r CHTh a'r PG fel ei gilydd a fyddai'n eu cefnogi nhw a'u swyddfeydd statudol unigol orau yn y gwaith o ymgymryd â'u rhwymedigaethau. Mae'n ddymunol, lle bo modd, osgoi dyblygu swyddogaethau rhwng swyddfeydd y CHTh a'r PG.

3.1.4 Ni all y CHTh ddirprwyo unrhyw un o'i swyddogaethau i staff o dan gyflogaeth y PG. Fodd bynnag, gellir defnyddio swyddogion a staff y PG i gynorthwyo'r CHTh i ymgymryd â'i swyddogaethau. Mae'r Cynllun hwn yn nodi rhai o'r ffyrdd y rhoddir y cymorth hwnnw.

3.1.5 Nid oes ffi yn daladwy o un parti i'r llall mewn perthynas ag unrhyw wasanaethau a ddarperir.

3.1.6 Lle bynnag y bo modd, bydd y CHTh a'r PG yn dilyn un polisi yn y meysydd busnes hynny i gynorthwyo staff i weinyddu a gweithredu'r polisïau hynny.

3.2 Materion Ariannol

3.2.1 Y CHTh sy'n gyfrifol am ddal cronfa'r heddlu ac am dderbyn a rheoli grantiau, rhoddion a benthyciadau.

3.2.2 Mae gan y CHTh a'r PG gyfrifoldeb ar y cyd i reoli'r gyllideb plismona yn effeithiol ac i sicrhau gwerth am arian wrth ymgymryd â'u swyddogaethau.

3.2.3 Y PG sydd â chyfrifoldeb dydd-i-ddydd dros reolaeth ariannol cyllideb plismona'r Heddlu yn unol â'r Rheoliadau Ariannol.

3.2.4 Rhaid i'r PG baratoi Gweithdrefnau Ariannol i ategu'r Rheoliadau Ariannol a darparu cyfarwyddiadau manwl ar weithredu'r prosesau ariannol penodol. Bydd y PG yn sicrhau bod pob cyflogai yn ymwybodol o fodolaeth y Rheoliadau hyn ac yn cael mynediad iddynt.

3.2.5 Ni ellir defnyddio unrhyw un o'r Grantiau Heddlu[4] sydd ar gael i'r PG i ddwyn achos cyfreithiol yn erbyn corff cyhoeddus arall heb gymeradwyaeth benodol y CHTh ymlaen llaw. Ni chaiff y fath gymeradwyaeth ei hatal yn afresymol.

[4] Grant yr Heddlu yw'r cyllid a roddir i awdurdodau heddlu gan yr Ysgrifennydd Gwladol bob blwyddyn ariannol ar gyfer dibenion plismona, fel y nodir yn adran 46(1) o Ddeddf yr Heddlu 1996.

3.3 Materion Cyflogaeth

3.3.1 Mae gan y CHTh ddyletswydd statudol i benodi PG, Pennaeth Staff (PS), Prif Swyddog Cyllid[5](PSC) a Swyddog Diogelu Data (SDD)[6]. Mae angen iddo benodi unrhyw staff arall sydd ei angen i ymgymryd â'i swyddogaethau hefyd.

3.3.2 Mae gan y PG ddyletswydd gyfatebol i benodi Prif Swyddog Cyllid (y cyfeirir ato/ati o hyn allan fel y Cyfarwyddwr Cyllid) a Swyddog Diogelu Data, ac unrhyw staff arall y mae'n ystyried yn briodol er mwyn iddo ymgymryd â'i swyddogaethau neu i gynorthwyo'r heddlu fel arall. Mae hefyd yn gyfrifol am benodi a rheoli pob swyddog islaw gradd PG.

3.3.3 Gall y PG addasu sefydliad staff yr heddlu o ran niferoedd, lleoliadau, a graddio o fewn cyllideb gyffredinol y gweithlu a gymeradwywyd gan y CHTh. Fel yr amlinellir yn y Protocol Plismona, mae'n rhaid i'r PG ymgynghori â'r CHTh mewn perthynas â phenodi swyddogion uwchlaw gradd Prif Uwch-arolygydd a staff cyfatebol yr heddlu. Rhaid i'r PG gyflwyno cynlluniau ar gyfer creu/dileu swyddi uwchlaw gradd Prif Arolygydd a staff cyfatebol yr Heddlu (Gradd K ac uwch) i'r Bwrdd Plismona ymlaen llaw. Rhaid i'r PG gyflwyno adroddiadau sefydliadol i'r Bwrdd Plismona ddwywaith y flwyddyn.

3.3.4 Bydd y PG yn cymeradwyo taliadau o dan unrhyw gynlluniau a gymeradwywyd ar gyfer taliadau bonws, taliadau cynhyrchiant neu daliadau cysylltiedig â pherfformiad ac yn cymeradwyo taliadau honoraria sy'n cydnabod dyletswyddau a chyfrifoldebau ychwanegol, neu daliadau o dan gynlluniau tebyg ar gyfer taliadau arbennig. Bydd y PG yn sicrhau y gwneir taliadau yn unol â Rheoliadau'r Heddlu. Mae'n rhaid ymgynghori gyda'r CHTh am unrhyw daliadau tebyg sydd yn cael ei wneud i swyddogion uwchben gradd Prif Uwch-Arolygydd a staff cyfatebol yr heddlu (uwchben gradd K).

3.3.5 Mae angen cymeradwyaeth y CHTh ar gyfer unrhyw becynnau adleoli, cynlluniau buddion a newidiadau i delerau ac amodau gwasanaeth swyddogion a staff yn yr Heddlu a'r SCHTh a wneir y tu allan i Reoliadau'r Heddlu.

3.3.6 Bydd y CHTh a'r PG ar y cyd yn cytuno ar bolisïau sy'n ymwneud â chyflogaeth, ac mae'r polisïau hynny'n berthnasol i staff y CHTh a'r PG er mwyn sicrhau gweinyddu hwylus ac effeithlon.

3.3.7 Caiff y CHTh a'r PG bennu tasgau a chyfarwyddyd i'w staff eu hunain fel y maent, yn ôl eu barn absoliwt eu hunain, yn ei ystyried yn addas.

3.3.8 Mae 3 o amgylchiadau lle gellir ceisio cymorth busnes gan y parti arall. Gelwir y rhain yn drefniadau cydweithredol ac maent fel a ganlyn:

- mae'r CHTh yn dymuno ceisio cymorth gan staff y PG;
- mae'r PG yn dymuno ceisio cymorth gan staff y CHTh; ac
- mae'r CHTh a'r PG yn cytuno ar y cyd i gomisiynu gwaith sydd i'w wneud naill ai gan staff y CHTh, neu staff y PG, neu'r ddau.

---

[5] Mae cyfrifoldebau statudol y PSA wedi'u cyflwyno ym Mharagraff 6, Atodlen 1 o Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011, Adrannau 112 a 114 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 a Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2010.

[6] Nodir y ddyletswydd statudol i benodi SDD yn Adrannau 69-71 Deddf Diogelu Data 2018 ac Erthygl 37 GDPR y DU.

3.3.9 Gall y naill barti neu'r llall bennu gwaith ar gyfer staff yn amodol ar drefniant cydweithredol a defnyddio'r adnoddau sydd i'w cael yn y tîm hwnnw gyda chytundeb y parti arall.

3.3.10 Os oes mater o flaenoriaethu i'w ddatrys, oherwydd faint o waith y gofynnir i'r tîm hwnnw ei wneud, caiff materion o'r fath eu cyfeirio at Bennaeth Staff y Comisiynydd a'r Dirprwy Brif Gwnstabl.

3.3.11 Ni fydd y CHTh na'r PG yn ceisio unrhyw fath o ad-daliad gan y llall mewn perthynas â chostau staffio sy'n deillio o'r trefniadau cydweithredol.

3.3.12 Ni fydd y trefniant hwn yn gwahardd comisiynu gwaith o ffynonellau eraill.

3.3.13 Os oes gan y CHTh neu'r PG bryderon am ymddygiad neu berfformiad personél a gyflogir gan y llall, yna bydd y CHTh neu'r PG yn adrodd y pryderon hynny cyn gynted ag y bo'n ymarferol i'r rheolwr llinell perthnasol.

3.3.14 Rhag unrhyw amheuaeth, lle bo personél yn ymgymryd â gwaith a gomisiynir ac eithrio gan ei gyflogwr, nid yw trefniant o'r fath yn gyfystyr â secondiad o'i gyflogaeth ac mae personél o'r fath yn parhau i fod yn ddarostyngedig i drefniadau goruchwylio a rheoli arferol ar bob adeg.

3.3.15 Gellir hysbysebu swyddi a gellir symud staff rhwng y CHTh a'r PG fel y cytunir ganddynt yn unol â pholisïau, arferion a gweithdrefnau sefydledig.

3.3.16 Pan gaiff swyddi o fewn y SCHTh eu colli o achos ailstrwythuro, bydd swyddogion yn y SCHTh yn mynd i mewn i gronfa adleoli'r Heddlu. Os na ellir dod o hyd i gyflogaeth addas i swyddog, y CHTh fydd yn gyfrifol am gostau dileu swydd. Mae'r Polisi Rheoli Newid yn cyflwyno'r dull ar gyfer mynd i'r afael ag ailstrwythuro, adleoli a dileu swyddi.

3.4 Cyflenwadau a Gwasanaethau

3.4.1 Mae gan y CHTh a'r PG ddyletswydd i sicrhau bod y cyflenwadau a'r gwasanaethau (gan gynnwys asedau trafnidiaeth) a gaiff eu prynu yn effeithlon ac effeithiol a'u bod yn bodloni anghenion busnes ac anghenion gweithredol.

3.4.2 Y CHTh sy'n gyfrifol am sicrhau bod yr ystâd plismona yn cydbwyso anghenion gweithredol ac anghenion busnes gyda rheolaeth amgylcheddol a datblygu cynaliadwy cyfrifol.

3.5 Technoleg Gwybodaeth

3.5.1 Mae'n ofynnol i'r CHTh a'r PG sicrhau bod y gwasanaethau technoleg gwybodaeth y maent yn eu caffael yn effeithlon ac effeithiol a'u bod yn diwallu anghenion busnes ac anghenion gweithredol.

3.6 Ymgysylltu

3.6.1 Mae gan y CHTh ddyletswydd statudol i gyhoeddi gwybodaeth benodol[7] a phŵer i ddarparu gwybodaeth mewn perthynas ag ymgymryd â'i

---

[7] Fel y nodir yng Ngorchymyn Cyrff Plismona Etholedig (Gwybodaeth Benodedig) 2011.

swyddogaethau a swyddogaethau'r PG. Mae'n ofynnol i'r CHTh lunio adroddiad blynyddol[8].

3.6.2 Mae gan y CHTh ddyletswydd, wrth gyflawni unrhyw un o'i swyddogaethau, i roi sylw i farn y cymunedau yn ardal Dyfed-Powys am blismona, am y Cynllun Heddlu a Throseddu ac am gynigion ar gyfer gwariant.

3.6.3 Mae gan y PG hefyd ddyletswydd i wneud trefniadau ar gyfer canfod barn pobl ym mhob cymdogaeth yn ardal Dyfed-Powys am droseddau ac anhrefn yn y cymdogaethau hynny ac i roi gwybodaeth i'r bobl hynny am blismona yn y cymdogaethau hynny.

3.6.4 Mae gan y PG bŵer hefyd o dan y gyfraith gyffredin i gyhoeddi unrhyw wybodaeth i'r cyhoedd neu i ofyn am unrhyw wybodaeth gan y cyhoedd, lle byddai hynny'n helpu i atal neu ganfod troseddau neu i sicrhau cyfraith a threfn.

3.6.5 Cydnabyddir y bydd y CHTh a'r PG yn cyhoeddi a chasglu gwybodaeth, barn a safbwyntiau mewn perthynas â throseddau ac anrhefn yn ardal Dyfed-Powys. Cydnabyddir y gallai'r CHTh a'r PG ddymuno mynegi negeseuon gwahanol ar yr un mater.

3.7 Gwybodaeth

3.7.1 Mae'r CHTh a'r PG yn rheolwyr a phroseswyr data ac mae ganddynt ddyletswyddau o dan Reoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data y Deyrnas Unedig (GDPR y DU), Deddf Diogelu Data 2018 a Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.

3.7.2 At ddibenion GDPR y DU, bydd y CHTh a'r PG yn parhau'n rheolwyr data mewn perthynas ag unrhyw ddata personol a gofnodir o dan eu rheolaeth unigol. Mae gan y ddau Swyddogion Diogelu Data dynodedig, sef y Rheolwr Cydymffurfiaeth a'r Perfformiad (CHTh) a'r Pennaeth Rheoli Gwybodaeth (PG).

3.7.3 At ddibenion Rhyddid Gwybodaeth, pe byddai'r CHTh neu'r PG yn derbyn cais Rhyddid Gwybodaeth, yna byddai'r CHTh neu'r PG, fel y bo'n briodol, yn gyfrifol am ymateb i'r cais hwnnw yn unol â gofynion Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.

3.7.4 Rhaid dwyn unrhyw geisiadau Rhyddid Gwybodaeth a dderbynnir gan y CHTh neu'r PG sy'n ymwneud â'r fframwaith llywodraethu hwn neu unrhyw faterion sy'n deillio ohono i sylw'r parti arall cyn gynted ag y bo'n ymarferol a, lle bo angen, bydd y CHTh a'r PG yn rhoi cymorth rhesymol i'r llall er mwyn hwyluso ymateb prydlon a chydymffurfiol i'r cais Rhyddid Gwybodaeth neu unrhyw ofyniad cydymffurfio dilynol.

3.7.5 Er mwyn galluogi'r CHTh i ymgymryd â'i swyddogaethau yn effeithiol, bydd angen iddo gael mynediad i wybodaeth, swyddogion a staff o fewn ei ardal heddlu. Bydd y CHTh a'r PG yn rhannu gwybodaeth lle bo'n briodol i gefnogi ei gilydd wrth ymgymryd â'u swyddogaethau; lle mae hyn yn ymwneud â rhannu data personol, bydd rhannu o'r fath yn unol â gofynion y Ddeddf Diogelu Data a GDPR y DU fel y bo'n briodol. Ni ddylid gwrthod mynediad i

[8] Fel sy'n ofynnol o fewn Deddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol.

wybodaeth yn afresymol.[9] Mae Cytundeb Rhannu Gwybodaeth (CRG) yn diogelu'r prosesau o gwmpas rhannu gwybodaeth bersonol yn rheolaidd rhwng CHTh a'r PG. Mae'r Cytundeb Rhannu Gwybodaeth yn cadarnhau'r cytundeb y daeth CHTh a'r PG iddo yng nghyfarfod y Bwrdd Plismona ar 26 Ionawr 2022 y bydd gwybodaeth HDP heb ei golygu'n cael ei rhannu â gwirfoddolwyr CHTh ar gyfer dibenion ymarferion craffu.

3.7.6 Bydd y CHTh a'r PG yn rhoi cymorth rhesymol i'r llall wrth baratoi Cytundebau Rhannu Gwybodaeth, Cytundebau Datgelu Data a Chontractau Prosesu Data, fel y bo'n berthnasol, i sicrhau y cydymffurfir ag Arfer Broffesiynol Awdurdodedig y Coleg Plismona – Rheoli Gwybodaeth (Rhannu Gwybodaeth yr Heddlu) a Chytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru.

3.8 Mynediad i Safleoedd a Phersonél

3.8.1 Bydd gan y CHTh a'r PG a'u huwch-swyddogion fynediad heb gyfyngiad i safleoedd a phersonél o dan gyfarwyddyd neu reolaeth y ddau barti, oni bai fod gofyniad gweithredol rhesymol i gyfyngu mynediad o'r fath.

3.8.2 Gellir cyfyngu ar fynediad personél arall i bobl a safleoedd yn ôl angen gweithredol.

3.9 Ystadau

3.9.1 Mae'r PG yn gyfrifol am waith cynnal a chadw o ddydd i ddydd a materion gweithredol sy'n ymwneud ag ystâd CHTh. Caiff yr holl wasanaethau a phrosiectau ar ystadau, yn cynnwys y rhai sy'n cael eu gyrru gan benderfyniadau strategol y CHTh a'r rhai sy'n cael eu gyrru gan anghenion gweithredol/cynnal a chadw, eu harwain gan Gyfarwyddwr Ystadau'r PG dan arweiniad a chyfarwyddyd y Strwythur Llywodraethu.

3.9.2 Bydd prosiectau ystadau'n gweithredu o fewn cyfyngiadau cyllidebau cyfalaf a refeniw a bennir ar gyfer prosiectau ystadau i'r PG gan y CHTh. Bydd y Cyfarwyddwr Ystadau'n adrodd, drwy eithriad, am unrhyw newidiadau arwyddocaol o ran pwysau amser neu gost wrth y Bwrdd Plismona.

[9] Gorchymyn Protocol Plismona 2011.

4. Cynllun Dirprwyo

4.1 Egwyddorion Cyffredinol

4.1.1 Rhag amheuaeth, caiff y CHTh ymgymryd ag unrhyw un o'i swyddogaethau statudol yn uniongyrchol ar unrhyw adeg, waeth a yw'r swyddogaethau hynny, neu faterion ategol, wedi'u dirprwyo i unrhyw berson arall.

4.1.2 Er bod Adran 18 o Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011 yn caniatáu i CHTh ddirprwyo rhai swyddogaethau, ni chaiff y CHTh ddirprwyo i unrhyw gwnstabl neu unrhyw berson a gyflogir gan y PG.

4.1.3 Mae'r Cynllun Dirprwyo yn rhoi pŵer cyfreithiol i aelod o staff ymgymryd â swyddogaethau'r CHTh a'r PG. Wrth ymgymryd â'r swyddogaethau hyn rhaid i'r aelod o staff gydymffurfio â'r holl ofynion statudol a rheoleiddiol a'r holl ganllawiau proffesiynol perthnasol eraill.

4.1.4 Bydd unrhyw berson sy'n ymgymryd â swyddogaethau'r Comisiynydd, neu sy'n gwneud unrhyw benderfyniad yn ymwneud â hwy, yn cymryd cyngor proffesiynol priodol yn ôl yr angen, yn enwedig cyngor cyfreithiol ac ariannol a, lle bo'n briodol, gyngor gweithredol gan y PG. Dim ond pan fo darpariaeth ar gyfer unrhyw wariant perthnasol wedi'i chynnwys yn y gyllideb a gymeradwywyd y gellir dirprwyo.

4.1.5 Wrth gyflawni unrhyw swyddogaethau, rhaid i'r CHTh, y PG a swyddogion ystyried y canlynol hefyd:

- Barn pobl yn ardal Dyfed-Powys;
- Unrhyw adroddiad neu argymhelliad a wnaed gan y Panel Heddlu a Throseddu am yr adroddiad blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol flaenorol; ac
- Y Cynllun Heddlu a Throseddu ac unrhyw ganllawiau a gyhoeddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol.

4.1.6 Nid yw dyrannu dirprwyaeth i swyddog yn atal swyddog rhag cyfeirio mater at y CHTh neu'r Bwrdd Plismona os yw'r swyddog yn dymuno gwneud hynny neu'n ystyried ei bod yn briodol gwneud. Bydd y CHTh yn disgwyl i swyddogion dynnu ei sylw at:

- Faterion sy'n sensitif neu'n ddadleuol;
- Materion yn ymwneud â risg gan gynnwys risg weithredol, strategol, ariannol a chyfreithiol neu faterion lle mae risg y gallai'r CHTh a/neu'r PG gael eu beirniadu'n gyhoeddus;
- Materion sy'n dadlennu gwendid difrifol yn effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd plismona; neu
- Unrhyw amgylchiadau lle ystyrir ei bod yn ddoeth gwneud hynny.

4.1.7 Cyn ysgwyddo unrhyw atebolrwydd ariannol sy'n effeithio ar Gronfa'r Heddlu y gallai'r CHTh yn rhesymol ystyried ei fod yn newydd neu'n ddadleuol neu y

gallai achosi ôl-effeithiau, mae'n rhaid cael cymeradwyaeth ysgrifenedig gan y CHTh ymlaen llaw.

4.1.8 Rhaid i'r CHTh awdurdodi unrhyw gytundeb neu gydsyniad o ran ffilmio rhaglenni ar gyfer y cyfryngau cyn y rhoddir mynediad at bersonél, asedau neu eiddo HDP.

4.1.9 Rhaid cofnodi'r holl benderfyniadau a wneir gan swyddogion statudol o dan bwerau a roddir iddynt gan y CHTh neu'r PG, ac mae'n rhaid i'r penderfyniadau hynny fod ar gael i'w harchwilio. Yn y ddogfen hon, mae'r cyfeiriadau a wneir at y swyddogion statudol yn cynnwys swyddogion a awdurdodir ganddynt i weithredu ar eu rhan.

4.1.10 Mae gan y personau a benodir yn Bennaeth Staff (PS) ac yn Brif Swyddogion Cyllid bwerau a dyletswyddau statudol sy'n ymwneud â'u swyddi, ac felly nid ydynt yn dibynnu ar gael materion wedi'u dirprwyo iddynt er mwyn ymgymryd â'r rhain.

4.1.11 Nid yw'r cynllun hwn yn ceisio rhestru pob mater sy'n rhan o gyfrifoldebau rheoli dydd-i-ddydd.

4.2 Dirprwyaethau gan Gomisiynydd yr Heddlu a Throseddu

<u>Pennaeth Staff a Swyddog Monitro (PS)</u>

4.2.1 Y PS sy'n gyfrifol am arwain swyddfa'r CHTh ac am ei gweinyddiaeth gyffredinol a'r PS hefyd yw swyddog monitro dynodedig y CHTh. Mae cyfrifoldebau'r Pennaeth Staff i'w gweld yma.

<u>Prif Swyddog Cyllid (PSC)</u>

4.2.2 Mae gan y PSC rai dyletswyddau statudol penodol na ellir eu dirprwyo, sef adrodd unrhyw benderfyniadau anghyfreithlon posibl gan y CHTh mewn perthynas â gwariant, a pharatoi datganiad bob blwyddyn, yn unol â'r arferion priodol mewn perthynas â chyfrifon, o gyfrifon y CHTh, gan gynnwys cyfrifon grŵp. Mae cyfrifoldebau'r PSC o ran rheolaeth ariannol wedi'u manylu yn y rheoliadau ariannol.

<u>Materion Brys</u>

4.2.3 Os bydd unrhyw fater yn codi a fyddai fel rheol yn cael ei gyfeirio at y CHTh i benderfynu arno ac na ellir ei ohirio yn ei absenoldeb, gall y Prif Swyddog priodol benderfynu ar y mater.

4.2.4 Mae'r Prif Swyddogion priodol sydd wedi'u hawdurdodi i benderfynu ar faterion brys fel a ganlyn:

- Pennaeth Staff – pob mater ac eithrio materion gweithredol; a
- Prif Swyddog Cyllid – materion ariannol a materion cysylltiedig.

4.2.5 Rhaid adrodd i'r CHTh am benderfyniadau brys a wnaed cyn gynted ag y bo'n ymarferol bosibl.

4.3 Dirprwyaethau gan y Prif Gwnstabl

4.3.1 Nid yw'r Cynllun hwn yn amharu ar allu'r PG i drefnu i'r Dirprwy Brif Gwnstabl ymgymryd â swyddogaethau'r PG yn unol ag Adran 41 o Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011.

4.3.2 Nid yw dirprwyo i swyddog yn unol â'r Cynllun hwn yn atal swyddog rhag cyfeirio mater at y CHTh neu'r Bwrdd Plismona os yw'r swyddog yn dymuno gwneud hynny neu'n ystyried ei bod yn briodol gwneud. Bydd y CHTh yn disgwyl i swyddogion dynnu ei sylw at faterion sensitif neu ddadleuol neu unrhyw fater a allai fod â goblygiadau ariannol sylweddol.

4.3.3 Bydd yn ofynnol i holl Swyddogion a Staff yr Heddlu gydymffurfio â'r Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol hwn.

4.3.4 Bydd y PG yn ymgymryd â llywodraethu ariannol drwy ei Strwythur Llywodraethu Heddlu ei hun.

4.3.5 Y Cyfarwyddwr Cyllid fydd yn cyflawni cyfrifoldebau statudol Prif Swyddog Cyllid y PG sy'n ofynnol o dan Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011 a bydd y Dirprwy Brif Gwnstabl yn cyflawni rôl o fewn yr Heddlu sy'n cyfateb o ran cyfrifoldebau i rôl Swyddog Monitro'r SCHTh.

4.3.6 Bydd cyllidebau'r Heddlu yn cael eu dosrannu'n llwyr rhwng Prif Swyddogion fel Deiliaid Cyllideb. Bydd pob Deiliad Cyllideb yn atebol am y gwaith o gyflawni ei elfennau ei hun o'r Cynllun Heddlu a Throseddu o fewn y terfynau cyllideb a ddirprwyir iddo gan y PG.

4.3.7 Bydd y terfynau cymeradwyo ar gyfer contractau unigol, archebion, anfonebau a symudiadau cyllideb ac eithrio tâl fel a ganlyn:

Lefel gwariant	**Proses**	**Awdurdodi**
Dros £250,000	Rhaid bod y gyllideb ar gael. Tendr neu Fframwaith Ffurfiol wedi'i drefnu drwy'r Adran Gaffael. Rheoliadau Caffael y DU (>£189K Nwyddau a Gwasanaethau; £4.7M Gwaith).	Angen craffu a chymeradwyaeth gan y PG/GPS a'i gyflwyno i'r SCHTh/Bwrdd Plismona i'r CHTh graffu arno a'i gymeradwyo. Ac eithrio ad-daliadau megis Trefniadau Cydweithredol, sydd angen cymeradwyaeth y CC neu'r PSC yn unig am bob swm dros £50,000.
£100,000 i £250,000	Rhaid bod y gyllideb ar gael. Tendr neu Fframwaith Ffurfiol drwy'r Adran Gaffael. Rheoliadau Caffael y DU (>£189K Nwyddau a Gwasanaethau; £4.7M Gwaith).	Angen cymeradwyaeth y PG/GPS ac adrodd i'r Bwrdd Plismona ar ôl cael cymeradwyaeth. Ac eithrio ad-daliadau megis Trefniadau Cydweithredol, sydd angen cymeradwyaeth y CC neu'r PSC yn unig am bob swm dros £50,000.

£50,000 i £99,999	Rhaid bod y gyllideb ar gael. Tendr neu Fframwaith Ffurfiol drwy'r Adran Gaffael.	Angen cymeradwyaeth Prif Swyddog (neu'r PS, PSC neu Cyfarwyddwr yn SCHTh).
£25,000 i £49,999	Rhaid bod y gyllideb ar gael. Tendr neu Fframwaith Ffurfiol drwy'r Adran Gaffael	Angen cymeradwyaeth rhywun sy'n adrodd yn uniongyrchol i Brif Swyddog (neu'r PS, PSC neu Cyfarwyddwr yn SCHTh).
£5,000 i £24,999:	Rhaid bod y gyllideb ar gael 3 dyfynbris ysgrifenedig fwyaf manteisiol yn economaidd.	Angen cymeradwyaeth rhywun ar radd Uwch-arolygydd / Ditectif Uwch-arolygydd neu rywun sy'n adrodd yn uniongyrchol i Brif Swyddog. Mae'r Pennaeth Cymorth Gwyddonol hefyd wedi'i awdurdodi hyd at £9,999.
£1,500 i £4,999:	Rhaid bod y gyllideb ar gael. Un dyfynbris o leiaf.	Angen cymeradwyaeth Arolygydd neu Brif Arolygydd neu rywun sy'n adrodd yn uniongyrchol i Brif Swyddog neu rywun sydd wedi'i awdurdodi gan y Prif Gwnstabl.
rhwng £0 a £1,500	Rhaid bod y gyllideb ar gael. Un dyfynbris o leiaf.	Gan rywun sydd wedi'i awdurdodi i ddal cerdyn caffael neu gerdyn credyd neu sydd wedi'i awdurdodi fel arall gan y PG.

4.3.8 Rhaid i Gadeirydd pob Bwrdd fel y nodir yn Strwythurau Llywodraethu'r Heddlu a SCHTh, sicrhau y cydymffurfir â lefelau awdurdodi, bod cyllidebau ar gael ac y caiff unrhyw risgiau ariannol eu hadrodd i'r Grŵp Prif Swyddogion (GPS).

4.3.9 Rhaid adrodd i'r GPS ac wedi hynny i'r Bwrdd Plismona am unrhyw geisiadau grant, materion yn ymwneud ag ad-daliadau incwm a chodi tâl, neu unrhyw gyfleoedd dan ystyriaeth, er mwyn iddynt eu cymeradwyo cyn i unrhyw waith manwl gael ei wneud.

4.3.10 Mae'r gyllideb yn cynnwys manylion am holl rolau Staff yr Heddlu sydd wedi'u hawdurdodi ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd i ddod a bydd Deiliaid Cyllideb yn rhoi gwybod am hyn ac yn ei gymeradwyo bob blwyddyn. Bydd grŵp 'Gateway' yn cyfarfod bob wythnos i ystyried pob cais i hysbysebu i lenwi unrhyw swyddi gwag neu swyddi ychwanegol.

4.3.11 Bydd yr Heddlu yn llunio Cynllun Gweithlu blynyddol fel rhan o Ddatganiad Rheoli'r Heddlu sy'n ofynnol gan AHGTAEM ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod, sy'n cyflwyno manylion am weithgarwch recriwtio mewn perthynas â Swyddogion yr Heddlu. Rhaid i Fwrdd Gweithredol yr Heddlu a'r Bwrdd Plismona gymeradwyo hyn bob blwyddyn cyn cychwyn pob blwyddyn ariannol. Bydd y gwaith o gyflwyno'r Cynllun Gweithlu yn cael ei reoli gan y Bwrdd Pobl ac mae'n rhaid adrodd unrhyw amrywiadau oddi wrth y cynlluniau a gymeradwywyd a rhaid i'r Bwrdd Gweithredol Cyllid, Arbedion Effeithlonrwydd a'r Dyfodol a'r Bwrdd Plismona eu cymeradwyo.

5. Gwneud Penderfyniadau

5.1 Cyflwyniad

5.1.1 Mae disgwyliadau uchel a gofynion statudol mewn perthynas ag argaeledd a mynediad at wybodaeth y mae cyrff cyhoeddus yn ei chadw. Mae'r CHTh wedi ymrwymo i ymgymryd â'i gyfrifoldebau dros blismona yn ei gyfanrwydd yn Nyfed-Powys yn y modd mwyaf tryloyw posibl.

5.1.2 Rhaid i'r holl benderfyniadau a wneir gan swyddogion yn unol â darpariaethau'r Cynllun hwn gael eu dogfennu'n gywir a bod ar gael i'r CHTh a/neu'r PG, fel sy'n briodol, eu harchwilio ar unrhyw adeg. Mae proses o'r fath yn sicrhau y caiff ystyriaethau cyfreithiol ac ariannol perthnasol ac ystyriaethau perthnasol eraill eu cofnodi'n gywir a'u hystyried cyn gwneud penderfyniad.

5.1.3 Rhaid i holl staff y SCHTh gydymffurfio â Pholisi Gwneud Penderfyniadau'r SCHTh sy'n amlinellu'r dull a'r egwyddorion ar gyfer gwneud penderfyniadau a hefyd yn rhoi gwybodaeth ar sut y bydd penderfyniadau'n cael eu cofnodi a'u cyhoeddi.

5.1.4 Mae'r CHTh a'r PG wedi ymrwymo i fframwaith atebolrwydd clir, effeithiol a chadarn. Mae Bwrdd Plismona yn caniatáu i'r CHTh a'r PG arfer eu rolau unigol mewn ffordd dryloyw. Mae hyn yn golygu sicrhau yn lleol annibyniaeth weithredol yr heddlu; sicrhau gwaith craffu cadarn ac y caiff y PG ei ddwyn i gyfrif; a chefnogi gwneud penderfyniadau da ac effeithiol.

5.2 Strwythur Llywodraethu

5.2.1 Y Bwrdd Plismona yw'r fforwm lle mae'r CHTh yn dwyn y PG i gyfrif mewn perthynas ag ymgymryd â swyddogaethau'r PG a swyddogaethau'r personau sydd o dan gyfarwyddyd a rheolaeth y PG.

5.2.2 Mae'r Bwrdd Plismona yn cyfarfod ddwywaith y mis, a chynhelir Bwrdd Plismona cyhoeddus, a elwir yn Fwrdd Atebolrwydd Plismona, bob chwarter.

5.2.3 Mae'r Bwrdd Plismona yn rhoi cyfle amserol i graffu ar fusnes yr Heddlu ac i'w oruchwylio. Mae'n caniatáu i benderfynwyr allweddol roi ystyriaeth gynnar i gynigion, ac yn hwyluso dyraniadau cyllidebol effeithiol, atebolrwydd a chyfathrebu da.

5.2.4 Mae'r Bwrdd Plismona wrth graidd Strwythur Llywodraethu Dyfed-Powys. Mae'n fecanwaith syml ac effeithiol ar gyfer sicrhau bod y CHTh yn cyflawni ei rwymedigaeth gyfreithiol i blismona yn ei gyfanrwydd yn Nyfed-Powys tra'n diogelu annibyniaeth weithredol y PG. Mae'r CHTh a'r PG yn cynnal prosesau ar wahân i gyflawni eu cyfrifoldebau statudol unigol.

5.2.5 Mae'r Cylch Gorchwyl yn nodi amcanion allweddol y Bwrdd Plismona a'r Bwrdd Atebolrwydd Plismona a'u cyflawniadau posibl.

5.2.6 Grŵp y Prif Swyddogion, dan gadeiryddiaeth y PG, sy'n gyfrifol am yr holl faterion plismona gweithredol. Mae'n galluogi'r PG i lywodraethu dros faterion plismona a staff plismona. Caiff materion allweddol eu trosglwyddo i fyny i'r

Bwrdd Plismona eu hystyried/newid. Yn yr un modd, caiff canlyniadau a chamau gweithredu eu trosglwyddo i lawr gan y Bwrdd Plismona.

5.2.7 Bydd materion sy'n cael eu trafod yn y Bwrdd Plismona neu'r Bwrdd Atebolrwydd Plismona sydd â sensitifrwydd gweithredol, sy'n ymwneud â gwybodaeth bersonol neu sydd â sensitifrwydd masnachol, naill ai'n cael eu gwneud yn gyhoeddus ar adeg briodol yn y dyfodol, neu bydd y SCHTh yn eu cadw. Caiff y penderfyniadau sy'n ymwneud â rhyddhau gwybodaeth i'r cyhoedd eu gwneud yn unol â'r Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth ac offerynnau neu reoliadau statudol eraill sy'n berthnasol i'r gwasanaeth plismona a'r Comisiynydd.

5.3 Blaenraglen Waith

5.3.1 Caiff blaenraglen waith ei sefydlu i sicrhau bod cyfarfodydd yn effeithiol ac yn canolbwyntio ar faterion ar adegau priodol drwy gydol y flwyddyn. Bydd y Tîm Gweithredol SCHTh yn adolygu hyn bob chwarter. Cynhelir cyfarfodydd Bwrdd Plismona ar ail wythnos a phedwaredd wythnos bob mis. Diben cyfarfod cyntaf y mis fydd craffu ar flaenoriaethau'r Cynllun Heddlu a Throseddu. Bydd ail gyfarfod y mis yn canolbwyntio ar faes penodol o berfformiad HDP. Bydd y cyfarfod hwn yn cael ei gynnal ar ôl cyfarfod perfformiad misol yr Heddlu ac yn canolbwyntio ar yr un thema.

5.3.2 Bydd y Bwrdd Atebolrwydd Plismona yn ystyried y themâu a drafodir yn y Byrddau Plismona a gynhelir yn ystod y chwarter ac unrhyw waith i gefnogi'r materion sy'n codi. Bydd y Bwrdd Atebolrwydd Plismona hefyd yn cael adroddiad perfformiad mewn perthynas â'r gwaith o gyflwyno gwasanaethau yn erbyn y blaenoriaethau a amlinellir yn y Cynllun Heddlu a Throseddu a chynnydd yn erbyn y Mesurau Troseddu a Phlismona Cenedlaethol.

6. Rheoliadau Ariannol

6.1 Diffiniadau

- **'Swyddog awdurdodedig'** - cyflogeion a awdurdodwyd gan Brif Swyddog.

- **'Gwerth am arian'** - y ffordd fwyaf cost-effeithiol o ddiwallu angen a chan ystyried costau oes gyfan.

- **'Prif Swyddogion'** - y PG, y Pennaeth Staff (PS) (sydd hefyd yn cyflawni rôl Swyddog Monitro), Prif Swyddog Cyllid y CHTh (PSC) a Phrif Swyddog Cyllid y PG (y cyfeirir ato o hyn allan fel y Cyfarwyddwr Cyllid (CC)).

- **'Contract'** - unrhyw ymrwymiad (gan gynnwys archebion prynu, p'un a'i gwneir drwy fframwaith ai peidio, memoranda cyd-ddealltwriaeth, prydlesi a chytundebau lefel gwasanaeth) i gaffael, prynu neu werthu nwyddau, gwasanaethau neu waith adeiladu a wneir ar ran y CHTh, y PG neu eu cyrff cysylltiedig.

- **'Cyflogeion'** - swyddogion yr heddlu, staff yr heddlu ac aelodau eraill o deulu ehangach yr heddlu.

- **'Heddlu'** - y PG, swyddogion yr heddlu, staff yr heddlu, swyddogion cymorth cymunedol yr heddlu, Heddlu arbennig, gwirfoddolwyr ac aelodau eraill o deulu ehangach yr heddlu o dan ei gyflogaeth / chyflogaeth.
- **'Swyddogion Statudol'** – y PSC, y CC a'r PS.

6.1.1 O fewn y Rheoliadau hyn, gwnaed y rhan fwyaf o'r cyfeiriadau at gyfrifoldebau'r PG gan fod y rhan fwyaf o'r rheolaeth ariannol dydd-i-ddydd wedi'u breinio i'r swydd honno. Fodd bynnag, lle bo'r adnoddau dan reolaeth y PS neu'r PSC, bydd y dyletswyddau, yr hawliau a'r pwerau a fanylir ar gyfer y PG yn berthnasol hefyd i'r PS neu'r PSC.

6.1.2 Mae'r termau PG, PS, PSC a CC yn cynnwys unrhyw aelod o staff, unrhyw gontractwr neu asiant y gellir dirprwyo cyfrifoldebau penodol iddo. Fodd bynnag, rhaid rhoi tystiolaeth glir o lefel cyfrifoldeb dirprwyedig o'r fath, rhaid gwneud hynny hyd at lefel briodol, a rhoi digon o awdurdod, hyfforddiant ac adnoddau i'r aelod o staff gyflawni'r ddyletswydd dan sylw.

6.2 Diben

6.2.1 Diben y ddogfen hon yw cyflwyno'r Rheoliadau Ariannol sy'n berthnasol i'r CHTh, yr holl staff yn ei swyddfa, y PG a swyddogion yr heddlu a staff yr

heddlu yn Heddlu Dyfed-Powys, gan roi sylw dyledus i fframwaith rheoleiddio cyffredinol eu dull o reolaeth ariannol.

6.2.2 Er mwyn cynnal busnes yn effeithiol, mae polisïau rheolaeth ariannol cadarn yn hanfodol ac mae'n rhaid cadw atynt yn llwyr.

6.3 Statws

6.3.1 Ni ddylid edrych ar y Rheoliadau Ariannol hyn ar eu pennau eu hunain, ond yn hytrach fel rhan o'r Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol cyffredinol.

6.3.2 Mae gan y CHTh, y PG a'r holl swyddogion a staff ddyletswydd gyffredinol i gymryd camau rhesymol i sicrhau diogelwch asedau sydd o dan eu rheolaeth ac i sicrhau bod y defnydd o'r adnoddau hyn yn gyfreithiol, wedi'i awdurdodi'n briodol, yn rhoi gwerth am arian ac yn sicrhau'r gwerth gorau.

6.3.3 Mae'r CHTh a'r PG yn gyd-gyfrifol am gymeradwyo neu ddiwygio Rheoliadau Ariannol. Mae'r PSC a'r CC yn gyd-gyfrifol am gynnal ac adolygu'r Rheoliadau Ariannol ac am gyflwyno unrhyw ychwanegiadau neu newidiadau i'r CHTh a'r PG, ar ôl ymgynghori â'r PS.

6.3.4 Bydd dirprwyo i Brif Swyddog yn y Rheoliadau Ariannol hyn yn caniatáu dirprwyo pellach i swyddogion eraill cyn belled â bod y telerau dirprwyo wedi'u dogfennu'n glir.

6.3.5 Bydd y CC yn cyhoeddi Gweithdrefnau Ariannol manylach i ategu'r Rheoliadau hyn, ar ôl ymgynghori â'r PSC a'r PS. Mae'r Gweithdrefnau Ariannol hyn ar gael ar fewnrwyd yr Heddlu.

6.3.6 Prif Swyddogion sy'n gyfrifol am sicrhau bod yr holl gyflogeion, contractwyr ac asiantau yn ymwybodol o fodolaeth a chynnwys y Rheoliadau Ariannol hyn a'u bod yn cydymffurfio â hwy.

6.3.7 Gall achosion difrifol o dorri Rheoliadau Ariannol arwain at achos disgyblu ac, o bosibl, achos troseddol. Bydd achosion o'r fath yn cael eu hadrodd i'r PSC a/neu'r CC a fydd yn penderfynu, ar ôl ymgynghori â'r Swyddog Monitro, p'un

a fydd y mater yn cael ei adrodd i'r CHTh a/neu'r PG. Rhoddir canllawiau pellach yn Adran 13.

6.3.8 Dim ond trwy benderfyniad ffurfiol gan y CHTh a'r PG y caiff y Rheoliadau Ariannol eu hatal.

6.4 Rôl y Prif Swyddog Cyllid (PSC)

6.4.1 Mae gan y PSC gyfrifoldeb dros weinyddu cyllid yn gywir a chyfrifoldeb ymddiriedol personol i drethdalwr y cyngor lleol.

6.4.2 Mae dyletswyddau'r PSC wedi'u cyflwyno mewn deddfwriaeth, mewn rheoliadau, yn y Cod Ymarfer Rheolaeth Ariannol ac yng nghanllawiau a chodau ymarfer CIPFA.

6.4.3 Bydd y PSC, mewn ymgynghoriad â'r PS, y CC a/neu'r PG, fel y bo'n briodol, yn cael pwerau i gychwyn unrhyw achos neu i gymryd unrhyw gamau angenrheidiol i ddiogelu cyllid y CHTh a'r PG.

6.4.4 Mae gan y PSC rai dyletswyddau statudol na ellir eu dirprwyo, sef adrodd unrhyw benderfyniadau anghyfreithlon posibl gan y CHTh mewn perthynas â gwariant, a pharatoi datganiad bob blwyddyn, yn unol â'r arferion priodol mewn perthynas â chyfrifon, o gyfrifon y CHTh, gan gynnwys cyfrifon grŵp.

6.4.5 Er mwyn galluogi'r PSC i gyflawni'r dyletswyddau hyn a sicrhau bod cyngor ariannol digonol ar gael i'r CHTh, rhaid i'r PSC:

- fod yn aelod allweddol o Dîm Arwain y CHTh, gan weithio'n agos gyda'r PS a helpu'r tîm i ddatblygu a gweithredu strategaethau, sicrhau adnoddau ar gyfer amcanion strategol y CHTh, a chyflawni'r amcanion hynny, mewn modd cynaliadwy ac er lles y cyhoedd;
- chwarae rhan weithredol yn holl benderfyniad busnes strategol y CHTh, a gallu dylanwadu ar y penderfyniadau hynny, er mwyn sicrhau y caiff yr agweddau ariannol ar oblygiadau, cyfleoedd a risgiau uniongyrchol a hirdymor eu hystyried yn llawn, a'u bod yn cyd-fynd â strategaeth ariannol y CHTh;
- arwain y gwaith o hyrwyddo a sicrhau rheolaeth ariannol dda gan y CHTh fel bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu bob amser a'i ddefnyddio'n briodol, yn ddarbodus, yn effeithlon ac effeithiol; a
- sicrhau bod adnoddau'r swyddogaeth ariannol yn addas i'r pwrpas.

6.5 Rôl y Cyfarwyddwr Cyllid y PG (CC)

6.5.1 Mae'r CC yn gyfrifol i'r PG am yr holl weithgareddau ariannol o fewn yr Heddlu neu a gontractir allan dan oruchwyliaeth yr Heddlu.

6.5.2 Mae dyletswyddau'r CC wedi'u cyflwyno mewn deddfwriaeth, mewn rheoliadau, yn y Cod Ymarfer Rheolaeth Ariannol ac yng nghanllawiau a chodau ymarfer CIPFA.

6.5.3 Mae gan y CC rai dyletswyddau statudol na ellir eu dirprwyo, sef adrodd unrhyw benderfyniadau anghyfreithlon posibl gan yr Heddlu mewn perthynas â gwariant, a pharatoi datganiad bob blwyddyn, yn unol â'r arferion priodol

mewn perthynas â chyfrifon, o gyfrifon y PG. Bydd angen i'r CC gadw at yr amserlen y cytunwyd arni yn lleol ar gyfer paratoi'r cyfrifon grŵp gan y PSC.

6.5.4 I'w alluogi i gyflawni'r dyletswyddau hyn, rhaid i'r CC:

- fod yn aelod allweddol o Dîm Rheoli'r PG, gan ei helpu i ddatblygu a gweithredu strategaethau, sicrhau adnoddau ar gyfer amcanion strategol y CHTh, a chyflawni'r amcanion hynny, mewn modd cynaliadwy ac er lles y cyhoedd;
- chwarae rhan weithredol yn holl benderfyniadau busnes strategol y PG, a gallu dylanwadu ar y penderfyniadau hynny, er mwyn sicrhau y caiff y goblygiadau, cyfleoedd a'r risgiau uniongyrchol a hirdymor eu hystyried yn llawn;
- arwain y gwaith o hyrwyddo a sicrhau rheolaeth ariannol dda gan y PG fel bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu bob amser a'i ddefnyddio'n briodol, yn ddarbodus, yn effeithlon ac effeithiol; a
- sicrhau bod adnoddau'r swyddogaeth ariannol yn addas i'r pwrpas.

6.5.5 Rhaid cydnabod na all y Rheoliadau Ariannol hyn ragweld pob posibilrwydd. Bydd y CC, mewn ymgynghoriad â'r PSC, yn gyfrifol am ddehongli'r Rheoliadau hyn er mwyn sicrhau y caiff gwasanaethau eu gweithredu'n effeithlon ac effeithiol.

7. ADRAN A Fframwaith Rheolaeth Ariannol

7.1 Safonau Rheolaeth Ariannol

Trosolwg

7.1.1 Mae gan y CHTh, y PG a'r holl gyflogeion ddyletswydd i lynu wrth y safonau uchaf o ran cywirdeb wrth ymdrin â materion ariannol. Hwylusir hyn drwy sicrhau fod pawb yn deall pa safonau y maent yn gweithio iddynt a'r rheolaethau sydd mewn lle i sicrhau y caiff y safonau hyn eu cyrraedd.

7.1.2 Bydd y CHTh yn cael diweddariadau am berfformiad ariannol yr Heddlu a Swyddfa'r CHTh drwy gyfrwng adroddiadau monitro cyllideb ac adroddiadau alldro rheolaidd, a hefyd drwy gyfrwng y Llythyr Archwilio Blynyddol gan yr archwilydd allanol.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PSC a CC	• Sicrhau y caiff materion ariannol y CHTh a'r PG eu gweinyddu'n gywir. • Sicrhau y glynir wrth arferion cywir. • Cynghori ar y rheolaethau strategol allweddol y mae eu hangen i sicrhau rheolaeth ariannol gadarn. • Sicrhau bod gwybodaeth ariannol ar gael i alluogi monitro yn gywir ac yn brydlon ac adrodd ar gymariaethau sy'n seiliedig ar ddangosyddion perfformiad ariannol cenedlaethol a lleol. • Sicrhau bod yr holl swyddogion a staff yn ymwybodol o safonau rheoli ariannol cywir, gan gynnwys y Rheoliadau Ariannol hyn, ac yn cydymffurfio â hwy. • Sicrhau y caiff yr holl staff eu rheoli, eu datblygu, a'u hyfforddi'n gywir a bod ganddynt ddigon o gefnogaeth i gyflawni eu dyletswyddau ariannol yn effeithiol.
PG	Sicrhau y caiff dyletswyddau a chyfrifoldebau penodol mewn materion ariannol eu mynegi'n glir i swyddogion unigol ac y caiff y rhain eu cofnodi'n briodol.

7.2 Systemau Cyfrifyddu, Cofnodion a Dychweliadau

Trosolwg

7.2.1 Mae cadw cofnodion cyfrifyddu priodol yn un o'r ffyrdd y bydd y CHTh a'r PG yn cyflawni eu cyfrifoldeb i warchod adnoddau cyhoeddus. Mae cyfrifoldeb statudol i baratoi eu cyfrifon blynyddol mewn ffordd sy'n cyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol y CHTh a'r PG ac o weithrediadau yn ystod y flwyddyn. Mae'r rhain yn destun archwilio allanol. Mae'r archwilio hwn yn rhoi sicrwydd y caiff y cyfrifon eu paratoi'n gywir, bod arferion cyfrifyddu priodol wedi'u dilyn a bod trefniadau digonol wedi'u gwneud ar gyfer sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PSC a'r CC	• Pennu'r polisïau a'r gweithdrefnau cyfrifyddu sydd i'w mabwysiadu, yn unol â'r arferion cyfrifyddu cydnabyddedig, a chymeradwyo'r systemau a'r gweithdrefnau cyfrifyddu strategol a ddefnyddir gan y PG. Rhaid i bob cyflogai weithredu o fewn y polisïau cyfrifyddu gofynnol a'r amserlenni cyhoeddedig. • Gwneud trefniadau priodol ar gyfer archwilio cyfrifon y CHTh a'r PG a'r cyfrifon grŵp yn unol â'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio yng Nghymru. • Sicrhau y caiff pob hawliad am arian, yn cynnwys grantiau, ei wneud erbyn y dyddiad terfyn. • Sicrhau y caiff cysoniadau banc a chyfrifon rheoli allweddol eraill eu cysoni yn brydlon ac yn gywir. • Paratoi a chyhoeddi'r cyfrifon wedi'u harchwilio yn unol â'r amserlen statudol.
PG a'r CC	• Cael cymeradwyaeth y PSC cyn gwneud unrhyw newidiadau sylfaenol i gofnodion a gweithdrefnau cyfrifyddu neu i systemau cyfrifyddu. • Sicrhau y caiff yr holl drafodion, ymrwymiadau perthnasol a chontractau, a'r holl wybodaeth gyfrifyddu hanfodol arall eu cofnodi'n llwyr, yn gywir ac yn brydlon. • Cadw cofnodion digonol i sicrhau llwybr rheoli sy'n arwain o'r ffynhonnell incwm a gwariant hyd at y datganiadau cyfrifyddu. • Sicrhau y cedwir y prif ddogfennau yn unol â gofynion deddfwriaethol a mewnol. Rhaid i fformat dogfennau o'r fath fodloni gofynion archwiliadau mewnol ac allanol.

7.3 Y Datganiad Blynyddol o Gyfrifon

Trosolwg

7.3.1 Mae gan y CHTh a'r PG gyfrifoldeb statudol i baratoi cyfrifon sy'n cyflwyno darlun cywir a theg o'u sefyllfa ariannol. Rhaid iddynt fod yn barod, yn unol ag arferion priodol, fel y nodir yn y Côd Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Bydd y cyfrifon yn cynnwys datganiadau ar wahân ar gyfer y CHTh a'r PG yn ogystal â chyfrifon grŵp yn cwmpasu'r ddau endid.

7.3.2 Y CHTh sy'n gyfrifol am gymeradwyo cyfrifon blynyddol y grŵp.

7.3.3 Mae'r cyfrifon yn destun adolygiad annibynnol manwl gan yr archwilydd allanol. Mae'r archwiliad hwn yn rhoi sicrwydd y caiff y cyfrifon eu paratoi'n gywir, y dilynwyd arferion cyfrifyddu priodol a bod trefniadau wedi'u gwneud ar gyfer sicrhau y caiff adnoddau eu defnyddio mewn ffordd ddarbodus, effeithlon ac effeithiol.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PSC a'r CC	• Llunio'r amserlen ar gyfer paratoi cyfrifon terfynol, mewn ymgynghoriad â'r archwilydd allanol ac er mwyn cydymffurfio â'r amserlenni statudol. • Paratoi, llofnodi a dyddio'r datganiad o gyfrifon, gan nodi ei fod yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol y CHTh a'r PG ar y dyddiad cyfrifyddu ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd newydd ddod i ben. • Cyhoeddi'r cyfrifon, ar ôl eu cymeradwyo a'u harchwilio, bob blwyddyn, yn unol â'r amserlen statudol. • Dewis polisïau cyfrifyddu addas a'u gweithredu mewn ffordd gyson. • Gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifon sy'n rhesymol a darbodus. • Cydymffurfio â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol.
CHTh a'r PG	Ystyried a chymeradwyo'r cyfrifon blynyddol yn unol â'r amserlen statudol.

8. ADRAN B Cynllunio a Rheoli Ariannol

8.1 Cynllunio Ariannol

Trosolwg

8.1.1 Dylai'r broses cynllunio ariannol gael ei llywio gan y fframwaith polisi a gymeradwywyd, cynllun Ariannol Tymor Canolig, Ddatganiad Rheoli'r Heddlu, y brosesau cynllunio busnes a'r angen i gyflawni amcanion allweddol.

8.1.2 Dylai'r broses gynllunio fod yn un barhaus a dylai'r cyfnod cynllunio gwmpasu 3 blynedd o leiaf. Dylai'r broses gynnwys cynllun blynyddol manylach, y gyllideb, sy'n cwmpasu'r flwyddyn ariannol sydd i ddod. Mae hyn yn caniatáu i'r CHTh a'r PG gynllunio, monitro a rheoli'r ffordd y caiff arian ei ddyrannu a'i wario yn ystod y flwyddyn ariannol a thros y tymor canolig.

8.1.3 Mae fformat y gyllideb flynyddol yn pennu pa mor fanwl yr ymgymerir â rheolaeth ariannol ac yn siapio sut mae'r rheolau ar gyfer trosglwyddo rhwng cyllidebau yn gweithredu.

8.1.4 Cydnabyddir y caiff effaith cynllunio ariannol yn y gwasanaeth heddlu ei chyfyngu gan ansawdd ac amseru'r wybodaeth a roddir gan y Llywodraeth Ganolog ar ddyrannu adnoddau.

Cynllun Ariannol Tymor Canolig

8.1.5 Mae'r CHTh a'r PG yn rhannu cyfrifoldeb ar gyfer cynllunio ariannol a chyllidebol effeithiol ar gyfer y tymor byr, y tymor canolig a'r hirdymor. Maent yn cyflawni hyn trwy baratoi cynllun ariannol tymor canolig, gan gynnwys rhagamcanion ariannol am dair blynedd o leiaf ynghyd â rhaglen gyfalaf sy'n cwmpasu'r un cyfnod.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
CHTh	Nodi a chytuno, mewn ymgynghoriad â'r PG a phartneriaid a rhanddeiliaid perthnasol eraill, cynllun ariannol tymor canolig sy'n cynnwys cyllid a chynlluniau gwariant ar gyfer refeniw a chyfalaf. Dylai'r cynllun roi ystyriaeth i flynyddoedd lluosog, rhyngddibyniaethau cyllidebau refeniw a buddsoddiadau cyfalaf, rôl cronfeydd wrth gefn a risg. Dylai roi ystyriaeth i fforddiadwyedd a hefyd i'r Cod Materion Ariannol ar gyfer Cyllid Cyfalaf mewn Awdurdodau Lleol (CIPFA). Dylai'r strategaeth gyd-fynd â'r Cynllun Heddlu a Throseddu.
PSC a'r CC	• Penderfynu ar fformat ac amseriad y cynllun ariannol tymor canolig i'w chyflwyno i'r CHTh. Rhaid i'r fformat gydymffurfio â'r holl ofynion cyfreithiol ac â'r canllawiau diweddaraf a gyhoeddir gan CIPFA. • Paratoi rhagolygon tymor canolig o incwm a gwariant arfaethedig i'w cyflwyno i'r CHTh. Wrth baratoi'r rhagolygon, bydd y PG yn ystyried: o y Cynllun Heddlu a Throseddu;

	o gofynion polisi a gymeradwywyd gan y CHTh fel rhan o'r fframwaith polisi; o y Gofyniad Plismona Strategol; o ymrwymiadau anochel yn y dyfodol, gan gynnwys gofynion deddfwriaethol; o mentrau sydd eisoes ar y gweill; o goblygiadau refeniw y rhaglen gyfalaf; o datblygiadau a chynlluniau gwasanaeth arfaethedig sy'n adlewyrchu ymgynghoriadau cyhoeddus; o yr angen i gyflawni arbedion effeithlonrwydd a/neu gynhyrchiant; o dyraniadau grant y Llywodraeth; a o goblygiadau posibl i drethdalwyr lleol. • Sicrhau bod y rhagolygon ariannol tymor canolig yn cynnwys opsiynau ar gyfer defnyddio balansau, cronfeydd wrth gefn a darpariaethau cyffredinol, a rhagdybiaethau ynghylch lefelau cyllid y llywodraeth yn y dyfodol, ac yn dangos goblygiadau posibl ar gyfer trethi lleol.

<u>Paratoi Cyllideb Refeniw Flynyddol</u>

<u>Trosolwg</u>

8.1.6 Mae'r gyllideb refeniw yn rhoi amcangyfrif o'r gofynion incwm a gwariant blynyddol ar gyfer gwasanaeth yr heddlu ac yn cyflwyno goblygiadau ariannol polisïau strategol y CHTh. Mae'n rhoi awdurdod i Brif Swyddogion ymrwymo i wariant, ac yn cynnig sail iddynt ar gyfer monitro perfformiad ariannol y CHTh a'r PG.

8.1.7 Dylai'r CHTh ymgynghori â'r PG a phartneriaid a rhanddeiliaid perthnasol eraill wrth gynllunio'r gyllideb flynyddol gyffredinol a fydd yn cynnwys cyllideb ar wahân ar gyfer yr Heddlu. Bydd hyn yn ystyried cyllid gan y Llywodraeth ac o ffynonellau eraill ac yn cydbwyso anghenion gwariant y gwasanaeth plismona a'r CHTh yn erbyn lefel trethi lleol. Dylai hyn fodloni'r gofynion statudol i sicrhau cyllideb gytbwys a dylid cyflawni'r gwaith yn unol â'r amserlen statudol.

8.1.8 Dylid nodi'n glir effaith y gyllideb flynyddol ar flaenoriaethau a chyllid y blynyddoedd i ddod fel y'u nodir yn y Cynllun Heddlu a Throseddu a'r cynllun ariannol tymor canolig.

<u>Cyfrifoldebau</u>

Pwy?	**Beth?**
CHTh	• Cytuno ar yr amserlen gynllunio gyda'r PG. • Canfod barn y gymuned leol ar y gwariant arfaethedig (gan gynnwys gwariant cyfalaf) cyn y flwyddyn ariannol y mae'r gwariant arfaethedig yn berthnasol iddi. • Cyflwyno'r gyllideb arfaethedig a'r argymhellion praesept i'r Panel Heddlu a Throseddu ac ymateb i'w farn a'i sylwadau.
PSC	• Penderfynu ar fformat y gyllideb refeniw i'w chyflwyno i'r CHTh mewn ymgynghoriad â'r CC. Rhaid i'r fformat gydymffurfio â'r

	holl ofynion cyfreithiol ac â'r canllawiau diweddaraf a gyhoeddir gan CIPFA. • Cael gwybodaeth amserol a chywir gan yr awdurdodau bilio ar sylfaen y dreth gyngor a'r sefyllfa ddiweddaraf o ran arian dros ben/diffyg arian mewn cronfeydd casglu i lywio trafodaethau cyllideb. • Cynghori'r CHTh ar neilltuadau a lefel briodol balansau cyffredinol, cronfeydd a glustnodwyd neu ddarpariaethau i'w dal. • Cyflwyno adroddiad i'r CHTh ar (1) gadernid yr amcangyfrifon a digonolrwydd y cronfeydd wrth gefn a (2) y gyfres o ddangosyddion darbodus ar gyfer y tair blynedd nesaf, sy'n deillio o'r Cod Materion Ariannol ar gyfer Cyllid Cyfalaf mewn Awdurdodau Lleol. Bydd y dangosyddion hyn yn gyson â'r gyllideb refeniw flynyddol a'r rhaglen gyfalaf a gymeradwyir gan y CHTh. • Ar ôl cymeradwyo'r gyllideb flynyddol, cyflwyno ffurflen gofyniad y dreth gyngor i'r Llywodraeth Ganolog a cheisiadau praesept i gyrff priodol yn unol â'r gofyniad cyfreithiol. • Cynhyrchu a chyhoeddi'r wybodaeth sy'n ofynnol gan yr awdurdodau bilio i egluro sut y caiff y praesept ei ddefnyddio i dalu am gost plismona, yn unol â gofynion statudol.
PG a'r CC	• Paratoi amcangyfrifon cyllideb manwl ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd i ddod yn unol â'r amserlen y cytunwyd arni gyda'r PSC. • Cyflwyno amcangyfrifon yn y fformat y cytunwyd arno i'r CHTh eu cymeradwyo. • Nodi'r holl brosiectau refeniw mawr newydd (diffinnir prosiect refeniw mawr fel un sy'n fwy na'r gwerth a ddangosir yn Adran 12).

8.2 Rheoli Cyllideb

<u>Trosolwg</u>

8.2.1 Mae rheoli cyllideb yn sicrhau, unwaith y bydd CHTh wedi cymeradwyo'r gyllideb, y caiff adnoddau a ddyrennir eu defnyddio at y pwrpas y bwriedir iddynt, ac y cyfrifir amdanynt yn gywir. Mae rheoli cyllideb yn broses barhaus, sy'n galluogi'r PG a'r CHTh i adolygu ac addasu eu targedau cyllideb yn ystod y flwyddyn ariannol. Mae hefyd yn darparu'r mecanwaith sy'n dwyn rheolwyr sy'n gyfrifol am elfennau diffiniedig o'r gyllideb i gyfrif.

<u>Monitro Cyllideb Refeniw</u>

<u>Trosolwg</u>

8.2.2 Mae'r CHTh a'r PG yn gweithredu o fewn terfyn arian blynyddol, a gymeradwyir pan gaiff y gyllideb flynyddol ei phennu. Er mwyn sicrhau nad oes gorwario ar y gyllideb, mae'n ofynnol i'r PG, y Pennaeth Staff a'r PSC reoli gwariant o fewn eu dyraniadau cyllideb, yn amodol ar y rheolau trosglwyddo rhwng cyllidebau.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PG a'r CC	• Darparu gwybodaeth ariannol briodol i alluogi monitro cyllidebau yn effeithiol. • Sicrhau bod rheolwr cyllideb wedi'i enwi ar gyfer pob elfen o incwm neu wariant i fod yn gyfrifol am y rhan honno o'r gyllideb. Dylai'r cyfrifoldeb cyllidebol gyd-fynd mor agos â phosibl â'r broses benderfynu sy'n ymrwymo gwariant. • Sicrhau bod cyfanswm y gwariant ar gyfer plismona gweithredol yn parhau o fewn y dyraniad cyffredinol o adnoddau a chymryd camau cywiro lle rhagwelir amrywiadau sylweddol oddi wrth y gyllideb a gymeradwywyd. Pan fydd cyfanswm y gwariant a ragwelir yn uwch na chyfanswm yr adnoddau a ddyrennir oherwydd amgylchiadau y tu hwnt i reolaeth y PG, rhaid rhoi gwybod i'r PSC a'r CHTh ar unwaith a dylid cyflwyno cynigion i ddatrys hynny fel rhan o'r broses adrodd reolaidd i'r CHTh. • Cyflwyno adroddiad monitro cyllideb i'r CHTh bob mis trwy gydol y flwyddyn, sy'n cynnwys y wybodaeth ariannol fwyaf diweddar. Bydd yr adroddiadau mewn fformat y cytunir arno gyda'r CHTh a'r PSC a chânt eu cyflwyno yn y Bwrdd Plismona. • Sicrhau bod deiliaid cyllideb yn rheoli incwm a gwariant yn eu hardaloedd, yn monitro perfformiad ac yn adrodd am amrywiadau yn eu hardaloedd eu hunain i'r PG a'r CC. • Cymryd unrhyw gamau angenrheidiol i osgoi amrywiadau andwyol i'w dyraniad cyllideb a rhybuddio'r CHTh a'r PSC am unrhyw broblemau. • Mynnu bod y deiliaid cyllideb yn monitro'r gyllideb yn fanwl yn rheolaidd a bod hyn yn cael ei adrodd yn ôl i'r CC. • Sicrhau bod deiliaid cyllideb yn cael digon o gymorth ariannol a / neu hyfforddiant i'w galluogi i gyflawni eu cyfrifoldebau rheoli cyllideb. • Cyfeirio prosiectau refeniw mawr yn ôl i'r CHTh i'w cymeradwyo ymhellach lle gofynnir am welliannau i natur y cynllun neu lle bo cost y cynllun yn uwch na'r terfynau a ddangosir yn Adran 12.
PSC a'r CC	• Cyflwyno adroddiad monitro cyllideb, sy'n cynnwys y wybodaeth ariannol fwyaf diweddar, i'r CHTh yn dangos gwariant hyd yma ac yn cymharu'r alldro a ragwelir gyda'r gyllideb ddiweddaraf a gymeradwywyd.
PS	• Rheoli'r gyllideb a ddyrennir ar gyfer Swyddfa'r CHTh.

	• Sicrhau bod cyfanswm y gwariant ar gyfer Swyddfa'r CHTh yn parhau o fewn y dyraniad cyffredinol o adnoddau a chymryd camau cywiro lle rhagwelir amrywiadau sylweddol oddi wrth y gyllideb a gymeradwywyd. Mewn ymgynghoriad â'r PSC, pan fydd cyfanswm y gwariant a ragwelir yn uwch na chyfanswm yr adnoddau a ddyrennir oherwydd amgylchiadau y tu hwnt i reolaeth y Pennaeth Staff, rhaid rhoi gwybod i'r CHTh ar unwaith a dylid cyflwyno cynigion i ddatrys y sefyllfa fel rhan o'r broses adrodd reolaidd i'r CHTh.

<u>Trosglwyddo Refeniw</u>

<u>Trosolwg</u>

8.2.3 Ystyr trosglwyddo yn y cyswllt hwn yw trosglwyddo arian rhwng cyllidebau (*virement*). Bwriad y cynllun trosglwyddo yw galluogi Prif Swyddogion i fod rhywfaint yn hyblyg wrth reoli eu cyllidebau o fewn y fframwaith polisi cyffredinol a bennir gan y CHTh ac, felly, i roi'r cyfle i wneud y defnydd gorau o adnoddau i fodloni'r anghenion a ddaw i'r amlwg.

8.2.4 Disgwylir i'r PG arfer disgresiwn wrth reoli cyllidebau mewn modd cyfrifol a darbodus ac mae'n ofynnol iddo gyfeirio yn ôl at y CHTh pan fyddai trosglwyddiad yn achosi newidiadau sylweddol ym mholisi'r CHTh neu lle gallai trosglwyddiad greu ymrwymiad yn y dyfodol neu ymrwymiad parhaus.

8.2.5 Caiff y PG ei ddwyn i gyfrif gan y CHTh am y penderfyniadau a wneir a'r ffordd y caiff adnoddau eu defnyddio. Mae'r rheolau trosglwyddo yn caniatáu mwy o ryddid ond maent yn gofyn adroddiadau manwl am newidiadau sylweddol.

8.2.6 Mae'r rheolaethau allweddol ar gyfer y cynllun trosglwyddo fel a ganlyn:

- Fe'i gweinyddir gan Brif Swyddogion o fewn pwerau dirprwyedig a roddir gan y CHTh. Mae angen cymeradwyaeth y CHTh ar gyfer unrhyw amrywiad oddi wrth y cynllun hwn;
- Mae'r CHTh yn cytuno ar y gyllideb gyffredinol. Felly, awdurdodir Prif Swyddogion a rheolwyr cyllideb i wario yn unol â'r amcangyfrifon sy'n ffurfio'r gyllideb;
- Nid yw'r trosglwyddiad yn creu atebolrwydd cyllidebol cyffredinol ychwanegol; a
- Bydd pob Prif Swyddog yn sicrhau y gwneir y trosglwyddiad yn ôl yr angen i sicrhau cywirdeb monitro'r gyllideb.

<u>Cyfrifoldebau</u>

8.2.7 Mae'r terfynau sy'n berthnasol i drosglwyddiadau rhwng penawdau cyllideb wedi'u diffinio yn Adran 12.

8.2.8 Mae'r eithriadau i'r fframwaith uchod fel a ganlyn:

- Ni chaniateir trosglwyddiad mewn perthynas ag ariannu eitemau megis ffioedd asedau neu lle byddai cynnig yn effeithio'n andwyol ar ymrwymiadau refeniw tymor hir y PG a'r CHTh; a

- Pan fo'r trosglwyddiad rhwng llinell gyllideb incwm a llinell gyllideb gwariant sy'n uniongyrchol gysylltiedig, ceisir cymeradwyaeth y PSC a/neu'r CC a bydd y cyllidebau incwm a gwariant yn cael eu cynyddu at ddibenion monitro'r gyllideb.

8.2.9 Bydd llinellau cyllideb yn gyfyngedig i arian parod ac yn cael eu diffinio bob blwyddyn fel rhan o gymeradwyo'r gyllideb.

8.2.10 Rhaid i bob cais am drosglwyddiad gael ei wneud yn y fformat a ragnodir gan y PSC a/neu'r CC a bydd gwybodaeth am y trosglwyddiadau o fewn y terfynau a nodir yn Adran 12 ar gael er mwyn cefnogi gwybodaeth adroddiadau monitro'r gyllideb.

8.2.11 Bydd angen cymeradwyaeth y CHTh os yw'r trosglwyddiad yn cynnwys:

- newid polisi sylweddol
- ychwanegiad sylweddol at ymrwymiadau yn y dyfodol
- adnoddau i'w trosglwyddo a ddarparwyd yn wreiddiol ar gyfer gwariant o natur gyfalaf.

Trin Balansau Diwedd Blwyddyn

Trosolwg

8.2.12 Balans diwedd blwyddyn yw'r swm y mae incwm a gwariant gwirioneddol yn amrywio oddi wrth y gyllideb derfynol. Mae angen trefniadau ar gyfer trosglwyddo adnoddau rhwng blynyddoedd cyfrifyddu, h.y. dwyn arian ymlaen.

8.2.13 Ni cheir dwyn cyllidebau a danwariwyd ac a orwariwyd ymlaen ond o fewn y terfynau dirprwyedig a nodir yn y cynllun dwyn arian ymlaen. Bydd dwyn arian ymlaen yn destun adroddiad i'r CHTh fel rhan o adroddiad alldro diwedd y flwyddyn. Bydd yn ofynnol i Reolwyr Cyllideb fodloni'r PG bod y gwariant a gynigir yn erbyn dwyn arian a danwariwyd ymlaen yn cyd-fynd â blaenoriaethau'r Cynllun Heddlu a Throseddu ac nad yw o natur ailadroddus.

Cyfrifoldebau

Pwy?	**Beth?**
PSC a'r CC	• Sicrhau bod Rheolwyr Cyllideb yn adrodd unrhyw orwariant ar eu cyllidebau mewn unrhyw flwyddyn ariannol. • Sicrhau bod gorwariant / tanwariant posibl a sylweddol yn cael ei adrodd yn rheolaidd i'r Bwrdd Plismona. • Ystyried ceisiadau gan Reolwyr Cyllideb sy'n nodi tanwariant arfaethedig mewn unrhyw flwyddyn ariannol i ddwyn darpariaeth yn y gyllideb ymlaen i'r flwyddyn ariannol ganlynol, yn amodol ar y terfynau a nodir yn Adran 12. • Cyfeirio'r holl achosion o ddwyn arian ymlaen sy'n syrthio y tu allan i'r paramedrau a nodir yn y Rheoliadau hyn i'r CHTh i'w cymeradwyo.
CHTh	Ystyried a chymeradwyo'r trefniadau ar gyfer dwyn tanwariant ymlaen wrth ystyried lefel y cronfeydd wrth gefn a'r balansau fel rhan o'r gwaith o ddatblygu'r strategaeth ariannol.

8.3 Rhaglen Gyfalaf

Trosolwg

8.3.1 Mae gwariant cyfalaf yn ymwneud â chaffael neu wella asedau sefydlog sydd â gwerth hirdymor, megis tir, adeiladau, ac eitemau mawr o beirianwaith, cyfarpar neu gerbydau. Mae asedau cyfalaf yn siapio'r ffordd y caiff gwasanaethau eu cyflwyno yn y tymor hir a gallant greu ymrwymiadau ariannol ar ffurf costau ariannu a chostau rhedeg refeniw.

8.3.2 Gellir ymgymryd â buddsoddiad cyfalaf a bwrw bod y cynlluniau gwariant yn fforddiadwy, yn ddarbodus ac yn gynaliadwy. Mae Cod Materion Ariannol CIPFA yn cyflwyno'r fframwaith y bydd y CHTh yn ystyried ei gynlluniau gwario o'i fewn.

8.3.3 Rhaid cynnwys y rhaglen gyfalaf o fewn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig a gymeradwywyd.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PG	Datblygu a gweithredu cynlluniau rheoli asedau a gymeradwyir.
PSC a'r CC	Paratoi Cynllun Ariannol Tymor Canolig i'r CHTh ei hystyried a'i chymeradwyo, gan gynnwys holl oblygiadau ariannol cynlluniau gwariant cyfalaf.
CHTh	• Cymeradwyo strategaethau a chynlluniau rheoli asedau sy'n cynnwys cynigion ar gyfer buddsoddi sylweddol mewn asedau cyfalaf. • Cymeradwyo rhaglen gyfalaf tymor canolig a ariennir yn llawn.
PG a'r CC	• Paratoi rhaglen dreigl ddeng mlynedd ar gyfer gwariant cyfalaf arfaethedig i'r PSC a'r CHTh ei hystyried a'i chymeradwyo. Rhaid i bob cynllun nodi cyfanswm cost cyfalaf y prosiect ac unrhyw ymrwymiadau refeniw ychwanegol. • Defnyddio'r Ffurflen Cynnig Prosiect neu'r Model Pum Achos[10] i baratoi arfarniadau prosiect ar gyfer pob cynllun sydd i'w gynnwys yn y rhaglen gyfalaf i'w cyflwyno i'r PSC a'r CHTh iddynt eu hystyried a chymeradwyo'r cynllun. Bydd hyn yn cynnwys yr holl gostau refeniw a chyfalaf ychwanegol ac yn rhoi tystiolaeth o ddichonoldeb cynnwys y cynllun yn y rhaglen gyfalaf. • Sicrhau bod gan bob prosiect cyfalaf swyddog a enwir sy'n gyfrifol am noddi'r cynllun, monitro cynnydd a sicrhau bod y cynllun yn cael ei gwblhau. • Nodi, mewn ymgynghoriad â'r PSC, ffynonellau cyllid sydd ar gael ar gyfer y rhaglen gyfalaf. • Peidio â mynd i wariant cyfalaf oni bai bod y cynllun yn cael ei gymeradwyo gan y CHTh.

[10] Safon Trysorlys EM a Llywodraeth Cymru ar gyfer achosion busnes.

PSC	Gwneud argymhellion i'r CHTh ynghylch y lefel fwyaf priodol o gymorth refeniw, ad-dalu dyledion a lefelau priodol o fenthyca, o dan y Cod Materion Ariannol, i gefnogi'r rhaglen gyfalaf.

Rhaglen Gyfalaf Flynyddol

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
CHTh	Cytuno ar y rhaglen gyfalaf flynyddol, a sut y caiff ei hariannu.
PG	Mynd i wariant, ar yr amod bod yr arfarniad prosiect wedi'i gymeradwyo a bod cost y cynllun wedi'i chynnwys o fewn y rhaglen gyfalaf a gymeradwywyd, ac ar yr amod nad yw amrywiadau cost yn mynd dros y swm sydd yn y rhaglen a gymeradwywyd gan fwy na'r symiau a nodwyd yn Adran 12.
CC	Sicrhau nad ymgymerir â phrydlesi eiddo, prydlesi cyllid neu drefniadau credyd eraill sydd uwchlaw'r terfynau a nodir yn Adran 12 o ran gwerth neu hyd, heb gymeradwyaeth y PSC ymlaen llaw.

Monitro Gwariant Cyfalaf

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PG	Sicrhau y cedwir cofnodion digonol ar gyfer pob contract cyfalaf.
PSC a'r CC	• Monitro cynnydd y rhaglen gyfalaf a'r gwariant cyfalaf drwy gydol y flwyddyn yn erbyn y rhaglen a gymeradwywyd. • Cyflwyno adroddiadau monitro cyfalaf i'r CHTh yn rheolaidd drwy gydol y flwyddyn. Rhaid i'r adroddiadau hyn fod yn seiliedig ar y wybodaeth ariannol ddiweddaraf. Bydd yr adroddiadau monitro yn dangos gwariant hyd yma ac yn cymharu'r incwm a'r gwariant a ragamcanwyd gyda'r rhaglen a gymeradwywyd. Bydd yr adroddiadau mewn fformat y mae'r PSC yn cytuno arno. • Paratoi achos busnes (gan ddefnyddio'r Ffurflen Cynnig Prosiect neu'r Model Pum Achos) ar gyfer pob cynllun cyfalaf newydd (ar ôl cytuno ar y rhaglen flynyddol) i'w gyflwyno i'r CHTh i ymgynghori arno a'i gymeradwyo. • Dangos sut y dylid ariannu unrhyw newidiadau i'r rhaglen sy'n cynyddu'r costau cyffredinol. • Adrodd ar alldro gwariant cyfalaf fel rhan o'r adroddiad blynyddol ar y cyfrifon statudol.

8.4 Cadw Balansau a Chronfeydd wrth Gefn

<u>Trosolwg</u>

8.4.1 Rhaid i'r CHTh benderfynu ar lefel y cronfeydd cyffredinol y mae'n dymuno cadw cyn y gall benderfynu ar lefel praesept y dreth gyngor. Cedwir cronfeydd wrth gefn er mwyn bod yn ddarbodus. Maent yn galluogi'r sefydliad i ddarparu ar gyfer amrywiadau mewn llif arian a digwyddiadau costus annisgwyl ac felly, os digwydd hynny, maent yn helpu i'w warchod rhag gorwario'r gyllideb flynyddol. Gellir cadw cronfeydd wrth gefn at ddibenion penodol hefyd os yw'n debygol y bydd angen gwario yn y dyfodol.

<u>Cyfrifoldebau</u>

Pwy?	**Beth?**
PSC	• Cynghori'r CHTh ar lefelau rhesymol o falansau a chronfeydd wrth gefn. • Adrodd i'r CHTh ar ddigonolrwydd y cronfeydd wrth gefn a'r balansau cyn iddo/iddi gymeradwyo'r gyllideb flynyddol a'r praesept. • Cymeradwyo neilltuadau i bob cronfa a glustnodwyd ac allan o bob un.
PG	• Sicrhau bod y gyllideb refeniw flynyddol yn ddigonol i ariannu'r anghenion gweithredol rhagweladwy heb orfod gofyn am gymeradwyaeth ychwanegol. • I gael cymeradwyaeth ymlaen llaw gan yPSC a'r CHTh ar gyfer eitemau gwariant un-tro sydd i'w hariannu o gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd a/neu rai cyffredinol.
CHTh	• Cymeradwyo polisi ar gronfeydd wrth gefn a balansau, gan gynnwys y lefel dderbyniol isaf o falansau cyffredinol. • Cymeradwyo creu pob cronfa wrth gefn wedi'i chlustnodi. Dylid pennu diben, defnydd a sail trafodion yn glir ar gyfer pob cronfa wrth gefn a sefydlir. • Cymeradwyo dyraniadau arian i gronfeydd wrth gefn cyffredinol a chlustnodedig ac allan ohonynt, fel rhan o'r broses flynyddol o bennu'r gyllideb.

9. ADRAN C Rheoli Risg ac Adnoddau

9.1 Rheoli Risg a Pharhad Busnes

Trosolwg

9.1.1 Mae'n hanfodol datblygu a chynnal systemau cadarn, integredig ar gyfer nodi a gwerthuso'r holl risgiau corfforaethol a gweithredol sylweddol posibl. Dylai hyn gynnwys cyfranogiad rhagweithiol pawb sy'n gysylltiedig â chynllunio a chyflwyno gwasanaethau.

9.1.2 Mae pob sefydliad, boed yn sefydliad sector preifat neu gyhoeddus, yn wynebu risgiau i bobl, eiddo a pharhad gweithrediadau. Risg yw'r siawns neu'r posibilrwydd o golled, niwed, anaf neu fethu â chyflawni amcanion a achosir gan weithred neu ddigwyddiad dieisiau neu ansicr. Ni ellir dileu risg yn gyfan gwbl. Fodd bynnag, mae rheoli risg yn cwmpasu ymagwedd gynlluniedig a systematig ar gyfer adnabod, gwerthuso ac ymdrin â risg. Ei amcanion yw sicrhau asedau'r CHTh a'r PG a sicrhau lles corfforaethol ac ariannol parhaus. Yn ei hanfod, felly, mae'n rhan annatod o arfer busnes da.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
CHTh a'r PG	Mae'r Côd Llywodraethu Corfforaethol yn amlygu pwysigrwydd ymgorffori rheoli risg yn holl drefniadau llywodraethu y ddau sefydliad, boed hynny wrth weithredu ar y cyd neu ar wahân. Mae'r CHTh a'r PG yn gyfrifol ar y cyd am gymeradwyo'r datganiad polisi a'r strategaeth rheoli risg, ac am adolygu effeithiolrwydd rheoli risg.
DBG/PS	• Paratoi datganiad polisi rheoli risg a hyrwyddo diwylliant o ymwybyddiaeth rheoli risg ar draws yr Heddlu a'r SCHTh ac adolygu risg yn barhaus. • Sicrhau bod gweithdrefnau i nodi, asesu, atal neu rwystro lledaeniad risg sylweddol hysbys mewn lle, gyda phroses fonitro, ac adolygu effeithiolrwydd strategaethau lleihau risg yn rheolaidd ynghyd â'r modd y caiff y rheolaethau hyn eu gweithredu. Dylai'r broses rheoli risg gael ei ffurfioli a'i gweithredu yn barhaus. • Rhaid rheoli risgiau drwy gadw Cofrestr Risg Gorfforaethol, sy'n cynnwys y Gofrestr Risg Gwybodaeth. Mae ychwanegu'r Gofrestr Risg Gwybodaeth i'r Gofrestr Gorfforaethol yn 2019 yn darparu rheoliadau rheoli a llywodraethu risgiau gwybodaeth yng nghyd-destun archwaeth mwy gofalus na'r hyn sy'n wir ar draws feysydd cyffredinol rheoli risg. Yn 2021, datblygodd yr Heddlu a SCHTh Brotocol Rhannu Risg gyda'i gilydd er mwyn cefnogi rheolaeth effeithiol o'r risgiau sy'n effeithio ar y sefydliadau, ac a sicrhaodd fod hyder yn yr Heddlu a SCHTh yn cael ei gynnal, a bod hyder cyhoeddus ac unplygrwydd yn cael eu diogelu, gan sicrhau bod blaenoriaethau'r Cynllun Heddlu a Throseddu'n cael eu cyflenwi. Mae Bwrdd Gweithredol yr Heddlu, gan gynnwys Grwpiau a Byrddau adrodd, a'r Bwrdd Plismona, yn sicrhau bod Tîm Prif Swyddogion yr Heddlu a Thîm Gweithredol SCHTh yn goruchwylio'r prosesau rheoli risg.

	• Sicrhau bod cynlluniau priodol ar gyfer parhad busnes yn dal i gael eu datblygu, eu gweithredu a'u profi yn rheolaidd. Mae angen i'r CHTh a'r PG reoli risgiau gan sicrhau y gwneir penderfyniadau er mwyn sicrhau'r gwerth gorau am arian a helpu i gefnogi penderfyniadau gwell.
PSC a'r CC	• Cynghori'r CHTh a'r PG ar drefniadau priodol ar gyfer yswiriant. Dylid penderfynu ar lefelau risg derbyniol a dylid yswirio yn erbyn y rhain lle bo'n briodol. Ni ddylid ymgymryd â gweithgareddau sy'n arwain at lefelau risg yr aseswyd eu bod yn annerbyniol. • Trefnu i gynnal adolygiadau rheolaidd o drefniadau hunan-yswiriant ac, yn dilyn yr adolygiadau hyn, argymell camau gweithredu i'r CHTh a'r PG er mwyn sicrhau bod arian ar gael, dros y tymor canolig, i fodloni'r holl rwymedigaethau hysbys.
PG	• Sicrhau, mewn ymgynghoriad â'r PSC a'r CC, y darperir yswiriant priodol, gan gynnwys lle mae risgiau newydd wedi'u nodi neu lle mae'r amgylchiadau sy'n effeithio ar risgiau yn newid. • Gweinyddu materion yn ymwneud ag yswiriant, gan gynnwys setlo hawliadau atebolrwydd. • Rhoi gwybod i'r PSC am unrhyw hawliadau unigol am fwy na £30,000. • Rhoi gwybod i'r Pennaeth Staff am unrhyw delerau indemniad y gofynnir amdanynt. • Sicrhau y gwneir hawliadau yn erbyn polisïau yswiriant yn brydlon. • Rhoi gwybod i'r holl gyflogeion priodol am eu cyfrifoldebau am reoli risgiau perthnasol. • Sicrhau bod cyflogeion, neu unrhyw un sy'n dod o dan yswiriant y PG a'r CHTh, yn cael cyfarwyddyd i beidio ag addef atebolrwydd neu wneud unrhyw gynnig i dalu iawndal a allai fod yn niweidiol wrth asesu atebolrwydd mewn perthynas ag unrhyw hawliad yswiriant. • Sicrhau y cynhyrchir cofrestr risg gynhwysfawr a'i bod yn cael ei diweddaru'n rheolaidd, ac y cymerir camau cywiro cyn gynted ag y bo modd i drosglwyddo, trin, goddef neu derfynu'r risg a nodwyd.
PS	• Gwerthuso ac awdurdodi unrhyw delerau indemniad y mae partïon allanol yn gofyn amdanynt. • Cymeradwyo, cyn gwneud unrhyw gontract ar gyfer gwaith, bod yr yswiriant y mae'n rhaid i'r contractwr ei sicrhau mewn perthynas ag unrhyw weithred neu ddiffygdalu yn ddigonol oni bai fod y CHTh yn darparu'r yswiriant. • Setlo hawliadau sifil yn ystod unrhyw gam ar ôl cyhoeddi llythyr protocol cyn gweithredu yn unol â'r trefniadau a nodir yn Adran 12.
Dirprwy Brif Gwnstabl (DBG)	Setlo hawliadau sifil yn ystod unrhyw gam ar ôl cyhoeddi llythyr protocol cyn gweithredu yn unol â'r trefniadau a nodir yn Adran 12.

9.2 Rheolaethau Mewnol

Trosolwg

9.2.1 Mae rheolaeth fewnol yn cyfeirio at y systemau rheoli a ddyfeisir gan y rheolwyr i helpu i sicrhau y caiff amcanion y CHTh a'r PG eu cyflawni mewn ffordd sy'n hyrwyddo defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau ac y caiff asedau a buddion eu diogelu.

9.2.2 Mae gan y CHTh a'r PG rwymedigaethau statudol, ac felly mae angen systemau rheoli mewnol i nodi, sicrhau a monitro cydymffurfiaeth â'r rhwymedigaethau hyn.

9.2.3 Mae'r CHTh a'r PG yn wynebu ystod eang o risgiau ariannol, gweinyddol a masnachol, a hynny o ffactorau mewnol ac allanol, sy'n bygwth eu hatal rhag cyflawni eu hamcanion. Mae angen systemau rheoli mewnol i ymdrin â'r risgiau hyn. Sefydlir y systemau hyn o reolaeth fewnol er mwyn sicrhau:

- gweithrediadau effeithlon ac effeithiol;
- gwybodaeth ac adroddiadau ariannol dibynadwy;
- y cydymffurfir â chyfreithiau a rheoliadau; a
- y caiff risg ei rheoli.

Cyfrifoldebau

Pwy?	**Beth?**
Prif Swyddogion	• Gweithredu systemau rheolaeth fewnol effeithiol, yn unol â chyngor y PSC a'r CC. Bydd y trefniadau hyn yn sicrhau y cydymffurfir â'r holl statudau a rheoliadau perthnasol, a datganiadau perthnasol eraill o arfer orau. Byddant yn sicrhau bod adnoddau cyhoeddus yn cael eu diogelu'n gywir a'u defnyddio mewn ffordd ddarbodus, effeithlon ac effeithiol. • Sicrhau bod rheolaethau allweddol effeithiol yn bodoli ac yn weithredol mewn systemau rheoli, gan gynnwys wrth ddiffinio polisïau, pennu amcanion a chynlluniau, monitro gwybodaeth ariannol a gwybodaeth perfformiad arall a chymryd camau priodol ar gyfer rhagweld a chywiro lle bo angen. Prif amcan y systemau rheoli hyn yw diffinio rolau a chyfrifoldebau. • Sicrhau bod rheolaethau allweddol effeithiol yn weithredol mewn systemau a gweithdrefnau ariannol a gweithredol. Mae hyn yn cynnwys diogelu asedau yn ffisegol, gwahanu dyletswyddau, gweithdrefnau awdurdodi a chymeradwyo a systemau gwybodaeth cadarn.
CHTh a'r PG	Paratoi Cyd-Datganiad Llywodraethu Blynyddol i'r CBA eu hystyried a'u cymeradwyo erbyn 31 Mai bob blwyddyn i'w cynnwys yn y cyfrifon statudol. Ar ôl eu cymeradwyo, dylai'r CHTh, PG, PS, PSC a'r DoF lofnodi'r Datganiadau Llywodraethu Blynyddol.

9.3 Gofynion Archwilio

Archwilio Mewnol

Trosolwg

9.3.1 Swyddogaeth sicrwydd yw archwilio mewnol, sy'n rhoi barn annibynnol a gwrthrychol i sefydliad am yr amgylchedd rheoli, trwy werthuso pa mor effeithiol y mae'n cyflawni amcanion y sefydliad. Mewn modd gwrthrychol, mae'n archwilio, gwerthuso ac adrodd ar ddigonolrwydd yr amgylchedd rheoli fel cyfraniad at y defnydd priodol, darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau.

9.3.2 Mae'r gofyniad am swyddogaeth archwilio mewnol i awdurdodau lleol naill ai wedi'i fynegi'n glir neu'n awgrymedig yn y ddeddfwriaeth llywodraeth leol berthnasol[11], sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn gywir. Yn y Gwasanaeth Heddlu, mae'n ofynnol i'r CHTh a'r PG archwilio'u materion mewn ffordd effeithiol yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio 2011 (fel y'u diwygiwyd) sy'n datgan bod yn rhaid i gorff perthnasol gynnal system archwilio mewnol ddigonol ac effeithiol o'i gofnodion cyfrifyddu ac o'i system rheolaeth fewnol yn unol â'r arferion cywir mewn perthynas â rheolaeth fewnol. Mae'r canllawiau sy'n cyd-fynd â'r ddeddfwriaeth yn nodi mai'r arferion rheoli mewnol cywir ar gyfer archwilio mewnol yw'r rheiny sydd i'w cael yn Safonau Archwilio Mewnol Sector Cyhoeddus y Deyrnas Unedig (SAMSC).

9.3.3 Wrth gyflawni'r gofyniad hwn dylai'r CHTh a'r PG roi sylw i'r SAMSC.

9.3.4 Yn ogystal â galluogi'r CHTh a'r PG i gyflawni eu gofynion mewn perthynas â'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio perthnasol, mae angen archwilio mewnol er mwyn:

- bodloni'r CHTh a'r PG bod systemau rheolaeth fewnol cymeradwyo yn cael eu cymhwyso yn ôl y bwriad; a
- bodloni'r CHTh a'r PG bod mae ymagwedd effeithiol, systematig a disgybledig tuag at reoli risg, llywodraethu a rheoli mewnol mewn grym, â ffocws arbennig ar systemau ariannol.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
Cyd-Bwyllgor Archwilio (CBA)	• Mae Cod Ymarfer Rheolaeth Ariannol y Swyddfa Gartref yn datgan y dylai'r CHTh a'r PG sefydlu CBA. Dylai hwn fod yn gorff cyfunol a fydd yn ystyried adroddiadau archwilio mewnol ac allanol y CHTh a'r PG. Bydd y Pwyllgor hwn yn cynghori'r CHTh a'r PG ar sail egwyddorion llywodraethu da a bydd yn mabwysiadu trefniadau rheoli risg priodol yn unol ag arferion cywir. • Wrth sefydlu'r CBA bydd y CHTh a'r PG yn rhoi sylw i'r Canllawiau ar Bwyllgorau Archwilio gan CIPFA ac egwyddorion

[11] Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

	arfer dda a gyflwynir yn Llawlyfr i Bwyllgorau Archwilio Trysorlys EM.
	• Bydd y CBA yn cynnwys rhwng tri a phum aelod sy'n annibynnol ar y CHTh a'r PG.
	• Bydd y CBA yn sefydlu Cylch Gorchwyl ffurfiol, yn cwmpasu ei swyddogaethau craidd, y dylid ei fabwysiadu'n ffurfiol a'i adolygu bob blwyddyn. Bydd y cylch gorchwyl yn cynnwys y gweithgareddau a'r cyfrifoldebau allweddol canlynol:
	  o Cymeradwyo ac adolygu y Cynllun a'r Strategaeth Archwilio Mewnol ac unrhyw ddiwygiadau i'r cynllun.
	  o Goruchwylio penodi ac adolygu effeithiolrwydd Archwilio Mewnol. Rhoi sicrwydd i'r CHTh a'r PG ar ddarpariaeth gwasanaeth archwilio mewnol effeithiol a digonol.
	  o Derbyn ac adolygu pob adroddiad archwilio mewnol.
	  o Monitro cynnydd gweithredu argymhellion o adroddiadau Archwilio Mewnol. Derbyn adroddiadau cynnydd ar y Cynllun Gwaith Archwilio Mewnol a sicrhau y cymerir camau priodol mewn ymateb i ganfyddiadau archwiliadau, yn arbennig mewn meysydd perygl uwch.
	  o Ystyried datganiad yr Archwiliad Mewnol gan sicrhau ei fod yn cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) ac Ystyried y canfyddiadau o'r Asesiad Ansawdd Allanol.
	  o Ystyried adroddiad blynyddol a barn Pennaeth Archwilio Mewnol ar effeithiolrwydd archwilio mewnol i fod yn fodlon ar annibyniaeth y swyddogaeth Archwilio Mewnol a digonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y sefydliadau, yn enwedig wrth ystyried y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
	• Rhaid bod gan y CHTh a'r PG gynrychiolaeth ym mhob un o gyfarfodydd y CBA.
	• Bydd y CBA yn adolygu'r Cynllun Archwilio Strategol, sy'n cyflwyno:
	  o amcanion a chanlyniadau Archwilio Mewnol;
	  o sut y bydd Archwilio Mewnol yn ffurfio'u barn am yr amgylchedd rheoli, ac yn cefnogi'r farn honno gyda thystiolaeth, i gefnogi'r Datganiadau Llywodraethu Blynyddol;
	  o sut y bydd gwaith Archwilio Mewnol yn pennu materion a risgiau lleol a chenedlaethol sylweddol, ac yn mynd i'r afael â hwy;
	  o sut y darperir y gwasanaeth, e.e. yn fewnol, yn allanol, neu drwy gymysgedd o'r ddau; a pha adnoddau a sgiliau sydd eu hangen er mwyn cyflawni'r cynllun; ac
	  o yr adnoddau a'r sgiliau sydd eu hangen i gyflawni'r cynllun.

CHTh a'r PG	• Sicrhau y caiff gwasanaeth archwilio mewnol digonol ac effeithiol ei ddarparu. • Cymeradwyo'r Cynllun Archwilio Strategol.

CHTh, PG, PSC a'r CC	• Sicrhau bod gan yr archwilwyr mewnol, ar ôl pasio cliriad diogelwch, yr awdurdod i: o gael mynediad i adeiladau'r heddlu a'r SCHTh ar adegau rhesymol; o cael mynediad i bob ased, cofnod, dogfen, gohebiaeth, system reoli a'r personél priodol, yn amodol ar gliriad diogelwch priodol; o cael unrhyw wybodaeth ac esboniad yr ystyrir ei fod yn angenrheidiol ynghylch unrhyw fater dan sylw; o ei gwneud yn ofynnol i unrhyw gyflogai ddarparu tystiolaeth o arian parod neu asedau sydd dan ei reolaeth; a o cael mynediad i gofnodion sy'n perthyn i gontractwyr, pan fo angen. Cyflawnir hyn drwy gynnwys cymal priodol ym mhob contract. • Sicrhau bod gan Archwilwyr Mewnol fynediad uniongyrchol i'r holl Brif Swyddogion a chyflogeion, lle bo angen.
Archwilwyr Mewnol	• Mewn ymgynghoriad â'r aelodau'r Grŵp Llywodraethu Archwilio, paratoi cynllun archwilio blynyddol sy'n cydymffurfio â'r SAMSC, i'w ystyried gan y CBA. • Mynychu cyfarfodydd y CBA a chyflwyno adroddiad i bob cyfarfod ar y cynnydd a wnaed ar gyflwyno'r Cynllun Archwilio Blynyddol, y materion sy'n codi o archwiliadau, a'r graddau y gweithredwyd y camau y cytunwyd arnynt mewn ymateb i faterion a godwyd yn yr adroddiadau archwilio. • Cyflwyno adroddiad blynyddol i'r CBA, sy'n cynnwys barn ar effeithiolrwydd yr amgylchedd rheoli mewnol o fewn yr Heddlu a'r SCHTh.
Uwch Swyddogion a Phenaethiaid gwasanaeth	• Ystyried ac ymateb yn brydlon i reoli gwendidau, materion ac argymhellion mewn adroddiadau archwilio a sicrhau bod yr holl gamau hanfodol neu arwyddocaol y cytunwyd arnynt a gododd yn yr archwiliad yn cael eu gweithredu.
Grŵp Llywodraethu Archwilio	• Cynnig y Cynllun Archwilio Mewnol Blynyddol. • Darparu llywodraethu, atebolrwydd a phenderfyniadau yn erbyn argymhellion archwilio mewnol sy'n codi. • Goruchwylio datblygu Cynllun Archwilio Strategol.
Adran Safonau Proffesiynol	• Yn unol â'r Polisi Gwrth-dwyll a Llygredd, fel arfer, bydd ymchwiliadau i lygredd a thwyll mewnol yn cael eu cynnal gan yr Adran Safonau Proffesiynol, a fydd yn ymgynghori â'r Archwilwyr Mewnol lle bo'n briodol.

<u>Archwilio Allanol</u>

<u>Trosolwg</u>

9.3.5 Mae archwiliad annibynnol o weithgareddau'r llywodraeth a'r defnydd o'r gronfa gyhoeddus gan y sawl sydd yn gyfrifol am stiwardio'r gronfa hynny yn gydran hanfodol o atebolrwydd ddemocrataidd. Mae archwilwyr allanol yn archwilio yn annibynnol fod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n ddoeth ac yn

cael ei gyfrifo'n gywir. Mae archwiliad y sector gyhoeddus yn golygu mwy na barn ar gyfrifon. Mae hefyd yn cynnwys materion fel cysondeb (os ydy arian cyhoeddus yn cael ei ddefnyddio am bwrpasau a gymeradwywyd), eiddo (sut mae busnes cyhoeddus yn cael ei gyflawni) a gwerth am arian. Mae archwilwyr yn cyflawni'r gwaith hyn ar ran y cyhoedd ac yn niddordeb y cyhoedd. Nid yw'n ran o swyddogaeth archwilwyr i gwestiynu teilyngdod polisi llywodraethol, ond mi all archwilwyr archwilio trefniadau sydd yn arwain at benderfyniadau polisi, ac ystyried effeithiau gweithrediad polisi.

9.3.6 Yr Archwilydd Cyffredinol yw'r archwilydd allanol cyffredinol ar gyfer y mwyafrif o'r sectorau cyhoeddus yng Nghymru yn cynnwys lluoedd yr heddlu chyrff plismona etholedig (CHTh). Mae'r Deddfau Archwiliad Cyhoeddus (Cymru) 2004 a 2013, Deddfau Llywodraeth Cymru 1998 a 2006 yn ogystal a llu o ddeddfwriaeth eraill yn creu sail statudol ar gyfer gwaith yr Archwilydd Cyffredinol. Mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi cyhoeddi cod archwilio ymarferol sydd yn rhagnodi'r ffordd y mae archwiliad yr Archwilydd Cyffredinol (ynghyd â swyddogaethau penodol eraill) fod cael eu gweithredu.

9.3.7 Ynghyd ac anghenion arbennig cyfreithiol a phroffesiynol, mae pum egwyddor yn tanseilio gwaith archwilio'r Archwilydd Cyffredinol. Mae'n rhaid i archwilwyr weithio'n gyson o fewn yr egwyddorion hyn – ffocysu ar y cyhoedd a bod yn annibynnol, yn gymesur, atebol a chynaliadwy.

Cyfrifoldebau

Pwy?	**Beth?**
CBA	• Adolygu'r cynllun archwilio blynyddol a'r ffi archwilio. • Derbyn yr adroddiadau llywodraethu blynyddol ac ymateb iddynt. • Derbyn y Llythyr Archwilio Blynyddol.
PSC a'r CC	• Bod yn gyswllt i'r archwilydd allanol a chynghori'r CHTh a'r PG am eu cyfrifoldebau mewn perthynas ag archwilio allanol a sicrhau y cedwir cyswllt effeithiol rhwng archwilio allanol a mewnol.
PG, PSC a'r CC	• Sicrhau bod yr archwilwyr allanol, at ddibenion eu gwaith, yn cael y mynediad y mae ganddynt hawl statudol iddo mewn perthynas ag adeiladau, asedau, cofnodion, dogfennau, gohebiaeth, systemau rheoli a phersonél, yn amodol ar basio cliriad diogelwch priodol. • Ymateb i gynlluniau gweithredu drafft a sicrhau y caiff yr argymhellion y cytunwyd arnynt eu gweithredu'n brydlon.

Cyrff Arolygu Eraill

Trosolwg

9.3.8 Gall yr Heddlu a'r SCHTh, o bryd i'w gilydd, fod yn destun archwiliad, arolygiad neu ymchwiliad gan gyrff allanol megis Arolygiaeth Cwnstabliaeth EM a Chyllid a Thollau EM, sydd â hawliau mynediad statudol.

Cyfrifoldebau

Pwy?	**Beth?**
CBA	Ystyried unrhyw adroddiadau wrth gyrff archwilio eraill.
CHTh a'r PG	Derbyn ac ymateb i adroddiadau gan gyrff arolygu eraill.

9.4 Atal Twyll a Llygredd

Trosolwg

9.4.1 Nid yw'r CHTh na'r PG yn goddef twyll na llygredd wrth weinyddu eu cyfrifoldebau, boed o'r tu mewn neu'r tu allan i'w sefydliadau.

9.4.2 Y disgwyliad o ran priodoldeb ac atebolrwydd yw y bydd y CHTh a'r cyflogeion ar bob lefel yn arwain drwy esiampl wrth sicrhau y cydymffurfir â gofynion cyfreithiol, rheolau, gweithdrefnau ac arferion.

9.4.3 Disgwylir y bydd pob unigolyn a phob sefydliad (e.e. cyflenwyr, contractwyr a darparwyr gwasanaethau) y maent yn dod i gysylltiad ag ef yn gweithredu gyda gonestrwydd a chywirdeb a heb feddwl neu weithredu â thwyll neu lygredd.

Cyfrifoldebau

Pwy?	**Beth?**
CHTh a'r PG	• Meithrin diwylliant nad yw'n goddef twyll na llygredd. • Cymeradwyo a chynnal Polisi Gwrth-dwyll a Llygredd effeithiol. • Sicrhau bod mesurau rheoli mewnol digonol ac effeithiol mewn lle amddiffyn y sefydliad yn erbyn arferion twyllodrus a llygredig. • Sicrhau bod gweithdrefnau mewn grym a bod y gweithdrefnau'n hygyrch ac yn cael eu deall gan bob aelod staff mewn perthynas ag adrodd am amheuaeth o gamwedd. • Cynnal polisi ar gyfer cofrestru buddiannau ac achosion o dderbyn lletygarwch a rhoddion sy'n cwmpasu'r CHTh, y PG a'r holl gyflogeion. Rhaid cadw cofrestr o fuddiannau a chofrestr lletygarwch a rhoddion ar gyfer y CHTh, y PG, y Prif Swyddogion a'r holl gyflogeion. • Cynnal Polisi Chwythu'r Chwiban er mwyn sicrhau cyfleuster sy'n galluogi cyflogeion, y cyhoedd a chontractwyr i wneud honiadau o dwyll, camddefnyddio a llygredd yn gyfrinachol, a heb berygl o wrthgyhuddiad, wrth gyswllt annibynnol. Rhaid i weithdrefnau sicrhau yr ymchwilir i honiadau yn gadarn o ran eu dilysrwydd, nad ydynt yn faleisus ac y cymerir camau priodol i fynd i'r afael ag unrhyw bryderon sy'n codi. Bydd y PG yn sicrhau bod yr holl gyflogeion yn ymwybodol o unrhyw bolisi chwythu'r chwiban a gymeradwywyd.

	• Gweithredu a chynnal fframwaith rheoli ariannol mewnol clir sy'n cyflwyno'r systemau ariannol a gymeradwyir y mae'n rhaid i'r holl gyflogeion eu dilyn.
PS, PSC a'r DBG	• Paratoi Polisi Gwrth-dwyll a Llygredd effeithiol i'r CHTh a'r PG ei chymeradwyo. • Cydymffurfio â deddfwriaeth briodol. • Trefnu i adrodd am unrhyw amheuaeth o dwyll neu lygredd yn unol â'r Protocol.
DBG	• Ymgysylltu â'r PG a'r CHTh yn ôl yr angen er mwyn cynghori ynghylch materion twyll a llygredd sy'n effeithio ar yr Heddlu a chymunedau Dyfed-Powys.
Safonau Proffesiynol	• Fel arfer, bydd ymchwiliadau twyll a llygredd mewnol yn cael eu cynnal gan yr adran Safonau Proffesiynol, a fydd yn ymgynghori â'r Contractwr Archwilio Mewnol pan yn briodol. • Adrodd ar ganfyddiadau, fel y bo'n briodol i'r Cyd-bwyllgor Archwilio ar sail chwarterol. • Mewn ymgynghoriad â'r PS, PSC a'r CC, cynyddu i Gadeirydd y CBA cyn gynted ag y bo'n ymarferol unrhyw fater sy'n ymwneud ag ymchwiliad twyll neu lygriad yn gofyn am adroddiadau brys y tu allan i'r adroddiadau chwarterol. Diffinnir materion brys fel unrhyw dwyll sy'n ymhlygu nifer o weithwyr, neu sy'n cael effaith ariannol dros £10,000. Diffinnir materion brys fel unrhyw dwyll sy'n awgrymu nifer o weithwyr neu sy'n cael effaith ariannol dros £10,000. • Gwneud y PSC a'r CC yn ymwybodol bob amser o unrhyw achosion a brofwyd o dwyll ariannol sy'n effeithio ar y sefydliad.
Cyd-bwyllgor Archwilio	Er mwyn adolygu a monitro effeithiolrwydd polisïau ar dwyll, anghysondebau a llygredd drwy ystyriaeth chwarterol o unrhyw ganfyddiadau o ymchwiliadau twyll a llygredd a gynhaliwyd gan yr adran Safonau Proffesiynol.
Archwilwyr Mewnol ac Allanol	• Archwilio'r gweithdrefnau sydd mewn grym ar gyfer adnabod arferion twyllodrus a llwgr. • Lle bo angen, gwneud argymhellion er mwyn gwella arferion gweithio.
Rheolwyr Llinell	• Sicrhau eu bod yn cael gweld y Protocol a'r Polisi Gwrth-dwyll a Llygredd. • Parhau'n effro i'r Dangosyddion Perygl Llygredd a Thwyll a bod yn ymwybodol ohonynt. • Glynu wrth y Safonau Ymddygiad Proffesiynol, y Cod Moeseg ac Egwyddorion Nolan. • Parchus herio a/neu adrodd am aelodau staff yr amheuir eu bod yn ymddwyn yn dwyllodrus/llwgr drwy ddull adrodd priodol.
Holl Staff	• Glynu wrth y Safonau Ymddygiad Proffesiynol, y Cod Moeseg ac Egwyddorion Nolan. • Cynnal eu hunain mewn modd nad yw'n tanseilio hyder y cyhoedd yn Heddlu Dyfed-Powys. • Herio ac adrodd am ymddygiad sy'n syrthio'n is na'r safon ofynnol.

9.5 Asedau

9.5.1 Delir asedau ar ffurf tir, eiddo, cerbydau, offer, dodrefn ac eitemau eraill. Mae'n bwysig bod asedau'n cael eu diogelu a'u defnyddio'n effeithlon wrth gyflwyno gwasanaethau, bod trefniadau i'w cael ar gyfer diogelwch yr asedau a'r wybodaeth sy'n ofynnol ar gyfer gweithrediadau gwasanaeth, a bod trefniadau priodol ar gyfer gwaredu asedau. Mae Cofrestr Asedau gyfredol yn angenrheidiol ar gyfer cyfrifyddu asedau sefydlog yn gywir ac ar gyfer rheoli asedau yn briodol, ac mae'n rhoi gwybodaeth am asedau fel eu bod:

- Wedi'u cofnodi a'u dosbarthu'n gywir;
- Wedi'u diogelu rhag colled;
- Yn cael eu defnyddio'n effeithlon ac effeithiol;
- Yn cael eu cynnal yn ddigonol; ac
- Yn cael eu gwerthuso yn unol â gofynion statudol a gofynion rheoli.

9.5.2 Y CHTh sy'n berchen ar yr holl asedau ac sy'n eu hariannu, waeth a ydynt yn cael eu defnyddio gan y CHTh, y PG neu'r ddau gorff.

9.5.3 Y PG sy'n gyfrifol am gyfeiriad yr Heddlu ac am ei reoli ac felly y PG sy'n rheoli o ddydd i ddydd yr holl asedau y mae'r Heddlu'n eu defnyddio.

9.5.4 Bydd y CHTh yn ymgynghori â'r PG wrth gynllunio'r gyllideb a datblygu Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Dylai'r ddwy broses hon gynnwys asesiad llawn o'r asedau sy'n ofynnol er mwyn bodloni gofynion gweithredol, gan gynnwys adnoddau dynol, y seilwaith, tir, eiddo ac offer.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
CHTh a'r PG	Sicrhau: • Na ddefnyddir asedau ond at ddibenion y PG a'r CHTh a'u bod ar gael i'w defnyddio pan fo'u hangen ac y cyfrifir amdanynt yn gywir; • Y cedwir cofrestr asedau sy'n rhoi gwybodaeth am asedau sefydlog er mwyn eu diogelu, eu defnyddio'n effeithlon ac effeithiol, eu cynnal a'u cadw'n ddigonol a'u prisio yn unol â gofynion statudol a gofynion rheoli; • Y caiff asedau a chofnodion asedau eu cynnal yn gywir a'u dal yn ddiogel a bod cynlluniau wrth gefn mewn lle ar gyfer diogelwch asedau a pharhad gwasanaeth os bydd trychineb neu fethiant yn y system; • Na chaniateir i brydlesi a meddianwyr arfaethedig eraill o dir sy'n eiddo i'r CHTh feddiannu neu fynd i mewn i'r tir nes y sefydlwyd bod prydles neu gytundeb yn briodol; • Nad oes yr un o asedau'r CHTh yn destun defnydd personol gan gyflogai heb awdurdod priodol; • Y caiff eitemau gwerthfawr a chludadwy megis cyfrifiaduron, camerâu a recordwyr fideo nod diogelwch pan fo'u gwerth yn uwch na'r hyn a nodir yn Adran 12;

	• Bod yr holl gyflogeion yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau o ran diogelu asedau a gwybodaeth, gan gynnwys gofynion y Ddeddf Diogelu Data a deddfwriaeth hawlfraint meddalwedd; • Y caiff asedau nad oes eu hangen bellach eu gwaredu yn unol â'r gyfraith a'r rheoliadau ariannol hyn; a • Bod yr holl gyflogeion yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau o ran diogelu diogelwch systemau TGCh yr Heddlu a'r SCHTh, gan gynnwys sicrhau mynediad cyfyngedig i'r wybodaeth a gedwir amdanynt a chydymffurfio â'r polisïau gwybodaeth a diogelwch.
PS	Y caiff gweithredoedd teitl eiddo'r CHTh eu cadw'n ddiogel.

Prisio

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PG	• Cadw cofrestr asedau ar gyfer yr holl asedau sefydlog, ac eithrio asedau sy'n gysylltiedig ag eiddo, sydd â gwerth uwchlaw'r terfynau a ddangosir yn Adran 12, ar ffurf a gymeradwywyd gan y PSC. • Sicrhau y caiff asedau eu cofnodi pan gânt eu caffael ac y byddant yn aros ar y gofrestr asedau hyd nes eu gwaredu a'u prisio yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig a'r gofynion a bennir gan y PSC. • Bod asedau a chofnodion asedau'n cael eu cynnal yn gywir a'u dal yn ddiogel a bod cynlluniau wrth gefn ar gyfer diogelwch asedau a pharhad gwasanaeth yn achos trychineb neu fethiant system mewn grym.
CHTh	Cadw cofrestr o'r holl eiddo a feddir a'r eiddo dan brydles. Sicrhau y caiff asedau o'r fath eu cofnodi pan gânt eu caffael ac y byddant yn aros ar y gofrestr asedau hyd nes eu gwaredu a'u prisio yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig a'r gofynion a bennir gan y PSC.

Rhestrau Eiddo

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PG	Sicrhau y cedwir rhestrau eiddo ar gyfer y PG, mewn fformat a gymeradwyir gan y PSC a'r CC, sy'n cofnodi disgrifiad digonol o eitemau sydd â gwerth uwchlaw'r swm a ddangosir yn Adran 12. Dylid cofnodi eitemau eraill o offer hefyd os ystyrir eu bod yn ddymunol ac yn gludadwy.
CHTh	Sicrhau y cedwir rhestrau eiddo ar gyfer swyddfa'r CHTh, mewn fformat a gymeradwyir gan y PSC, sy'n cofnodi disgrifiad digonol o eitemau sydd â gwerth uwchlaw'r swm a ddangosir yn Adran 12. Dylid cofnodi eitemau eraill o offer hefyd os ystyrir eu bod yn ddymunol ac yn gludadwy.

Stociau a Storfeydd

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PG	• Gwneud trefniadau ar gyfer gofalu am y stociau a'r storfeydd, ac ar gyfer eu cadw a'u rheoli, a chadw cyfrifon o storfeydd ar ffurf a gymeradwyir gan y PSC. • Ymgymryd â gwiriad stoc llawn o leiaf unwaith y flwyddyn naill ai trwy gyfrwng cyfrifiad stoc parhaus neu flynyddol. Rhaid i aelod o staff awdurdodedig, sy'n annibynnol ar y swyddogaeth cadw stoc, ymgymryd â'r cyfrifiad stoc a'i ardystio. Rhaid dilyn y weithdrefn hon a gwneud gwiriad stoc llawn pryd bynnag y bydd dyletswyddau cadw stoc yn newid. • Gall anghysondebau rhwng gwir lefel y stoc a gwerth y stoc yn ôl y cyfrifon gael eu dileu hyd at y terfyn a ddangosir yn Adran 12, mewn ymgynghoriad â'r PSC. • Dileu stoc ddarfodedig, hyd at y terfynau a ddangosir yn Adran 12. Rhaid cyfeirio symiau i'w dileu sydd uwchlaw'r gwerth hwn at y PSC i'w cymeradwyo gyda chefnogaeth adroddiad ysgrifenedig.
PSC	Cymeradwyo'r trefniadau cyfrif am storfeydd.
CHTh	Ystyried a chymeradwyo ceisiadau am ddileu sydd uwchlaw'r terfynau a nodir yn Adran 12.

Eiddo Deallusol

Trosolwg

9.5.5 Mae eiddo deallusol yn derm generig sy'n cynnwys dyfeisiadau a thestun ysgrifenedig.

9.5.6 Os bydd unrhyw Eiddo Deallusol yn cael ei greu gan y cyflogai yn ystod y cyfnod cyflogaeth, yna, fel rheol bydd hyn yn perthyn i'r cyflogwr, nid i'r cyflogai. Mae Deddfau Seneddol amrywiol yn ymdrin â gwahanol fathau o eiddo deallusol. Gall rhai gweithgareddau yr ymgymerir â hwy o fewn yr Heddlu, gan y CHTh, ac o fewn y SCHTh arwain at eitemau y gellid eu patentu, er enghraifft, datblygu meddalwedd. Gelwir yr eitemau hyn ar y cyd yn eiddo deallusol.

9.5.7 Os bydd y PG neu'r CHTh yn penderfynu ymwneud â manteisio ar ddyfeisiadau yn fasnachol, dylid dwyn y mater i sylw'r Pennaeth Staff.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PG	Sicrhau bod cyflogeion y Llu yn ymwybodol o'r gweithdrefnau hyn.

PS	Sicrhau bod cyflogeion SCHaTh yn ymwybodol o'r gweithdrefnau hyn.

Gwaredu Asedau

9.5.8 Gwaredir asedau pan fydd hynny fwyaf manteisiol i'r PG a'r CHTh ac am y pris mwyaf manteisiol. Lle nad dyma'r cynnig uchaf, rhaid paratoi adroddiad i'r CHTh yn amlinellu'r rhesymau.

Cyfrifoldebau

Pwy?	**Beth?**
PG	• Peidio â gwaredu tir nac adeiladau dros ben heb gymeradwyaeth y CHTh ymlaen llaw. • Gwaredu cerbydau ac offer yn unol â rhaglenni disodli asedau sy'n gwireddu gwerthoedd pennaf ar y farchnad.Cofnodi'r holl asedau a waredwyd yn y gofrestr asedau neu'r rhestr eiddo fel sy'n briodol.
PSC a'r CC	Sicrhau y caiff incwm ei dderbyn ac y cyfrifir amdano.

9.6 Rheoli Trysorlys a Threfniadau Bancio

Rheoli Trysorlys

Trosolwg

9.6.1 Mae'n bwysig bod arian a ddelir gan y CHTh a'r PG yn cael ei reoli'n gywir, mewn modd sy'n cydbwyso risg ag enillion, ond sy'n rhoi'r brif ystyriaeth i ddiogelwch y symiau cyfalaf a ddelir.

9.6.2 Mae'r CHTh wedi mabwysiadu Cod Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys. Mae prif ofynion y Cod fel a ganlyn:

- Datganiad polisi ar reoli trysorlys, sy'n datgan y polisïau, yr amcanion a'r dull ar gyfer rheoli risgiau mewn perthynas â gweithgareddau rheoli trysorlys;
- Arferion Rheoli Trysorlys a Gymeradwywyd sy'n cyflwyno'r modd y bydd y sefydliad yn ceisio cyflawni'r polisïau a'r amcanion hynny, ac yn rhagnodi sut y bydd yn rheoli'r gweithgareddau hynny.
- Cymeradwyo'r Strategaeth Rheoli Trysorlys flynyddol (SRhT) gan gynnwys y strategaethau buddsoddi blynyddol a'r polisi MRP. Adroddiad blynyddol ac adroddiad ar Adolygiad Canol Tymor o leiaf sy'n cwmpasu'r gweithgareddau Rheoli Trysorlys.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
CHTh	• Mabwysiadu'r argymhellion allweddol yng Nghod Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys yn y Gwasanaethau Cyhoeddus. • Cymeradwyo'r SRhT flynyddol gan gynnwys y strategaeth fuddsoddi flynyddol a'r polisi MRP. • Derbyn a chymeradwyo adroddiad blynyddol ar weithgaredd rheoli trysorlys ac adroddiad ar Adolygiad Canol Tymor o leiaf.
PSC a'r CC	• Gweithredu a monitro polisïau ac arferion rheoli trysorlys yn unol â Chod CIPFA a chanllawiau proffesiynol eraill • Paratoi adroddiadau ar bolisïau, arferion a gweithgareddau rheoli trysorlys Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu, gan gynnwys SRhT flynyddol o leiaf, gan gynnwys strategaeth fuddsoddi flynyddol a pholisi MRP. • Gweithredu a gweinyddu rheolaeth trysorlys yn unol â Chod CIPFA a pholisi'r CHTh. • Trefnu benthyca a buddsoddiadau, yn unol â Chod CIPFA a Pholisïau'r CHTh. • Sicrhau y gwneir pob buddsoddiad a benthyciad yn enw CHTh Dyfed-Powys.

Trefniadau Bancio

9.6.3 Mae dull cyson a diogel ar gyfer gwasanaethau bancio yn hanfodol er mwyn sicrhau'r perfformiad gorau posibl gan ein bancwyr a'r gwerth gorau posibl am arian.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PSC	• Bod â chyfrifoldeb cyffredinol dros drefniadau bancio'r CHTh. • Awdurdodi agor a chau pob cyfrif banc. Ni chaiff unrhyw gyflogai arall agor cyfrif banc oni bai ei fod yn perfformio swyddogaeth statudol yn ei rinwedd ei hun (e.e. PSC i gorff elusennol). • Trefnu bod y CC yn gwneud cysoniadau banc yn brydlon ac yn gywir. • Penderfynu ar lofnodwyr holl gyfrifon banc y CHTh.

Cyfrifon Imprest/Arian Mân

9.6.4 Gellir rhoi blaensymiau arian parod i unigolyn mewn adran / sefydliad er mwyn gallu gwneud taliadau achlysurol cymharol fach yn gyflym. Rhaid cadw cofnod o alldaliadau o'r cyfrif er mwyn rheoli'r cyfrif, er mwyn sicrhau bod

tystiolaeth o'r gwariant, ac y caiff ei adlewyrchu'n gywir yn y cyfrifon a'i ad-dalu'n gywir i ddeiliad y cyfrif.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PG	• Darparu arian parod, imprestau banc neu gardiau caffael i gyflogeion priodol er mwyn talu mân wariant ar ran y PG a'r CHTh. Bydd y PG yn pennu terfynau rhesymol ar arian mân ac yn cadw cofnod o'r holl drafodion a'r holl flaensymiau arian mân a roddir, ac yn adolygu'r trefniadau yn gyfnodol ar gyfer cadw'r blaensymiau hyn yn ddiogel a'u rheoli.
CC	• Paratoi Gweithdrefnau Ariannol manwl ar gyfer ymdrin ag arian mân a chardiau caffael, i'w cytuno gyda'r PSC, a bydd y rhain yn cael eu rhoi i'r holl gyflogeion priodol.
CHTh a'r PG	• Rhoi arian parod, imprestau banc neu gardiau caffael i'r cyflogeion priodol er mwyn talu mân wariant ar ran y CHTh. • Pennu terfynau rhesymol ar arian mân a chadw cofnod o'r holl drafodion a'r holl flaensymiau arian mân a roddir, ac adolygu'r trefniadau yn gyfnodol ar gyfer cadw'r blaensymiau hyn yn ddiogel a'u rheoli.

Gwyngalchu Arian

9.6.5 Mae'r PG a Chomisiynydd yr Heddlu a Throseddu yn ymwybodol o'r posibilrwydd y gallant fod yn destun ymgais i'w cynnwys mewn trafodiad sy'n ymwneud â gwyngalchu arian.

9.6.6 Dylid hysbysu'r asiantaeth ymchwilio berthnasol o fewndaliadau arian parod amheus mewn unrhyw arian cyfred sydd uwchlaw'r ffigwr a bennir yn Adran 12.

9.6.7 Caiff gweithdrefnau rheoli mewnol eu monitro i sicrhau eu bod yn ddibynadwy a chadarn.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PSC a'r CC	• Bod yn Swyddog Adrodd enwebedig ar Wyngalchu Arian ar gyfer y CHTh a'r PG fel y bo'n briodol. • Ystyried, yng ngoleuni'r holl wybodaeth, a yw datgeliad yn arwain at wybodaeth neu amheuaeth o'r fath. • Datgelu gwybodaeth berthnasol i asiantaethau ymchwilio cenedlaethol.
Prif Swyddogion	• Gwneud gwiriadau priodol i sicrhau bod pob cyflenwr a pharti newydd yn *bona fide*.
Cyflogeion	• Dylid adrodd am honiadau o lygredd neu dwyll a amheuir mewn perthynas â phersonél neu gontractwyr wrth eu Rheolwr Llinell yn y lle cyntaf, neu os yw hynny'n amhriodol o dan yr

	amgylchiadau, dylid adrodd amdano wrth yr Adran Safonau Proffesiynol. Gellir gwneud hyn yn ddienw os oes angen. • Dylid hysbysu'r PSC neu'r CC o unrhyw drafodion banc mewn arian parod o ffynhonnell unigol sydd uwchlaw'r ffigwr a bennir yn Adran 12. Nid yw'r cyfarwyddyd hwn yn berthnasol i atafaeliadau a thrafodion banc o ganlyniad iddynt o dan y Ddeddf Enillion Troseddau 2002.

9.7 Staffio

Trosolwg

9.7.1 Costau staffio yw'r elfen fwyaf yn y gyllideb plismona flynyddol. Mae'r PG yn gyfrifol am gymeradwyo strategaeth gyffredinol ar gyfer Adnoddau Dynol mewn ymgynghoriad â'r CHTh.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PG	• Sicrhau y caiff cyflogeion eu penodi, eu cyflogi a'u diswyddo yn unol â rheoliadau statudol perthnasol, cytundebau cenedlaethol a pholisïau personél, cyllidebau a strategaethau y cytunir arnynt gan y CHTh, ac y gwneir defnydd priodol o'r system werthuso neu systemau eraill y cytunir arnynt ar gyfer penderfynu ar y gydnabyddiaeth ariannol ar gyfer swydd cyflogai. • Cynghori'r CHTh ar y gyllideb y mae ei hangen mewn unrhyw flwyddyn benodol i dalu am y lefelau staffio a amcangyfrifir. • Addasu'r nifer o staff i fodloni'r ddarpariaeth yn y gyllideb a gymeradwywyd ac amrywio'r ddarpariaeth yn ôl yr angen o fewn cyfyngiadau polisi er mwyn bodloni anghenion gweithredol newidiol. • Bod â systemau mewn lle i gofnodi'r holl faterion sy'n effeithio ar daliadau i staff, gan gynnwys apwyntiadau, ymddiswyddiadau, diswyddiadau, secondiadau, ataliadau, trosglwyddiadau a phob absenoldeb o'r gwaith. • Mewn ymgynghoriad â'r PSC, cymeradwyo trefniadau polisi ar gyfer ymddeoliadau cynnar oherwydd afiechyd neu arbedion effeithlonrwydd ar gyfer yr holl staff a threfniadau dileu swyddi ar gyfer staff cynorthwyol.
PS	Bod â'r un cyfrifoldebau â'r hyn a nodir uchod ar gyfer y staff a gyflogir gan y CHTh ac sy'n gweithio o fewn ei swyddfa.

9.8 Eiddo Tystiolaethol ac Eiddo Anhystiolaethol

Trosolwg

9.8.1 Mae'n ofynnol i'r PG gyflawni dyletswydd gofal ac i ddiogelu eiddo tystiolaethol ac anhystiolaethol pan fydd yn disgwyl penderfyniadau ynghylch

perchnogaeth yr eiddo, ac eiddo preifat unrhyw unigolyn, e.e. rhywun sydd dan amheuaeth yn y ddalfa.

Cyfrifoldebau

Pwy?	**Beth?**
PG	• Penderfynu ar weithdrefnau ar gyfer cadw eiddo preifat person sydd o dan ei warcheidwaeth neu ei oruchwyliaeth, ac eithrio aelod o staff, yn ddiogel. Rhaid i'r gweithdrefnau hyn fod ar gael i'r holl gyflogeion priodol. Darperir gwybodaeth fanylach yn y Gweithdrefnau Ariannol/Polisi'r Heddlu. • Penderfynu ar weithdrefnau ar gyfer cadw eiddo tystiolaethol neu anhystiolaethol yn ddiogel. Rhaid i'r gweithdrefnau hyn fod ar gael i'r holl gyflogeion priodol a rhaid iddynt gyfeirio'n benodol at yr angen i yswirio eitemau gwerthfawr. • Darparu Gweithdrefnau Ariannol/Polisi'r Heddlu ar gyfer ymdrin ag arian parod, gan gynnwys arian a atafaelir o dan y Ddeddf Enillion Troseddau 2002.
Cyflogeion	Hysbysu'r PG ar unwaith yn achos colled neu ostyngiad yng ngwerth eiddo preifat o'r fath.

9.9 Rhoddion, Benthyciadau a Nawdd

(DS Nid yw hyn yn cynnwys derbyn lletygarwch a rhoddion)

Trosolwg

9.9.1 Yn unol â Deddf yr Heddlu 1996, caiff y CHTh ddewis derbyn rhoddion o arian a rhoddion neu fenthyciadau o eiddo neu wasanaethau eraill (e.e. mannau parcio ceir) os byddant yn galluogi'r heddlu i wella neu i ymestyn y gwasanaeth y byddai disgwyl iddynt ei ddarparu fel rheol. Gall y telerau ar gyfer derbyn rhoddion neu fenthyciadau ganiatáu nawdd masnachol ar gyfer rhai o weithgareddau'r heddlu.

Cyd-destun

9.9.2 Mae rhoddion, benthyciadau a nawdd yn arbennig o addas ar gyfer gwaith aml-asiantaeth megis atal troseddau, gwaith cysylltiadau cymunedol, a chynlluniau cymorth i ddioddefwyr.

9.9.3 Gellir derbyn rhoddion, benthyciadau a nawdd gan unrhyw ffynhonnell sydd â rhesymau gwirioneddol a bwriadau da dros ddymuno cefnogi prosiectau penodol. Yn gyfnewid, efallai y bydd y darparwr yn disgwyl rhywfaint o gyhoeddusrwydd neu gydnabyddiaeth arall. Mae'n dderbyniol caniatáu i'r darparwr arddangos ei enw neu logo ar ddeunydd cyhoeddusrwydd, ar yr

amod nad yw hyn yn rhy flaenllaw neu'n tynnu oddi ar ddiben y prosiect a gefnogir.

9.9.4 Ni ddylai cyfanswm gwerth rhoddion, benthyciadau a nawdd a dderbynnir fod yn fwy na 1% o gyllideb flynyddol y CHTh.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
CHTh	Cymeradwyo'r polisi ar roddion, benthyciadau a nawdd.
PG a'r PS	• Derbyn rhoddion, benthyciadau neu nawdd o fewn canllawiau polisi y cytunwyd arnynt. • Cyfeirio pob rhodd, benthyciad a nawdd sydd uwchlaw'r terfyn a nodir yn Adran 12 at y CHTh i'w gymeradwyo cyn ei dderbyn.
Adran Safonau Proffesiynol	• Cyflwyno adroddiad blynyddol i'r CHTh sy'n rhestru pob rhodd, benthyciad a nawdd.
CC	• Cadw cofrestr ganolog, mewn fformat y cytunwyd arno gan y PSC, o'r holl fentrau a chytundebau nawdd gan gynnwys eu gwir werth ar y farchnad, a darparu datganiad ardystiedig blynyddol o bob menter a chytundeb o'r fath. Rhaid i'r PSC fodloni ei hun bod hyn yn cynnig cyfrif addas o'r graddau y derbyniwyd adnoddau ychwanegol o'r fath. • Bancio arian parod o weithgarwch nawdd yn unol â'r gweithdrefnau incwm arferol.

10. ADRAN Ch Systemau a Gweithdrefnau

10.1 Cyffredinol

Trosolwg

10.1.1 Mae yna lawer o systemau a gweithdrefnau sy'n ymwneud â rheoli asedau'r CHTh a phlismona, gan gynnwys systemau prynu, costio a rheoli. Mae'r Heddlu a'r SCHTh yn ddibynnol ar gyfrifiaduron am wybodaeth rheolaeth ariannol. Rhaid i'r wybodaeth hon fod yn gywir a rhaid i'r systemau a'r gweithdrefnau fod yn gadarn a chael eu gweinyddu'n dda. Dylent gynnwys rheolaethau i sicrhau y caiff trafodion eu prosesu'n gywir ac y caiff camgymeriadau eu canfod yn brydlon.

10.1.2 Mae gan y PSC a'r CC gyfrifoldeb statudol i sicrhau bod systemau ariannol yn gadarn ac felly dylid eu hysbysu o unrhyw ddatblygiadau neu newidiadau newydd arfaethedig.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PSC a'r CC	• Gwneud trefniadau ar gyfer gweinyddu'r materion ariannol yn gywir, gan gynnwys: o cyhoeddi cyngor, canllawiau a gweithdrefnau ar gyfer swyddogion a staff yr Heddlu a'r CHTh sy'n gweithredu ar eu rhan; o penderfynu ar y systemau cyfrifyddu, ffurf y cyfrifon a'r cofnodion ariannol ategol; o sefydlu trefniadau ar gyfer archwilio materion ariannol y PG a'r CHTh; o cymeradwyo unrhyw systemau ariannol newydd i'w cyflwyno; a o cymeradwyo unrhyw newidiadau i'r systemau ariannol presennol. • Sicrhau, mewn perthynas â systemau a phrosesau, bod: o systemau yn ddiogel, bod rheolaethau mewnol digonol i'w cael ac y cedwir cofnodion cyfrifyddu (e.e. anfonebau, dogfennau incwm) yn gywir ac yn ddiogel ac y caiff dyletswyddau eu gwahanu'n briodol i leihau'r risg o gamgymeriadau, twyll neu gamymddwyn arall; o bod rheolaethau priodol i'w cael er mwyn sicrhau bod pob mewnbwn i systemau, pob allbwn o systemau a phob prosesiad system yn ddilys, yn gyflawn, yn gywir, yn brydlon a heb ei brosesu o'r blaen; o y cedwir llwybr archwilio cyflawn, gan alluogi olrhain trafodion ariannol o'r cofnodion cyfrifyddu i'r ddogfen wreiddiol, a'r ffordd arall; a o y caiff systemau eu dogfennu ac y caiff staff eu hyfforddi mewn gweithrediadau.
PG a'r PS	• Sicrhau bod cynlluniau parhad busnes[12] wedi'i ddogfennu a'i brofi er mwyn caniatáu i brosesau system allweddol ailddechrau'n gyflym os bydd ymyriad. Rhaid bod trefniadau wrth gefn effeithiol mewn lle, gan gynnwys gweithdrefnau wrth gefn, rhag ofn y bydd methiant mewn systemau cyfrifiadurol. Sefydlu cynllun dirprwyo, gan nodi staff a awdurdodwyd i weithredu ar ran y PG mewn perthynas â chasglu incwm, gwneud archebion, gwneud taliadau a chyflogi staff. • Sefydlu cynllun dirprwyo, gan nodi staff a awdurdodwyd i weithredu ar ran y PG mewn perthynas â chasglu incwm, gosod archebion, gwneud taliadau a chyflogi staff.

[12] Mae gan yr Heddlu a SCHTh Gynlluniau Parhad Busnes unigol.

10.2 Incwm

Trosolwg

10.2.1 Mae incwm yn hanfodol ac mae angen systemau effeithiol i sicrhau y caiff yr holl incwm sy'n ddyledus ei ganfod, ei gasglu, ei dderbynebu a'i fancio yn brydlon. Dylai'r cyfrifoldeb dros gasglu arian parod gael ei wahanu oddi wrth y cyfrifoldeb dros ganfod y swm sy'n ddyledus a'r cyfrifoldeb dros gysoni'r swm sy'n ddyledus â'r swm a dderbyniwyd.

Cyd-destun

10.2.2 Bydd y CHTh a'r PG yn dilyn polisïau codi ffi cenedlaethol a chanllawiau cenedlaethol APCC/NPCC wrth godi ffioedd o dan adran 25 Deddf yr Heddlu 1996. Diben codi ffi am wasanaethau arbennig yw sicrhau, lle bynnag y bo'n briodol, bod y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaethau yn talu amdanynt.

10.2.3 Dylai'r CHTh sicrhau bod trefniadau mewn lle er mwyn sicrhau y caiff ffioedd disgwyliedig eu nodi'n glir yn ei gyllidebau ac y caiff costau eu priodoli a'u codi'n gywir. Wrth ystyried lefelau cyllideb, dylai'r CHTh sicrhau nad yw gofynion parhaus am adnoddau yn ddibynnol ar nifer sylweddol o ffynonellau incwm ansicr neu gyfnewidiol, a dylai roi sylw priodol i ddarpariaeth gwasanaethau cynaliadwy ac yn y dyfodol.

10.2.4 Wrth nodi gofynion am adnoddau bydd y PG yn nodi'r incwm disgwyliedig o ffioedd a godir. Dylai'r PG ddilyn polisïau codi ffi ACPO mewn perthynas â chymorth cydfuddiannol[13].

Cyfrifoldebau

	Beth?
CHTh a'r PG	Mabwysiadu polisïau codi ffi cenedlaethol a chanllawiau cenedlaethol APCC / ACPO wrth godi ffioedd o dan adran 25 Deddf yr Heddlu 1996 ac adolygu graddfeydd ffioedd a thaliadau o leiaf unwaith y flwyddyn.
CHTh	• Cymeradwyo'r Polisi Codi Tâl am Wasanaeth Heddlu Arbennig yn unol â chanllawiau cenedlaethol. • Cymeradwyo unrhyw ddiddymiad, a ddylai dogfennu rhesymwaith glir.
PSC a'r CC	• Gwneud trefniadau ar gyfer casglu'r holl incwm sy'n ddyledus a chymeradwyo'r gweithdrefnau, y systemau a'r dogfennau ar gyfer casglu incwm, gan gynnwys codi TAW cywir • Cytuno ar bolisi codi ffi ar gyfer cyflenwi nwyddau a gwasanaethau, gan gynnwys codi TAW priodol, ac adolygu'r polisi yn rheolaidd yn unol â pholisïau corfforaethol. Dylai'r holl ffioedd yn unol â chanllawiau cenedlaethol a pholisïau mewnol

[13] Gellir disgrifio cyd-gymorth fel darpariaeth cymorth plismona o un heddlu i un arall. (Canllawiau Plismona Cenedlaethol Cyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu ar gyfer Codi Tâl am Wasanaethau Heddlu: Adennill Costau Cydgymorth, 2016).

	gan adennill costau'n llawn heblaw bod y CHTh yn cymeradwyo hyn. • Sicrhau y caiff yr holl incwm ei dalu'n llawn ac yn brydlon i'r Cyfrif Banc Incwm dynodedig. Dylid cofnodi manylion priodol ar slipiau talu i mewn er mwyn sicrhau llwybr archwilio, a dylid cysoni'r arian a gesglir ac a delir i mewn bob mis. • Cymeradwyo dileu dyledion drwg hyd at y lefel a ddangosir yn Adran 12. Rhaid cyfeirio symiau i'w dileu sydd uwchlaw'r gwerth hwn at y CHTh i'w cymeradwyo, gyda chefnogaeth adroddiad ysgrifenedig yn egluro'r rheswm dros ddileu. • Sicrhau na ddefnyddir incwm i dalu sieciau personol neu i wneud taliadau eraill.
CC	• Gweithredu gweithdrefnau effeithiol ar gyfer casglu dyledion. • Mewn ymgynghoriad â'r PSC a'r PS, cychwyn gweithdrefnau priodol ar gyfer adfer dyledion, gan gynnwys camau cyfreithiol lle bo angen. Fel rhan o hyn, mae'r Cyfreithiwr yng Nghyfarwyddiaeth y Gyfraith a Chydymffurfiaeth yr Heddlu wedi'i awdurdodi i gychwyn achos llys lle bo'n briodol ac yn unol â'r terfynau cymeradwyo a amlinellir yn 4.3.7. • Petai cwsmer yn profi gweinyddiad neu fethdaliad, rhaid cysylltu gyda'r ymarferwr methdaliad cywir a sicrhau bod pob gweithrediad posib yn cymryd lle er mwyn adfer symiau sydd heb ei dalu. Rhaid gwneud staff perthnasol yn cynnwys y CC, y PS a chyfreithiwr yn adran Gwasanaeth Cyfreithiol y Llu yn ymwybodol. • Paratoi Gweithdrefnau Ariannol manwl ar gyfer ymdrin ag incwm, i'w cytuno gyda'r PSC, a'u rhoi i bob cyflogai priodol. • Sicrhau bod unrhyw ostyngiadau a gyfrifir gan y model codi ffi o dan bolisi codi ffi cenedlaethol APCC/NPCC, yn unol â'r Polisi Gwasanaethau Heddlu Arbennig ac wedi'u cymeradwyo gan y CHTh mewn ymgynghoriad â'r PG.

10.3 Archebu a Thalu am Waith, Nwyddau a Gwasanaethau

Trosolwg

10.3.1 Mae gan y CHTh a'r PG ddyletswydd statudol i sicrhau cywirdeb ariannol a gwerth gorau. Mae Rheoliadau Ariannol a gweithdrefnau prynu yn helpu i sicrhau bod y cyhoedd cael gwerth am arian. Dylid darllen y gweithdrefnau hyn ar y cyd â'r Rheolau Sefydlog sy'n ymwneud â Chontractau yn Adran 12.

Cyfrifoldebau

Pwy?	**Beth?**
CC	• Cadw polisi caffael sy'n ymdrin â'r egwyddorion sydd i'w dilyn ar gyfer prynu nwyddau a gwasanaethau ac y gwneir pob taliad yn unol â'r polisi hwn. • Rhoi gorchmynion swyddogol ar gyfer yr holl waith, nwyddau neu wasanaethau i'w cyflenwi i'r SCHTh, ar wahân i eithriadau a gymeradwywyd gan y PSC. Rhaid i archebion fod ar ffurf a gymeradwywyd gan y PSC.

	• Ni ddylid codi archebion swyddogol ar gyfer unrhyw eitemau personol neu breifat a brynir, ac ni ddylid gwneud defnydd personol na phreifat o gontractau'r PG na'r CHTh. • Rhaid i'r nwyddau a'r gwasanaethau a archebir fod yn briodol a rhaid bod darpariaeth ddigonol yn y gyllideb. Rhaid cael dyfynbrisiau neu dendrau lle bo angen, yn unol â'r rheoliadau hyn. • Ni ddylid gwneud taliadau oni bai bod nwyddau a gwasanaethau wedi'u derbyn am y pris, y maint a'r ansawdd cywir yn unol ag unrhyw archeb swyddogol. • Sicrhau y caiff taliadau eu gwneud i'r person cywir, am y swm cywir, ac yn brydlon ac y cânt eu cofnodi'n gywir, waeth beth fo'r dull talu. • Sicrhau y caiff TAW ei hadennill lle bo hynny'n briodol. • Sicrhau y caiff yr holl wariant, gan gynnwys TAW, ei gofnodi'n gywir yn erbyn y gyllideb gywir ac y caiff unrhyw eithriadau eu cywiro. • Sicrhau bod yr holl eitemau a brynir trwy e-gaffael yn dilyn y rheolau, y rheoliadau a'r gweithdrefnau a nodir yn Adran 12. • Mewn ymgynghoriad â'r PSC, paratoi Gweithdrefnau Ariannol manwl ar gyfer ymdrin ag archebu a thalu am nwyddau a gwasanaethau, a rhoi'r rhain i'r holl gyflogeion priodol.
Prif Swyddogion	Sicrhau bod pob aelod a chyflogai yn datgan unrhyw gysylltiadau neu fuddiannau personol a allai fod ganddynt gyda phrynwyr, cyflenwyr a chontractwyr os ydynt yn ymwneud â phenderfyniadau am gontractau neu am brynu ar ran y CHTh neu'r PG ac nad yw pobl o'r fath yn cymryd rhan yn y gwaith o ddewis cyflenwr neu gontract y maent yn gysylltiedig â hwy.

<u>Taliadau i Gyflogeion</u>

<u>Trosolwg</u>

10.3.2 Costau cyflogeion yw'r eitem gwariant fwyaf i'r rhan fwyaf o gomisiynwyr heddlu a throseddu. Felly mae'n bwysig bod rheolaethau mewn lle i sicrhau y gwneir taliadau cywir, prydlon a dilys yn unol ag amodau cyflogaeth unigolion.

<u>Cyfrifoldebau</u>

Pwy?	**Beth?**
PG	• Mewn ymgynghoriad â'r CC, sicrhau y caiff cyflogau, goramser, pensiynau, iawndal ac enillion eraill eu talu mewn ffordd ddiogel a dibynadwy i gyflogeion presennol a chyn-gyflogeion. • Sicrhau y gwneir didyniadau treth, pensiwn ac eraill yn gywir, ac y cânt eu talu'n brydlon i'r corff perthnasol. • Talu'r pob hawliad dilys am gostau teithio a chynhaliaeth neu lwfans colled ariannol. • Talu cyflogau, tâl, pensiynau ac ad-daliadau yn y ffyrdd mwyaf darbodus. • Sicrhau na chaiff trafodion cyflogres eu prosesu ond drwy'r system gyflogres. Dim ond yn unol â gofynion Cyllid a Thollau

	EM y gwneir taliadau i unigolion a gyflogir fel ymgynghorwyr hunangyflogedig neu ar sail is-gontract. • Sicrhau y cedwir cofnodion llawn o daliadau buddion mewn nwyddau ac y cyfrifir amdanynt yn gywir mewn unrhyw ffurflenni i Gyllid a Thollau EM.
CC	Paratoi Gweithdrefnau Ariannol manwl ar gyfer ymdrin â thaliadau i gyflogeion, i'w cytuno gyda'r PSC, a rhaid rhoi'r rhain i'r holl gyflogeion priodol.

10.4 Trethiant

Trosolwg

10.4.1 Mae materion treth yn aml yn gymhleth iawn ac mae'r cosbau am gyfrif am dreth yn anghywir yn ddifrifol.

Cyfrifoldebau

Pwy?	**Beth?**
PSC a'r CC	• Sicrhau bod trefniadau mewn lle ar gyfer cwblhau a chyflwyno, yn brydlon, holl ffurflenni Cyllid a Thollau EM (CThEM) mewn perthynas â Thalu wrth Ennill ac y gwneir taliadau dyledus yn unol â gofynion statudol. • Sicrhau bod trefniadau mewn lle ar gyfer cwblhau a chyflwyno, yn brydlon, hawliadau TAW i CThEM. • Sicrhau bod yr atebolrwydd TAW cywir ynghlwm wrth yr holl incwm sy'n ddyledus a bod yr holl TAW y gellir ei derbyn ar bryniadau yn cydymffurfio â rheoliadau CThEM. • Rhoi manylion i CThEM ynghylch cynllun didynnu treth y diwydiant adeiladu. • Sicrhau bod gan y staff technegol priodol fynediad at y canllawiau a'r cyngor proffesiynol diweddaraf.

10.5 Cardiau Credyd Corfforaethol, Cardiau Caffael a Chardiau Tanwydd

Trosolwg

10.5.1 Mae cardiau credyd yn ddull sefydledig ac effeithiol i'r sefydliad gyflawni'r angen ar gyfer gwariant di-oed yng nghwrs arferol busnes, fel arfer ar gyfer eitemau gwerth is lle y byddai Archeb Prynu'n aneffeithiol neu'n anymarferol.

10.5.2 Defnyddir y termau Cerdyn Caffael a Cherdyn Credyd Corfforaethol yn ymgyfnewidiol ac maen nhw'n cyfeirio at gynllun a ddarperir gan fanc neu gyfryngwr cyllid ar gyfer taliadau busnes neu fasnach fel arfer.

10.5.3 Bydd dalwyr cerdyn yn derbyn Cerdyn Credyd pan mae angen un fel eu bod nhw'n medru rhyddhau eu dyletswyddau ac nid oes dewis amgen gwell ar gael.

10.5.4 Dull amgen o brynu tanwydd a thalu amdano yw cardiau tanwydd. Fel arfer, byddant yn gysylltiedig â cherbyd penodol ac mae defnydd awdurdodedig o'r cerbyd yn awgrymu defnydd awdurdodedig o'r cerdyn tanwydd.

10.5.5 Gellir cyhoeddi cardiau tanwydd hefyd i unigolyn penodol pan mae gan yr unigolyn hwnnw resymau busnes dilys dros gael mynediad at sawl cerbyd wrth gyflawni ei ddyletswyddau.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
CC a'r PSC	• Creu Gweithdrefnau Rheolaeth Ariannol sy'n darparu ar gyfer rheolaeth effeithiol o gyhoeddi a rheoli cardiau. • Rhoi canllawiau ar gyfer eu defnyddio i ddalwyr cardiau. • Gweithredu fframwaith sy'n darparu ar gyfer cyfrifyddu effeithiol ar gyfer trafodion a threth ar werth. .
Deiliaid Cardiau Credyd	• Sicrhau prynu yn unol â Gweithdrefnau Rheolaeth Ariannol cymeradwy. • Cadw tystiolaeth i brofi trafodion yn ddigonol. • Rhoi sylw i heriau camddefnyddio neu dwyll yn brydlon. • Cwblhau cysoniad rheolaidd o wariant â chodio priodol. •
Rheolwr Fflyd	• Cynnal cofnod cywir o gardiau tanwydd sy'n cael eu defnyddio. • Adolygu defnydd ac ymateb yn briodol i gamddefnydd. • Cydymffurfio â Gweithdrefnau Rheolaeth Ariannol.
Deiliaid Cardiau Tanwydd	• Cydymffurfio â Gweithdrefnau Rheolaeth Ariannol.

10.6 Taliadau Gwirfoddol

Trosolwg

10.6.1 Mae taliadau gwirfoddol yn daliadau a wneir lle nad oes rhwymedigaeth gyfreithiol wedi'i sefydlu, nac achos llys neu dribiwnlys wedi'i gychwyn. Er enghraifft, gallai fod yn iawndal i swyddog yr heddlu am ddifrod i eiddo personol wrth iddo/iddi ymgymryd â'i (d)dyletswydd, neu i aelod o'r cyhoedd am roi cymorth i swyddog yr heddlu wrth iddo/iddi ymgymryd â'i (d)dyletswydd.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PS	• Mewn ymgynghoriad â'r PSC, CC a Gwasanaethau Cyfreithiol, Gwneud taliadau gwirfoddol i aelodau o'r cyhoedd mewn unrhyw achos unigol, am ddifrod neu golled i eiddo neu am anaf personol neu gostau a achosir o ganlyniad i unrhyw

	weithred neu anwaith gan staff neu swyddogion lle mae taliad o'r fath yn debygol o hwyluso'r gwaith o ymgymryd ag unrhyw un o swyddogaethau'r CHTh neu'r PG, yn arwain at gyflawni'r swyddogaethau hynny neu'n digwydd o ganlyniad iddynt, hyd at y terfynau a nodir yn Adran 12. • Mewn ymgynghoriad â'r PSC, CC a Gwasanaethau Cyfreithiole Gwneud taliadau gwirfoddol i swyddogion a staff Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu mewn unrhyw achos unigol, am ddifrod neu golled i eiddo neu am anaf personol neu gostau a achoswyd pan oedd yn hysbys bod eiddo yn berchen i swyddogion neu staff, lle nad oes llys barn wedi gorchymyn y telir iawndal, a lle nad yw'r amgylchiadau wedi'u cwmpasu gan reoliadau'r heddlu, hyd at y terfynau a nodir yn Adran 12. • Cadw manylion am daliadau o'r fath mewn cofrestr.
PG	• Mewn ymgynghoriad â'r PSC, CC a Gwasanaethau Cyfreithiol, Gwneud taliadau gwirfoddol i swyddogion a staff yr Heddlu mewn unrhyw achos unigol, am ddifrod neu golled i eiddo neu am anaf personol neu gostau a achoswyd pan yn hysbys bod eiddo yn berchen i swyddogion neu staff, lle nad oes llys barn wedi gorchymyn y telir iawndal, a lle nad yw'r amgylchiadau wedi'u cwmpasu gan reoliadau'r heddlu, hyd at y terfynau a nodir yn Adran 12. • Cadw manylion am daliadau o'r fath mewn cofrestr.

11. ADRAN D Trefniadau Allanol

11.1 Cyllid Allanol

Trosolwg

11.1.1 Gall arian allanol fod yn ffynhonnell incwm bwysig iawn, ond mae angen ystyried amodau cyllid yn ofalus er mwyn sicrhau eu bod yn gydnaws â nodau ac amcanion y CHTh a'r PG. Mae arian gan asiantaethau allanol yn rhoi adnoddau ychwanegol i alluogi cyflawni amcanion plismona.

11.1.2 Grantiau penodol gan y Llywodraeth, cyfraniadau ychwanegol gan awdurdodau lleol a rhoddion gan drydydd parti yw prif ffynonellau cyllid o'r fath fel rheol.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
Prif Swyddogion	• Sicrhau bod y CHTh yn cymeradwyo'r holl gyfleoedd ariannu ymlaen llaw ac felly mynd ar ôl unrhyw gyfleoedd a gymeradwywyd am gyllid ychwanegol lle bo hyn wedi'i gymeradwyo gan y PG a'r CHTh.
CHTh a'r PG	• Sicrhau y caiff y gofynion ar gyfer arian cyfatebol a'r strategaethau tynnu nôl eu hystyried cyn ymrwymo i'r cytundebau a bod rhagolygon ariannol tymor canolig yn y dyfodol yn adlewyrchu'r gofynion hyn.
PSC a'r CC	• Sicrhau y caiff yr holl arian a hysbysir gan gyrff allanol ei dderbyn ac y cyfrifir amdano'n gywir, ac y caiff pob hawliad am arian ei wneud erbyn y dyddiad terfyn ac y bodlonir unrhyw ofynion archwilio a bennir yn y cytundeb cyllido. • Cymeradwyo cytundebau grant ar gyfer ceisiadau am arian a gymeradwywyd.
PG	• Sicrhau mai dim ond i ddiwallu anghenion ac amcanion plismona y cymerir cyllid. • Sicrhau y cydymffurfir ag amodau allweddol cyllid ac unrhyw ofynion statudol ac y deellir gofynion y rhoddwr yn glir. • Sicrhau bod unrhyw amodau a roddir ar y CHTh a'r Heddlu mewn perthynas â chyllid allanol yn unol â'r polisïau a gymeradwywyd. Os oes gwrthdaro, mae angen mynd â hyn at y CHTh i'w ddatrys.

11.2 Gweithio i Drydydd Parti

Trosolwg

11.2.1 Mae'r Heddlu'n darparu gwasanaethau i gyrff eraill y tu allan i'w rwymedigaethau arferol, a chodir tâl am y rhain. Ceir manylion am y fframwaith ar gyfer codi tâl o fewn y polisi ar gyfer Codi Tâl am Wasanaethau Heddlu Arbennig. Dylai fod trefniadau mewn lle i leihau unrhyw risgiau sy'n gysylltiedig â'r gwaith hwn ac nad ymgymerir â gwaith o'r fath heb awdurdod.

Cyfrifoldebau

Pwy?	Beth?
PG	• Sicrhau y caiff cynigion am gymorth eu costio, nad yw'r PG na'r CHTh sybsideiddio unrhyw gontract, ac y telir am y gwasanaeth ymlaen llaw, lle bo modd, fel nad achosir risg i'r PG a'r CHTh o achos unrhyw atebolrwydd megis dyledion drwg. • Sicrhau bod trefniadau yswiriant priodol mewn lle. • Sicrhau bod pob contract wedi'i ddogfennu'n gywir. • Sicrhau nad yw contractau o'r fath yn cael effaith niweidiol ar y gwasanaethau a ddarperir gan y PG a'r CHTh.

11.3 Trefniadau Cydweithio

11.3.1 Caiff cyrff cyhoeddus eu hannog fwyfwy i gyflwyno gwasanaeth di-dor drwy gydweithio'n agos â chyrff cyhoeddus eraill, awdurdodau lleol, asiantaethau a darparwyr gwasanaethau preifat.

11.3.2 Gall trefniadau cydweithio fod ar nifer o wahanol ffurfiau, pob un â'i drefniadau llywodraethu ei hun. Gellir grwpio'r rhain dan y penawdau canlynol:

- Partneriaethau
- Consortia
- Gweithio Rhanbarthol
- Cydweithredu

11.3.3 Mae gan bartneriaid sy'n ymwneud â threfniadau cydweithio gyfrifoldebau rhanedig:

- gweithredu'n ddidwyll bob amser ac er lles gorau nodau ac amcanion y bartneriaeth;
- bod yn fodlon chwarae rhan yn y rhaglen ehangach, sy'n briodol i sgiliau ac adnoddau'r sefydliad sy'n cyfrannu;
- bod yn agored ynghylch unrhyw wrthdaro a allai godi;
- annog cydweithio a hybu rhannu gwybodaeth, adnoddau a sgiliau;
- cadw'n ddiogel unrhyw wybodaeth a dderbynnir o ganlyniad i weithgareddau neu ddyletswyddau partneriaeth sydd o natur gyfrinachol neu fasnachol sensitif; a
- hyrwyddo'r prosiect / trefniadau.

11.3.4 Ym mhob trefniant cydweithio, mae angen asesiad cychwynnol er mwyn sicrhau nad oes unrhyw cytundeb yn effeithio'n andwyol ar y gwasanaethau a ddarperir gan y CHTh a'r PG. Rhaid gweithredu'r egwyddorion allweddol canlynol cyn ymrwymo i gytundeb:

- Dilyn rheoliadau prosiect i gynnwys gwerthusiad prosiect cychwynnol er mwyn asesu dichonolrwydd y trefniant o ran adnoddau, staff, diogelwch, statws fetio/cliriad ac arbenigedd.
- Deall a chydymffurfio'n llawn ag ymrwymiadau cost refeniw a chyfalaf manwl, gofynion trethi a chyfrifyddu, yn arbennig TAW.

- Cwblhau asesiadau effaith cydraddoldeb, diogelwch gwybodaeth, rheoli gwybodaeth, diogelu data, manteision a risg fel mater o raid.
- Dogfennu trefniadau yn llawn, gan gynnwys unrhyw gytundebau cyfreithiol, caffael, cyfrinachedd, a rhannu gwybodaeth a data fel mater o raid.
- Bodloni gofynion archwilio a rheoli.
- Cyfathrebu'n rheolaidd â phartneriaid yn y trefniant, gan gynnwys pwyntiau adolygu rheolaidd adeg camau gwahanol, er mwyn sicrhau'r canlyniad mwyaf llwyddiannus.
- Cynhyrchu strategaeth gadael priodol a/neu ddatblygu model gweithredu ar gyfer trawsnewid i'r un hen rigol.
- Elfennau'r PG a'r CHTh o bob trefniant cydweithio'n cydymffurfio â'r Rheoliadau Ariannol hyn.

<u>Partneriaethau</u>

<u>Trosolwg</u>

11.3.5 Mae'r term partneriaeth yn cyfeirio at grwpiau lle mae aelodau'n gweithio gyda'i gilydd fel partneriaid cyfartal sy'n rhannu gweledigaeth ar gyfer maes polisi a ddiffinnir yn ddaearyddol neu yn ôl thema, ac sy'n cytuno ar strategaeth lle mae pob partner yn cyfrannu at ei chyflwyno. Diffiniad gweithredol defnyddiol o bartneriaeth o'r fath yw lle mae'r partneriaid:

- yn gyrff annibynnol fel arall;
- yn cytuno i gydweithredu er mwyn cyflawni nod cyffredin; ac
- yn llwyddo i greu strwythur neu broses sefydliadol a rhaglen y cytunwyd arni, ac yn rhannu gwybodaeth, buddion, risgiau a gwobrwyon.

11.3.6 Mae nifer y partneriaethau, yn lleol ac yn genedlaethol, yn cynyddu mewn ymateb i ofynion Llywodraeth Ganolog a mentrau lleol. Mae hyn yn cydnabod y ffaith bod gan weithio mewn partneriaeth y potensial i:

- gydymffurfio â gofynion statudol;
- cyflawni amcanion strategol mewn ffyrdd newydd a gwell;
- gwella ansawdd gwasanaethau a chost effeithiolrwydd;
- sicrhau'r defnydd gorau o adnoddau prin a chyrchu adnoddau newydd;
- mynd i'r afael â materion sy'n croesi ffiniau asiantaethau a ffiniau daearyddol, a lle na all rhaglenni prif ffrwd fynd i'r afael â'r angen ar eu pennau eu hunain;
- creu perthnasau newydd;
- dod o hyd i ffyrdd newydd o rannu risg; a
- gynhyrchu buddion.

11.3.7 Fel arfer mae partneriaethau'n un o dri phrif fath, h.y. ar sail statudol, strategol, ac ad-hoc.

<u>Ar sail statudol</u>

11.3.8 Partneriaethau yw'r rhain a lywodraethir gan statud. Maent yn cynnwys, er enghraifft, Partneriaethau Diogelwch Cymunedol.

Strategol

11.3.9 Partneriaethau yw'r rhain a sefydlwyd i gyflawni amcanion plismona craidd. Gallant fod ar draws yr heddlu neu'n rhai lleol.

Ad-Hoc

11.3.10 Trefniadau anffurfiol lleol yw'r rhain fel arfer a gytunir gan gomanderiaid lleol.

Cyd-destun

11.3.11 Fel y nodir yn adran 10 Deddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011, rhaid i'r CHTh, wrth arfer ei swyddogaethau, roi sylw i flaenoriaethau perthnasol pob awdurdod cyfrifol. Yn amodol ar y cyfyngiadau a allai fod ar ffrydiau cyllido unigol, caiff Comisiynwyr yr Heddlu a Throseddu gyfuno cyllid fel y gwelant hwy a'u partneriaid lleol yn addas. Gall y CHTh ymrwymo i gontract lleol am wasanaethau, yn unigol neu ar y cyd â phartneriaid lleol eraill, gan gynnwys cyrff nad ydynt yn heddlu.

11.3.12 Pan fydd y CHTh yn gweithredu fel comisiynydd gwasanaethau, bydd angen iddo/iddi gytuno ar y blaenoriaethau a rennir a'r canlyniadau y disgwylir eu cyflawni drwy'r contract neu'r cytundeb grant gyda phob darparwr. Gall y CHTh roi grantiau trosedd ac anrhefn i gefnogi blaenoriaethau lleol. Nid oes rhaid cynnwys amodau grant manwl yn rhoi cyfarwyddyd i awdurdodau lleol ar sut i wario cyllid o anghenraid. Mae'r pŵer i roi grantiau trosedd ac anhrefn gydag amodau wedi'i gynnwys yn adran 9 o Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011. Mae'r pŵer i gontractio ar gyfer gwasanaethau wedi'i gyflwyno ym mharagraff 14 o Atodlen 1 a pharagraff 7 o Atodlen 3 i Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011.

Cyfrifoldebau

Pwy?	**Beth?**
CHTh	• Ystyried blaenoriaethau perthnasol partneriaid lleol wrth ystyried a phennu'r Cynllun Heddlu a Throseddu. • Gwneud trefniadau priodol i gomisiynu gwasanaethau gan yr Heddlu neu ddarparwyr allanol. • Rhoi grantiau trosedd ac anrhefn.
Prif Swyddogion	• Dilyn y Gweithdrefnau Ariannol ar gyfer partneriaethau lleol, fel y'u cyhoeddir ar fewnrwyd yr Heddlu. • Ymgynghori, cyn gynted ag y bo modd, gyda'r CC a'r PSC i sicrhau y rhoddir ymdriniaeth gywir i drethiant a threfniadau cyfrifyddu eraill. • Llunio Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth yn cyflwyno'r trefniadau llywodraethu priodol ar gyfer y prosiect. Dylai'r Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth (SIRO) perthnasol lofnodi'r ddogfen hon.

Comisiynu

11.3.13 Ni chaiff y PG na'r swyddogion a staff sydd o dan gyfarwyddyd a rheolaeth y PG gomisiynu neu gyd-gomisiynu unrhyw wasanaethau neu wneud trefniadau

ar gyfer canlyniadau gan unrhyw bartneriaid eraill, asiantaethau, cyrff cyhoeddus, sefydliadau diogelwch cymunedol neu sefydliadau eraill sy'n delio â diogelwch cymunedol, dioddefwyr, troseddwyr, cyffuriau, troseddwyr ifanc, cyfiawnder troseddol neu feysydd eraill oni bai y cytunir i hynny yn ysgrifenedig ac ymlaen llaw gan y Comisiynydd.

11.3.14 Bydd y Comisiynydd yn penderfynu pa wasanaethau a gomisiynir gan ba sefydliadau fel rhan o Fframwaith Comisiynu ar gyfer Dyfed-Powys. Bydd y Comisiynydd hefyd yn dwyn y PG i gyfrif am gyflawni gwasanaethau yn ôl dangosyddion perfformiad allweddol er mwyn cyflawni'r canlyniadau a nodir yn y Cynllun Heddlu a Throseddu.

11.3.15 Caiff y Comisiynydd gomisiynu gwasanaethau gan sefydliadau eraill yn ogystal â'r Heddlu er mwyn cyflawni'r canlyniadau gorau am y gwerth gorau i bobl Dyfed-Powys.

11.3.16 Caiff y Comisiynydd ddirprwyo'r pŵer i gomisiynu gwasanaethau gan bartneriaid i'r PG ond dim ond ar ôl cymeradwyo'r achos busnes a'r cynllun busnes a gyflwynwyd ymlaen llaw.

11.3.17 Ni chaiff y PG roi unrhyw arian i bartneriaid trydydd parti neu endidau eraill heb gymeradwyaeth ysgrifenedig y Comisiynydd ymlaen llaw. Caiff y Comisiynydd gymeradwyo cynllun cyllido blynyddol gan y PG ar gyfer partneriaid sy'n gyson â Chynllun Heddlu a Throseddu y Comisiynydd a lle mae achos busnes clir ar gyfer unrhyw wariant o'r fath gyda chanlyniadau mesuradwy.

11.3.18 Os bydd y Comisiynydd yn dirprwyo a chymeradwyo i'r PG weinyddu unrhyw gyllid i drydydd parti yna bydd y PG yn llunio adroddiadau rheolaidd yn manylu pa arian a roddwyd i ba drydydd parti a pha ganlyniadau a gyflawnwyd o'r gweithgaredd hwn.

<u>Trefniadau Consortiwm</u>

<u>Trosolwg</u>

11.3.19 Trefniant cydweithio hirdymor gyda chyrff eraill yw consortiwm, sy'n gweithredu gyda strwythur cyfreithiol ffurfiol a gymeradwywyd gan y CHTh.

<u>Cyfrifoldebau</u>

Pwy?	**Beth?**
Prif Swyddogion	• Cysylltu â'r Pennaeth Staff cyn ymrwymo i gytundeb consortiwm ffurfiol, i sefydlu'r fframwaith cyfreithiol cywir. • Ymgynghori, cyn gynted ag y bo modd, â'r CC a'r PSC i sicrhau y rhoddir ymdriniaeth gywir i drethiant a threfniadau cyfrifyddu eraill. • Llunio achos busnes i ddangos y manteision economaidd llawn a gyflawnir drwy gymryd rhan yn y consortiwm. • Llunio Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth yn cyflwyno'r trefniadau llywodraethu priodol ar gyfer y prosiect. Dylai'r Pennaeth Staff lofnodi'r ddogfen hon.

CHTh	Cymeradwyo i'r PG a'r CHTh gymryd rhan yn y trefniant consortiwm.

Gweithio Rhanbarthol

Trosolwg

11.3.20 Caiff cyfraniad CHTh a Heddlu Dyfed-Powys tuag at weithio gyda'r Comisiynwyr a'r Heddluoedd eraill ei gynnwys yn y gyllideb flynyddol a'r strategaethau ariannol tymor canolig.

11.3.21 Mae goruchwyliaeth strategol o drefniadau cydweithio rhanbarthol a chenedlaethol drwy Raglen Cydweithio Cymru Gyfan yn adrodd wrth Grŵp Newid a Thrawsnewid Heddlu Dyfed-Powys, ac i fyny i Grŵp Prif Swyddogion Cymru a'r Grŵp Plismona yng Nghymru.

11.3.22 Mae gweithio rhanbarthol hefyd yn cael ei gefnogi gan egwyddorion a rennir a ailddatblygwyd yn 2021 i gynnwys:

- Adeiladu ar waith partneriaeth sydd eisoes yn bodoli yng Nghymru er mwyn darparu gwasanaethau effeithiol a chost effeithlon i gefnogi cyflenwi gweithredol.
- Gwell integreiddio â phartneriaid ac asiantaethau.
- Datblygu cyfleoedd sydd wedi'u hadeiladu ar ffydd, tryloywder a didwylledd.
- Canolbwyntio ar fanteision.
- Datrysiadau arloesol a meddwl agored.
- Rhyddid i ystyried gweithgareddau cydweithio lleol lle maen nhw'n bodloni anghenion y cyhoedd a gofynion gwasanaeth lleol orau.

Cyfrifoldebau

Pwy?	**Beth?**
CHTh a PG	Cymeradwyo i'r Heddlu gymryd rhan mewn Gweithio Rhanbarthol.
PSC a CC	Monitro'r cyfraniadau ariannol i/oddi wrth bartneriaid Rhanbarthol er mwyn sicrhau eu bod yn unol â gweithdrefnau cytunedig.

12. ADRAN Dd Terfynau Dirprwyedig

12.1.1 Mae'r Rheoliadau Ariannol wedi'u rhannu yn nifer o adrannau. Gwneir cyfeiriadau yn yr adrannau unigol at derfynau awdurdodi dirprwyedig. Dangosir y terfynau hyn yn y tabl isod.

Rheoliad Ariannol	Adran o'r Rheoliad	Sefyllfa ble bydd y terfyn yn berthnasol	Terfyn dirprwyedig
Cynllunio Ariannol Adran B Pwynt 8.1	Paratoi Cyllideb Refeniw Flynyddol	Rhaid i'r amcangyfrifon cyllideb nodi pob prosiect refeniw mawr newydd. Diffinnir prosiect refeniw mawr fel un sydd uwchlaw'r gwerth amcangyfrifedig a ddangosir isod. Rhaid sefydlu canolfan gost neu god prosiect ar wahân i alluogi monitro gwariant.	£250,000
Rheoli Cyllideb Adran B Pwynt 8.2	Monitro Cyllideb Refeniw	Nid oes angen cyfeirio prosiectau mawr yn ôl i'r CHTh i'w cymeradwyo ymhellach oni bai, wrth drafod manylion contract, y ceisir newidiadau i natur y cynllun neu fod cost y cynllun uwchlaw'r terfyn dirprwyedig.	Cost prosiect yn amrywio oddi wrth yr amcangyfrif a gymeradwywyd gan 10% neu £250,000, pa un bynnag yw'r mwyaf
Rheoli Cyllideb Adran B Pwynt 8.2	Trosglwyddo Refeniw	Trosglwyddiadau cyllideb unigol i linell gyllideb benodol wedi'u hadrodd i'r CC hyd at y terfyn a ddangosir. Ar gyfer symiau unigol dros y terfyn hwn, mae angen cymeradwyaeth y PSC. Rhaid adrodd trosglwyddiadau i linell gyllidebol benodol â gwerth cronnus sy'n fwy na £100,000, i'r Bwrdd Plismona.	£250,000
Rheoli Cyllideb Adran B Pwynt 8.2	Trin balansau diwedd blwyddyn	Gall deiliaid cyllideb ddatganoledig sy'n tanwario'u cyllideb mewn unrhyw flwyddyn ariannol wneud cais i'r CHTh i gario tanwariant bwriedig ymlaen yn amodol ar y terfyn dirprwyedig. Dylai'r CHTh gytuno ar danwariant bwriedig. Efallai y bydd cyllideb ddatganoledig deiliaid cyllideb sy'n gorwario'u cyllideb ddatganoledig mewn unrhyw flwyddyn ariannol yn cael ei lleihau ar gyfer y flwyddyn ganlynol yn dibynnu ar benderfyniad y PG a'r CHTh ar ôl ymgynghori â'r PSC a'r CC.	£100,000 (pob deiliad cyllideb)

Rhaglen Cyfalaf Adran B Pwynt 8.3	Gwariant cyfalaf	Ni cheir ymrwymo i wariant cyfalaf oni bai bod hynny'n unol â'r rhaglen gyfalaf a gymeradwywyd gan y CHTh. Rhaid i'r swyddog cyfrifol baratoi amcangyfrifon manwl ar gyfer pob cynllun yn y rhaglen gyfalaf a gymeradwywyd cyn ceisio tendrau neu ymrwymo. Nid oes angen cyfeirio cynlluniau yn ôl i'r CHTh i'w cymeradwyo ymhellach oni bai bod cost y cynllun uwchlaw'r terfyn dirprwyedig.	Cost prosiect yn amrywio oddi wrth yr amcangyfrif a gymeradwywyd gan fwy na 10% neu £100,000. Nid yw hyn yn nacau'r gofyniad i awdurdodi pob contract yn briodol yn unol â'r terfynau a gyflwynir yn y Rheolau Sefydlog ar Gontractau.
Rhaglen Cyfalaf Adran B Pwynt 8.3	Prydlesi Eiddo, Prydlesi Cyllid a Threfniadau Credyd	Bydd y CC yn hysbysu'r PSC am bob prydles eiddo a phrydles cyllid arfaethedig ac am bob trefniant credyd arfaethedig arall cyn gwneud unrhyw gytundeb. Mae angen cymeradwyaeth y CHTh ymlaen llaw ar gyfer pob prydles eiddo. Bydd prydlesi eraill sydd â gwerth uwchlaw'r terfyn dirprwyedig yn amodol ar gymeradwyaeth CHTh.	£100,000 y flwyddyn neu unrhyw brydles sy'n fwy na 5 mlynedd o hyd
Rheoli Risg Adran C Pwynt 9.1	Setlo Hawliadau	Bydd gan y PS awdurdod i setlo hawliadau sifil yn erbyn y CHTh hyd at y terfyn dirprwyedig. Rhaid i'r CHTh gymeradwyo hawliadau sy'n fwy na'r swm hwn.	£30,000 ac eithrio costau cyfreithiol ac alldaliadau
Rheoli Risg Adran C Pwynt 9.1	Setlo Hawliadau	Bydd gan y PG a'r DBG awdurdod i setlo hawliadau sifil yn erbyn y PG hyd at y terfyn dirprwyedig. Rhaid i'r PG a'r CHTh gymeradwyo hawliadau sy'n fwy na'r swm hwn.	£30,000 ac eithrio costau cyfreithiol ac alldaliadau
Asedau Adran C Pwynt 9.5	Prisio	Rhaid i'r PG gadw cofrestr asedau ar gyfer pob ased sefydlog sydd â gwerth sydd uwchlaw'r terfyn dirprwyedig.	Cerbydau - £6,000 Cyfarpar IT - £6,000 Peiriannau a Chyfarpar Arall - £6,000
Asedau Adran C	Rhestrau eiddo	Rhaid i'r PG gadw rhestrau eiddo sy'n cofnodi disgrifiad digonol o eitemau cludadwy a dymunol megis	£250

Pwynt 9.5		Cyfrifiaduron, Gliniaduron, Dyfeisiau Symudol a chyfarpar ffotograffig sydd uwchlaw'r terfyn dirprwyedig. Cânt nod diogelwch yn unol ag Adran C pwynt 9.5.	
Asedau Adran C Pwynt 9.5	Stociau a storfeydd	Caiff y PG ddileu anghysondebau rhwng lefel wirioneddol stoc a gwerth y stoc yn ôl y cyfrifon hyd at y terfyn dirprwyedig. Rhaid cyfeirio symiau i'w dileu sydd uwchlaw'r gwerth hwn at y CHTh i'w cymeradwyo.	Eitemau unigol £1,000 Terfyn blynyddol cyffredinol ar yr holl stoc £20,000
Asedau Adran C Pwynt 9.5	Stociau a storfeydd (stoc ddarfodedig)	Caiff y PG ddileu stoc ddarfodedig, neu gyfarpar a deunyddiau nad oes eu hangen hyd at y terfyn dirprwyedig. Rhaid cyfeirio symiau i'w dileu sydd uwchlaw'r gwerth hwn at y PSC i'w cymeradwyo.	Eitemau unigol £1,000 Terfyn blynyddol cyffredinol ar yr holl stoc £20,000
Asedau Adran C Pwynt 9.5	Gwaredu asedau	Caiff y PG waredu cerbydau a chyfarpar dros ben hyd at werth amcangyfrifedig y terfyn dirprwyedig. Rhaid adrodd am asedau i'w gwaredu sydd uwchlaw'r gwerth hwn i'r CHTh er mwyn cael cymeradwyaeth ymlaen llaw.	Cyfarpar £50,000 Cerbydau £50,000
Gwyngalchu Arian Adran C Pwynt 9.6	Mewndaliadau arian parod amheus	Dylid hysbysu'r asiantaeth ymchwilio berthnasol o fewndaliadau arian parod amheus mewn unrhyw arian cyfred sydd uwchlaw'r terfyn dirprwyedig. Rhaid hysbysu'r CHTh o bob mewndaliad arian parod amheus.	£15,000 neu gyfatebol
Gwyngalchu Arian Adran C Pwynt 9.6	Trafodion banc mewn arian parod o ffynhonnell unigol	Dylid hysbysu'r PSC neu'r CC o drafodion banc mewn arian parod o ffynhonnell unigol sydd uwchlaw'r terfyn dirprwyedig (ac eithrio atafaeliadau a thrafodion banc o ganlyniad iddynt o dan y Ddeddf Elw Troseddau 2002).	£15,000 neu gyfatebol
Rhoddion, benthyciadau a nawdd Adran C Pwynt 9.9	Rhoddion, benthyciadau a nawdd	Rhaid i'r CHTh gymeradwyo pob rhodd, benthyciad neu nawdd a gynigir i'r CHTh, i'r PG, i'r SCHTh neu i'r Heddlu sydd uwchlaw'r terfyn dirprwyedig cyn ei dderbyn.	£500

Incwm Adran D Pwynt 10.2	Incwm	Caiff y CC neu'r PSC ddileu symiau unigol hyd at y terfyn dirprwyedig. Rhaid cyfeirio symiau i'w dileu sydd uwchlaw'r gwerth hwn at y CHTh i'w cymeradwyo.	£20,000
Taliadau Gwirfoddol Adran D Pwynt 10.7	Taliadau gwirfoddol	Caiff y Pennaeth Staff a'r PG wneud taliadau gwirfoddol hyd at y gwerth a ddangosir isod.	£10,000

13. ADRAN E Nodiadau Cyfarwyddyd ar Dorri Rheolau Sefydlog neu Reoliadau Ariannol

13.1.1 Mae'r nodiadau cyfarwyddyd hyn yn ategol i Polisi Gwrth-dwyll a Llygredd y CHTh a'r PG a dylid eu darllen gyda'r polisi.

13.1.2 Mae gan y PSC a'r CC gyfrifoldeb dan adran 114 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 i wneud adroddiad os yw'n ymddangos i'r naill neu'r llall fod unrhyw berson sy'n dal unrhyw swydd neu unrhyw gyflogai neu aelod o unrhyw gorff cydweithredol lle mae gan y CHTh neu'r PG gynrychiolaeth:

- wedi gwneud, neu ar fin gwneud penderfyniad, a oedd yn golygu neu a fyddai'n golygu y byddai'r CHTh neu'r PG yn mynd i wariant sy'n anghyfreithlon;
- wedi cymryd neu ar fin cymryd camau a fyddai, pe caent eu dilyn i'w terfyn, yn anghyfreithlon ac yn debygol o achosi colled neu ddiffyg ar ran y CHTh neu'r PG; a
- ar fin cofnodi eitem ar gyfrif, lle byddai'n anghyfreithlon gwneud hynny.

13.1.3 Mae hefyd yn ddyletswydd ar y Pennaeth Staff a'r Swyddog Monitro i baratoi adroddiad ar gyfer y CHTh mewn perthynas ag unrhyw gynnig, penderfyniad neu ymgais gan unrhyw berson sy'n dal unrhyw swydd neu gyflogaeth a allai fynd yn groes i unrhyw ddeddfiad, rheol gyfreithiol neu god ymarfer neu arwain at unrhyw gamweinyddu neu anghyfiawnder fel y'u diffinnir. O wneud hynny, dyletswydd y Swyddog Monitro, cyn belled ag y bo'n ymarferol, yw ymgynghori â'r PSC a'r CC.

13.1.4 Lle gwneir yr adroddiad gan y PSC, rhoddir copi i'r CHTh, i'r Panel Heddlu a Throseddu ac i'r archwilydd allanol. Lle gwneir yr adroddiad gan y CC, rhoddir copi i'r PG, i'r CHTh ac i'r archwilydd allanol. Yn y ddau achos, bydd y mater yn cael ei adrodd i Gadeirydd y CBA.

13.1.5 Er mwyn darparu ar gyfer camau effeithiol i ddelio ag unrhyw dwyll a llygredd ac i gynorthwyo'r PSC a'r CC wrth gyflawni eu dyletswyddau i sicrhau y caiff materion ariannol yr Heddlu a'r SCHTh eu cynnal yn gywir, dilynir y gweithdrefnau a nodir fewn adran 9.4 os digwydd y bydd unrhyw amheuaeth o dorri rheoliadau ariannol neu reolau sefydlog, neu unrhyw achos gwirioneddol o'r fath.

14. Atodiad B: Contract Rheolau Sefydlog

14.1 Cyflwyniad

Gweithrediad a Chwmpas Rheolau Sefydlog ar Gontractau

14.1.1 Mae'r Rheolau Sefydlog hyn ar Gontractau'n llywodraethu'r gweithdrefnau ar gyfer tendrau a Chontractau a chyfrifoldebau cymharol Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu (CHTh) a'r Prif Gwnstabl (PG). Bydd y rheolau sefydlog hyn yn berthnasol i'r holl gontractau a wneir gan y CHTh neu ar ei ran gydag unrhyw berson neu gorff arall, ac eithrio lle bo'r eithriadau a nodir yn y ddogfen hon yn berthnasol.

14.1.2 Bydd y Rheolau Sefydlog hyn ar Gontractau felly'n berthnasol i'r holl reolau a chontractau ar gyfer:

- cyflenwi nwyddau a deunyddiau;
- darparu gwasanaethau, gan gynnwys cyngor proffesiynol gan Ymgynghorwyr;
- gweithredu prosiectau adeiladu, peirianneg, cyfathrebu neu dechnoleg gwybodaeth;
- consesiynau gwasanaethau a gwaith cyhoeddus[14]; a
- phenodi tystion arbenigol (a gofnodir ar gyfeirlyfr Tystion Arbenigol yr Asiantaeth Troseddu Cenedlaethol).

14.1.3 Rhaid i bob contract a wneir gan y CHTh neu ar ei ran gydymffurfio â chyfraith Cymru a Lloegr a'r Rheolau Sefydlog hyn. Pryd bynnag y mae'r Gyfraith Cymru a Lloegr yn gwrthdaro â'r Rheolau Sefydlog hyn yna dylid rhoi blaenoriaeth i'r gyfraith honno.

14.1.4 Rhaid i Ymgynghorwyr Allanol a swyddogion technegol a benodir i oruchwylio'r contract ddilyn y Rheolau Sefydlog hyn a Rheoliadau Ariannol y CHTh fel pe baent yn swyddogion i'r CHTh. Rhaid i'w contractau penodi ddatgan y gofyniad hwn.

Statws

14.1.5 Ni ddylid ystyried y Rheolau Sefydlog ar Gontractau ar eu pen eu hunain, ond yn hytrach fel rhan o fframwaith rheoleiddio cyffredinol y CHTh. Mae'r rhain wedi'u hategu gan weithdrefnau mwy manwl sy'n llywodraethu gweithgaredd caffael.

14.1.6 Y CHTh sy'n gyfrifol am gymeradwyo neu ddiwygio'r Rheolau Sefydlog ar Gontractau. Y PSC sy'n gyfrifol am adolygu'r Rheolau Sefydlog ar Gontractau

[14] Diffiniad: ystyr "contract consesiwn gwasanaethau" yw contract gwasanaethau cyhoeddus y mae'r ystyriaeth a roddir gan yr awdurdod contractio yn cwmpasu neu'n cynnwys yr hawl i fanteisio ar y gwasanaeth neu'r gwasanaethau sydd i'w darparu o dan y contract; ystyr "contract consesiwn gwaith cyhoeddus" yw contract gwaith cyhoeddus y mae'r ystyriaeth a roddir gan yr awdurdod contractio yn cwmpasu neu'n cynnwys rhoi hawl i fanteisio ar y gwaith neu'r gweithiau sydd i'w cyflawni o dan y contract.

yn rheolaidd ac am gyflwyno unrhyw ychwanegiadau neu newidiadau i'r CHTh, ar ôl ymgynghori â'r PG, y CC a'r PS.

14.1.7 Y PG sy'n gyfrifol am sicrhau bod yr holl staff, contractwyr ac asiantau yn ymwybodol o fodolaeth a chynnwys Rheolau Sefydlog y CHTh ar Gontractau ac am sicrhau y cydymffurfir â hwy (mae hyn yn berthnasol hefyd i'r PS o fewn yr SCHTh). Rhaid i'r Rheolau Sefydlog hyn ar Gontractau fod ar gael i staff gyfeirio atynt drwy'r fewnrwyd.

14.1.8 Y PG sy'n gyfrifol am sicrhau y cydymffurfir ag unrhyw Godau Ymarfer, Canllawiau neu Brotocolau a gaiff o bosibl eu cyhoeddi ar y cyd â Rheolau Sefydlog ar Gontractau.

14.1.9 Gall achosion difrifol o dorri Rheolau Sefydlog ar Gontractau arwain at achos disgyblu. Caiff achosion o'r fath eu hadrodd i'r PSC neu'r CC a fydd yn penderfynu, ar ôl ymgynghori â'r PS, a fydd y mater yn cael ei gyfeirio at yr Awdurdod Priodol perthnasol i bennu pa un ai a oes angen ymchwiliad a pha un ai a ddylid cychwyn unrhyw weithdrefnau disgyblu dilynol.

14.1.10 Cofnodir diffyg cydymffurfiaeth â'r Rheolau Sefydlog mewn perthynas â Chytundebau yn y Cytundeb Diffyg Cydymffurfiaeth. Cyflwynir y Cytundeb Diffyg Cydymffurfiaeth i'r PSA neu'r CC, a fydd yn penderfynu, ar ôl ymgynghori â'r PS, pa un ai adroddir am y mater wrth y CHTh a/neu'r PG ai peidio.

Eithriadau o'r Rheolau Sefydlog ar Gontractau

14.1.11 Ni fydd y Rheolau Sefydlog hyn ar Gontractau yn berthnasol yn yr achosion canlynol: -

- contractau ar gyfer gwerthu a phrynu tir (gweler 14.12);
- contractau cyflogaeth;
- contractau ar gyfer buddsoddi neu werthu arian neu warannau; a
- phenodi neu gyfarwyddo Cwnsler.

14.1.12 Dim ond Rheolau Sefydlog ar Gontractau (Adran 14.12) a fydd yn berthnasol i gontractau ar gyfer gwerthu a phrynu buddiannau mewn tir ac eiddo. Gall y CC roi awdurdod ysgrifenedig i roi contract i un contractwr dan amgylchiadau arbennig, gan ei eithrio o'r Rheoliadau Caffael a'r Gweithdrefnau Ariannol, hyd at werth o £25,000. Rhaid i'r Prif Swyddog Cyllid roi caniatâd ysgrifenedig uwchlaw'r gwerth hwn, ar ôl ymgynghori â'r Pennaeth Staff.

14.2 Buddiannau Deiliaid Swyddi

Buddiannau Ariannol Deiliaid Swyddi

14.2.1 Atgoffir pob Deiliad Swydd o'r angen i ystyried yn ofalus ei safbwynt o ran datgan diddordeb mewn perthynas â dyfarnu contractau.

Buddiannau ariannol Swyddogion mewn Contractau

14.2.2 Rhaid i Gyfarwyddwr Cynorthwyol y Gyfraith a Chydymffurfiaeth gadw cofnod o unrhyw hysbysiad a roddir gan ddeiliad swydd, swyddog neu gyflogai i'r PG o fuddiant ariannol a rhaid i'r cofnod fod ar gael i'w archwilio yn ystod oriau

swyddfa. Yn yr un modd, rhaid i'r PS gadw cofnod o unrhyw hysbysiad a roddir gan ddeiliad swydd, swyddog neu gyflogai i'r CHTh o fuddiant ariannol a rhaid i'r cofnod fod ar gael i'w archwilio yn ystod oriau swyddfa.

14.2.3 Bydd gofyn i swyddogion sy'n cymryd rhan mewn panel gwerthuso tendr gwblhau Datganiad o Ddiddordeb mewn perthynas â'r contract sydd i'w ddyfarnu.

14.3 Strategaeth Caffael a Lefelau Awdurdodi

Strategaeth Caffael

14.3.1 Mae'r adran Gaffael yn dilyn Strategaeth Gaffael Gydweithredol yr Heddlu yn Ne Cymru, Cyd-Uned Caffael yr Heddlu. Ar gyfer pob blwyddyn ariannol, bydd y Grŵp Caffael a Chyllid Strategol yn ystyried yr Adroddiad Blynyddol ar Gaffael Cydweithredol.

14.3.2 Bydd yr adran Gaffael yn adrodd y Piblinell Gaffael i'r Grŵp Cyllid a Chaffael Strategol.

Cyn Caffael

14.3.3 Cyn cychwyn ymarfer caffael mae'n hanfodol bod swyddog a gymeradwywyd (deiliad cyllideb) wedi'i awdurdodi i gychwyn y cynllun, i fonitro cynnydd a sicrhau y caiff y cynllun ei gwblhau yn unol â'r Cynllun Caffael.

14.3.4 Cyn ymgymryd â chaffael, rhaid i'r Swyddog Awdurdodedig (y deiliad Cyllideb): -

- Baratoi amcangyfrif cynllun yn cynnwys cynllun busnes amlinellol;
- Paratoi targedau cynnydd;
- Paratoi gwerthusiad prosiect sy'n dangos costau a buddion;
- Ymgynghori â'r Gwasanaethau Cyfreithiol er mwyn adolygu unrhyw oblygiadau cyfreithiol; ac
- Ymgynghori â'r adran Gaffael i adolygu'r Cynllun Caffael, a fydd yn cynnwys llwybr i'r farchnad, ymgysylltu cyn mynd i'r farchnad ac unrhyw ystyriaethau profi.

Awdurdodi ac Awdurdod Dirprwyedig

14.3.5 Y CHTh yw'r endid cyfreithiol unigol ar gyfer pob contract sy'n ymwneud â HDP.

14.3.6 Gall y Cyfarwyddwr Ystadau awdurdodi gwariant sy'n gysylltiedig ag ystadau hyd at werth o £50,000. Caiff y CC awdurdodi gwariant sy'n ymwneud ag ystadau hyd at werth o £100,000. Wedi hynny, rhaid adrodd am wariant wrth y Bwrdd Plismona er mwyn iddo graffu arno a'i gymeradwyo..

14.3.7 Gall y PG roi awdurdod ysgrifenedig i'r DPPPD ddyfarnu contract hyd at werth o £250,000. Rhaid i'r CHTh neu'r PSC awdurdodi uwchlaw'r swm hwn, yn unol ag awdurdod dirprwyedig. Rhaid hysbysu'r Bwrdd Plismona ar gyfer pob contract dros £250,000 iddynt graffu arno a'i gymeradwyo.

14.3.8 Bydd adroddiadau ar ddyfarniadau tendro i'r Bwrdd Plismona yn cynnwys yr holl feini prawf gwerthuso a phwysoli.

14.3.9 Rhaid rhoi sêl gyffredin y CHTh ar gontractau ar gyfer adeiladu neu gontractau eraill os gofynnir am hynny, ac ar bob grant a wneir gan y CHTh sy'n £250,000 o werth neu fwy.

14.3.10 Dim ond y Pennaeth Staff neu ddirprwy enwebedig a gaiff ardystio rhoi'r Sêl Gyffredin. Rhaid cadw cofnod o'r contractau ar ôl eu selio a rhaid i'r person a ardystiodd y sêl lofnodi'r cofnod.

14.3.11 Bydd y Bwrdd Plismona'n ystyried yr holl feini prawf gwerthuso a phwysoli yn ogystal â dyfarniadau tendr ar gyfer contractau yr amcangyfrifir eu bod yn uwch na £250,000.

14.3.12 Mae'r CHTh yn dirprwyo'i awdurdod i'r PSC i ymrwymo'r CHTh i gytundebau contractiol sy'n llai na £500,000 mewn gwerth.

14.3.13 Y CHTh fydd yn gyfrifol am awdurdodi pob contract gwerth £500,000 neu fwy.

<u>Awdurdodi Cyllideb</u>

14.3.14 Cyn gwneud unrhyw ymrwymiad contractiol ar ran y CHTh, rhaid i'r deiliaid cyllideb sicrhau bod digon o gyllideb a gymeradwywyd i fodloni'r ymrwymiad a wneir.

14.4 Trothwyon Caffael[15]

14.4.1 Rhaid cael o leiaf un dyfynbris mewn perthynas â'r holl nwyddau a gwasanaethau sydd â chyfanswm gwerth llai na £5,000. Gellir cael mwy nag un dyfynbris lle ystyrir ei bod yn briodol dangos gwerth am arian.

14.4.2 Ceir caffael nwyddau a gwasanaethau y mae eu gwerth amcangyfrifedig yn fwy na £5,000 ond yn llai na £25,000 dim ond ar ôl ceisio dyfynbrisiau gan ddim llai na thri chyflenwr neu berson addas. (Gellir cael dyfynbrisiau drwy ffacs neu e-bost lle bo brys i brynu.).

14.4.3 Ceir caffael nwyddau a gwasanaethau y mae eu gwerth amcangyfrifedig yn fwy na £25,000 dim ond ar ôl gwahodd tendrau ffurfiol fel y disgrifir yn Adran 14.6 o'r ddogfen hon.

14.4.4 Bydd caffael nwyddau a gwasanaethau'n cydymffurfio â gofynion Rheoliadau Cytundebau Cyhoeddus 2015 (PCR 2015) ac unrhyw Offerynnau Statudol cysylltiedig y DU.

14.4.5 Am fanylion y terfynau ariannol cyfredol sy'n ymwneud â PCR 2015, dylid cyfeirio at yr Adran Gaffael. Nodir y terfynau yn yr Hysbysiad Polisi Caffael canlynol: Nodyn Polisi Caffael 10/21 – Trothwyau a Chynhwysiad TAW - GOV.UK (www.gov.uk).

---

15 Mae'r holl werthoedd a nodir yn y weithdrefn hon heb gynnwys Treth Ar Werth (TAW).

Cyfanswm Gwerth neu Nifer y Contractau

14.4.6 Ni cheir rhannu prosiect yn nifer o gontractau ar wahân er mwyn osgoi'r cyfyngiadau a osodir gan statud, PCR 2015 neu Reoliadau Ariannol. Gallai rhannu prosiectau yn bwrpasol yn y fath fodd arwain at gamau disgyblu.

14.5 Rhestr Cyflenwyr

14.5.1 Mi fydd y CHTh yn cynnal rhestr o bobl/sefydliadau sydd wedi'u cymeradwyo i gyflenwi mathau arbennig o nwyddau a gwasanaethau a ganiateir yn gyfreithlon. Mae hyn wedi ei danseilio gan broses gyllidol fanwl. Mae'n rhaid i unrhyw ychwanegion a dileu a wnaed i'r rhestr gydymffurfio gyda gweithdrefniadau a gymeradwywyd gan y PSC. Nid yw hyn yn berthnasol mewn achosion ble mae'r trothwyon PCR 2015 yn cael eu rhagori. Mae modd derbyn cyngor ynglŷn â throthwyon PCR wrth Bennaeth Caffael a enwebwyd.

14.6 Gweithdrefnau Caffael (ar gyfer gwerthoedd amcangyfrifedig dros £25,000)

14.6.1 Cyn ymrwymo i unrhyw gontract, rhaid ymgymryd â chaffael yn un o'r ffyrdd a ddisgrifir yn y Rheolau Sefydlog hyn yn ar Gontractau ac eithrio fel y darperir ym mharagraffau 14.6.1 to 14.7.5. Mae'r gweithdrefnau gweinyddol manwl wedi'u rhagnodi'n fanylach yn y gweithdrefnau Rheoli Ariannol.

Cydymffurfio â PCR 2015

14.6.2 Lle bo gwerth amcangyfrifedig y contract uwchlaw trothwy y PCR:

- Rhaid rhoi'r hysbysiad priodol i'r Gwasanaeth Canfod Tendr a Chwiliwr Contractau,a rhaid cydymffurfio â'r amserlenni sy'n gysylltiedig â'r broses dendro benodol; ac
- Yn ogystal rhoddir hysbysiad pellach ar y porth ar-lein a gymeradwywyd gan y CHTh / PG ar gyfer cyhoeddi hysbysiadau contract a chyhoeddiadau eraill os ystyrir bod hynny'n briodol.

Y Weithdrefn Dendro

14.6.3 Pan fo gwerth amcangyfrifedig y contract yn fwy na £25,000, rhaid rhoi o leiaf 14 diwrnod o rybudd ar y porth ar-lein a gymeradwywyd gan y CHTh/PG ar gyfer cyhoeddi hysbysiadau contract a chyhoeddiadau eraill os ystyrir bod hynny'n briodol.

14.6.4 Rhaid i'r hysbysiad ddatgan natur a phwrpas y contract, gwahodd tendrau ar gyfer gweithredu'r contract a nodi'r dyddiad a'r amser olaf ar gyfer derbyn tendrau.

14.6.5 Ystyrir y weithdrefn dendro berthnasol rhwng yr adran Gaffael a'r arbenigwr adran/daliwr cyllideb.

Y gweithdrefnau tendro sydd ar gael i ymgymryd â nhw ar hyn o bryd yw:

- Agored
- Cyfyngedig
- Gweithdrefn gystadleuol gyda thrafodaeth
- Sgwrs gystadleuol

- Partneriaeth arloesedd
- Gweithdrefn a drafodwyd heb gyhoeddi cynt

Rhaid gwahodd pawb sy'n ymateb i dendro a rhaid iddynt allu cael mynediad at y dogfennau tendro ar y system dendro electronig yn syth ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad contract.

14.6.6 Mae'n rhaid ei bod yn glir nad yw'r broses o ddethol darpar gontractwyr yn dangos ffafriaeth a rhaid dogfennu'r broses yn llawn drwy sicrhau bod y meini prawf gwerthuso sydd i'w defnyddio wedi'u cynnwys yn y dogfennau tendro.

Eithriadau

14.6.7 Yn amodol ar PCR 2015, nid yw darpariaethau'r weithdrefn dendro a nodir yma yn berthnasol lle bo'r PSC, mewn ymgynghoriad â'r CC a'r PS, yn fodlon:

- Nad oes cystadleuaeth effeithiol ar gyfer y cyflenwad gan fod prisiau wedi'u gosod o dan Awdurdod Statudol;
- Mai dim ond un ffynhonnell gyflenwi sydd;
- Y gellir cyfiawnhau achos dros ddefnyddio cyflenwr penodol er mwyn sicrhau y cydweddir â'r cyfarpar presennol neu er mwyn sicrhau cyflenwad di-dor. Pan wneir achos o'r fath, mae'n hanfodol y rhoddir tystiolaeth o gostau a ffactorau cysylltiedig i gefnogi'r achos;
- Bod defnyddio contractwr penodol yn hanfodol am resymau diogelwch;
- Bod angen gweithredol gwirioneddol yn codi na ellid fod wedi ei ragweld, fel bod angen y cyflenwad ar frys ac y gallai oedi o achos y weithdrefn hysbysebu arwain at golled, difrod neu anaf;
- Y caiff y nwyddau eu prynu neu eu gwerthu trwy ocsiwn;
- Ei bod yn ofynnol i'r CHTh gaffael nwyddau neu wasanaethau penodol yn ôl y gyfraith; a
- Gall rhai tendrau hefyd fod yn gymwys am eithriad penodol o ofynion PCR 2015 ar sail diogelwch cenedlaethol. Rhaid cael cadarnhad gan Adran Gaffael yr Heddlu yn y lle cyntaf ynghylch a yw eithriad o'r fath yn berthnasol i'r pryniant arfaethedig.

14.6.8 Bydd y rhai sy'n dymuno dibynnu ar unrhyw un o'r uchod yn cyflwyno achos gyda thystiolaeth i'r PSC. Rhaid adrodd manylion contractau o'r fath i'r Bwrdd Plismona lle bo'r gwerth yn fwy na £25,000 cyn eu cymeradwyo.

14.6.9 Mae'r eithriadau hyn yn berthnasol ar yr amod, ym mhob achos a bennir ym mharagraff 14.6.7:

- Nad yw camau o'r fath yn mynd yn groes i unrhyw ofyniad statudol neu ofyniad PCR 2015;
- Yr adroddir manylion y contract i'r Bwrdd Plismona lle bo gwerth y contract yn fwy na £25,000; ac
- Y cedwir dogfennaeth ddigonol ar gyfer pob contract lle nad oes tendrau wedi'u gwahodd.

14.7 Cyflwyno ac Agor Tendrau a Dyfynbrisiau

Cyflwyno Tendrau

14.7.1 Lle gwneir gwahoddiad i dendro yn unol â'r Rheolau Sefydlog, rhaid i bob gwahoddiad nodi:

- Yr amser a'r modd(au) y dylid cyflwyno'r tendr;
- Nad yw'r CHTh yn ymrwymo i dderbyn y tendr isaf neu unrhyw dendr.

Cadw, Cofnodi ac Agor Tendrau a Dyfynbrisiau

14.7.2 Pan fo gwerth amcangyfrifedig y contract yn fwy na £5,000 ond heb fod yn fwy na £25,000, caiff y Deiliad Cyllideb neu'r cynrychiolydd dirprwyedig dderbyn dyfynbrisiau ffurfiol.

14.7.3 Pan fo gwerth amcangyfrifedig y contract yn fwy na £25,000, rhaid i'r adran gaffael enwebedig dderbyn pob tendr.

Tendrau heb eu Dychwelyd

14.7.4 Bydd y system dendro electronig yn cofnodi'r cyflenwyr sydd wedi gofyn am fynediad i'r ymarfer tendro a bydd yn cofnodi pob cyflwyniad ac unrhyw ddiffyg cyflwyniad o ymateb tendro.

14.7.5 Gellir ystyried tendrau hwyr ar ôl trafodaeth rhwng y deiliad cyllideb a'r pennaeth caffael enwebedig.

14.8 Gwerthuso Tendrau a Thrafodaethau ar ôl Tendro

Gwerthuso Tendrau

14.8.1 Caiff tendrau eu gwerthuso gan ddefnyddio model gwerthuso wedi'i strwythuro'n briodol. Rhaid i'r Adran wreiddiol gymeradwyo amlinelliad unrhyw fodel gwerthuso tendrau a ddefnyddir i farnu tendrau, cyn cyhoeddi'r tendrau eu hunain.

Derbyn Tendrau

14.8.2 Bydd gan y CHTh a'r rhai sydd ag awdurdod dirprwyedig o dan y Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol hwn bŵer i dderbyn Tendrau yn amodol ar gydymffurfio â gweithdrefnau caffael statudol.

Pan dderbynnir un Tendr yn unig

14.8.3 Pan dderbynnir un tendr yn unig, adroddir i'r Grŵp Strategol Caffael a Chyllid. Rhaid i swyddogion roi eglurhad pam mai dim ond un tendr a dderbyniwyd a rhoi rhesymau pam nad yw ail broses dendro yn ymarferol/angenrheidiol.

Is-gontractwyr a Chyflenwyr Enwebedig

14.8.4 Bydd yn amod ar benodi unrhyw berson nad yw'n swyddog i'r CHTh gan y CHTh neu ar ei ran bod yn rhaid i'r person hwnnw, os yw i oruchwylio contract, gydymffurfio â darpariaeth y Rheolau Sefydlog hynny p'un a yw'n Swyddog a Gymeradwywyd ai peidio.

14.8.5 Bydd y contract yn cynnwys cymal sy'n mynnu bod y contractwr yn cael caniatâd ysgrifenedig y swyddog arweiniol cyn aseinio neu is-osod y contract

neu unrhyw ran ohono, ac eithrio fel y caniateir yn benodol yn ôl telerau'r contract.

14.9 Ffurf Contract

14.9.1 Rhaid i bob contract fod yn ysgrifenedig. Pan fo contract yn fwy na £25,000, rhaid i'r contract fod ar ffurf a gymeradwyir gan y PSC. Gall contractau y mae eu gwerth yn llai na £25,000 gael eu cwblhau drwy ddefnyddio ffurflen archebu swyddogol gyda thelerau ac amodau safonol y CHTh. Rhoddir tystiolaeth ysgrifenedig o ddyfynbrisiau llafar ac fe'u cefnogir gan ffurflen archebu briodol.

14.9.2 Rhaid i bob contract nodi:

- Natur a chwmpas y gwaith a'r gwasanaethau sydd i'w cyflawni, neu swm a disgrifiad o'r nwyddau a'r deunyddiau sydd i'w cyflenwi;
- Y pris sydd i'w dalu gyda datganiad o ostyngiadau neu ddidyniadau neu amrywiadau eraill; ac
- Yr amser neu'r amseroedd y mae contract i'w gyflawni o'i fewn, neu y mae'r nwyddau i'w darparu.

14.9.3 Lle bo safonau manyleb, neu godau ymarfer safonol, Phrydeinig ar gael ar ddyddiad y tendr, dylai'r contract ei gwneud yn ofynnol bod yr holl nwyddau, deunyddiau a chrefftwaith yn cydymffurfio o leiaf â'r safonau / manylebau hynny.

14.10 Canslo Contractau

14.10.1 Rhaid rhoi cymal ym mhob contract ysgrifenedig sy'n rhoi'r pŵer i'r CHTh ganslo'r contract ac adennill gan y contractwr swm unrhyw golled o achos canslo o'r fath dan yr amgylchiadau canlynol:

- os yw'r contractwr wedi cynnig neu wedi rhoi neu wedi cytuno i roi unrhyw rodd neu ystyriaeth o unrhyw fath i unrhyw berson fel cymhelliad neu wobr; neu
- am fethu â chyflawni telerau'r contract; neu
- am ddangos neu beidio â dangos ffafriaeth neu anffafriaeth i unrhyw berson mewn perthynas â'r contract neu unrhyw gontract arall gyda'r CHTh; neu
- os yw gweithredoedd wedi'u gwneud gan unrhyw berson a gyflogir ganddo neu sy'n gweithredu ar ei ran, p'un a oedd hynny yn hysbys i'r contractwr ai peidio; neu
- mewn perthynas ag unrhyw gontract gyda'r CHTh, os yw'r contractwr neu unrhyw berson a gyflogir ganddo neu sy'n gweithredu ar ei ran wedi cyflawni unrhyw drosedd dan Ddeddf Llwgrwobrwyo 2010; neu wedi rhoi unrhyw ffi neu wobr y mae ei derbyn yn drosedd o dan Adran 117(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

14.10.2 Rhaid rhoi cymal canslo priodol ym mhob contract ysgrifenedig.

14.10.3 Rhaid i gontractau nodi hefyd y gallai methu â chydymffurfio â rhwymedigaeth gontractiol naill ai'n gyfan gwbl neu'n rhannol arwain at ganslo'r contract ac adennill unrhyw gostau ychwanegol gan y contractwr.

14.11 Ansolfedd

14.11.1 Os ydy cyflenwr nwyddau a gwasanaethau yn mynychu cyfnod o weinyddiaeth neu ddiddymiad dylid hysbysu'r PSB a'r CC ar unwaith. Mi fyddant yn sicrhau bod cysylltiad yn cael ei wneud gyda'r gweinyddwyr / diddymwyr i ddiogelu safle'r sefydliad cymaint ag sy'n bosib. Mi fyddant hwy yn hysbysu'r PS, Dirprwy Prif Gwnstabl, Cyfreithwyr yng Ngwasanaeth Cyfreithiol y Llu a'r Adran Gaffael. Mi fyddant hwy yn ystyried y risgiau fydd yn wynebu'r sefydliad a chymryd camau addas i liniaru'r risgiau yn cynnwys, os fydd angen, sicrhau bod cyflenwad amgen o nwyddau a gwasanaethau yn cael eu drefnu cyn gynted a phosib.

Mynediad at Ddogfennaeth

14.11.2 Rhaid i archwilwyr neu gynrychiolwyr penodedig eraill i'r CHTh fod â hawl mynediad at ddogfennau contractwr mewn perthynas ag unrhyw gontract gyda'r CHTh.

14.11.3 Rhaid cadw dogfennaeth mewn perthynas ag unrhyw gontract am y cyfnod gofynnol a bennir ym Mholisi'r CHTh ar gadw a dinistrio dogfennau.

Anghenion Yswiriant

14.11.4 Mi fydd ceisiadau ar gyfer atebolrwydd yswiriant cyflenwyr yn cael eu gwneud yn ystod y broses gaffael ac yn cael ei gadarnhau gan yr adran gaffael. Mae'n rhaid i bob cytundeb gynnwys yr isod fel lleiafswm:

Yswiriant	**Lleiafswm Yswiriant**	**Anghenion Cytundeb**
Atebolrwydd Cyhoeddus	£5 miliwn	Pob cytundeb
Atebolrwydd Cyflogwyr	£10 miliwn	Pob cytundeb
Atebolrwydd Proffesiynol	£1 miliwn	Pob cytundeb
Atebolrwydd Cynnyrch	£1 miliwn	Lle'n addas (e.e cyflenwyr offer)

14.12 Trafodiadau Tir

Caffael Tir ac Adeiladau

14.12.1 Cyn caffael unrhyw fuddiannau mewn tir a/neu adeiladau, rhaid i'r CHTh ystyried amcangyfrif gan berson â chymhwyster priodol o werth y tir a/neu'r adeiladau dan sylw ac ni ddylai gaffael tir a/neu adeiladau am gydnabyddiaeth sydd uwchlaw'r hyn a argymhellir gan y person cymwys.

Caffael Tir ac Adeiladau mewn Arwerthiant

14.12.2 Gall person â chymhwyster priodol a benodir gan y CC wrth arfer ei bwerau dirprwyedig ar gyfer rheoli eiddo wneud cynigion mewn arwerthiannau am dir

a/neu adeiladau y mae eu hangen ar gyfer unrhyw un o swyddogaethau'r CHTh, ar yr amod:

- bod y telerau cyfreithiol wedi'u cymeradwyo yn unol â chyngor cyfreithiol priodol; a
- nad yw'r cais yn fwy na'r swm a nodir gan y CHTh neu, lle nad oes swm o'r fath wedi'i nodi, y swm a ganiateir yn yr amcangyfrifon a gymeradwywyd gan y CHTh (yn amodol ar unrhyw swm a ganiateir o dan Reoliadau Ariannol y CHTh) at y diben hwnnw.

<u>Gwaredu Tir a Rheoli Ystâd</u>

14.12.3 Mae gan y CC, mewn ymgynghoriad â'r Cyfarwyddwr Ystadau, bŵer: -

- yn unol â chyngor proffesiynol priodol, i benderfynu bod unrhyw gamau'n briodol mewn perthynas ag adolygu asesiadau graddio, gwneud gwrthwynebiadau, asesu rhenti eiddo, mynychu'r llysoedd prisio, delio â thenantiaid/deiliaid trwydded; ceisiadau i drefnu neu wneud gwelliannau a cheisiadau i amrywio amodau tenantiaethau neu drwyddedau ac i benderfynu ar faterion arferol mewn perthynas â rheoli ystadau;
- ar ôl cael cymeradwyaeth y CHTh mewn egwyddor i waredu eiddo ac ar yr amod y cydymffurfir ag unrhyw weithdrefnau a fabwysiadwyd gan y CHTh mewn perthynas â chyn-berchnogion ac ag Adran 123 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, i drefnu i waredu am ddim llai na'r amcangyfrif gwerth yn ôl person sydd â chymhwyster priodol a benodwyd gan y CC at y diben hwnnw; a
- gyda chyngor person sydd â chymhwyster priodol a benodwyd gan y CC, i ymgymryd ag unrhyw drafodion tir eraill lle darperir ar gyfer cyfanswm y gydnabyddiaeth, (gan gynnwys cost gwaith addasu) neu yn achos adolygiad rhent, swm unrhyw gynnydd, yn yr amcangyfrifon a gymeradwywyd.